

VUOSIKIRJA 1966

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto
(SAK) ry

VUOSIKIRJA

1966

HELSINKI 1967

Taloudellinen kehitys v. 1966

SAK:n vuoden 1965 vuosikirjaan sisältyvä taloudellista kehitystä koskeva yleiskatsaus, ja varsinkin sen maksutasetta koskeva osa, voitaisiin melkein sana sanalta käyttää myös vuoden 1966 kehityksen ja tilanteen kuvaamiseksi. Kuten kahtena aikaisempana vuonna kauppataase päättyi kertomusvuonnakin n. 700 milj. markan alijäämään ilman, että vielääkään ratkaiseviin toimenpiteisiin maksutaseen tasapainottamiseksi olisi ryhdytty. "Oikeaoppineena" lääkkeenä sovellettiin edelleen kireätä luotto- ja budjettipolitiikkaa, joiden ansiosta kansantulon kasvuvauhti laski 4,8 %:sta 2,2 %:iin työttömyyden lisääntyessä varsinkin vuoden loppupuolella ilman, että maksutase kuitenkaan olisi parantunut. Toistamisen arvoinen on myös viime vuosikertomuksen viittaus komiteaan, joka oli asetettu tutkimaan työvoiman maastamuuton syitä, mutta jonka työstä ei vuosi sitten vielä tullut julkisuuteen tietoja. Nyt, vuotta myöhemmin, ei vielääkään tiedetä, onko mainittu komitea edes kokoonnut, siitä huolimatta, että sille annettu tehtävä koskee erästä maamme taloudellisen tulevaisuuden ydinkysymystä.

Läntisissä teollisuusmaissa ei vuonna 1966 tapahtunut olennaisia muutoksia: kansantulon kasvu pysyi niissä yleensä ja keskimäärin 5 % tasolla. Tosin viennillemme tärkeässä Englannissa taloudellinen kehitys oli heikko (tuotannon kasvu n. 1 %), mutta siitä huolimatta vientimme Englantiin kasvoi n. 5 %:lla eli suurin piirtein yhtä paljon kuin vientimme yleensä. Puunjalostustuotteiden hintataso pysyi useimpien tuotteiden kohdalla suhteellisen ki-

reänä mutta mainittavampaa uutta laskua ei tapahtunut. Suomessa tapahtunutta "taantumaa" ei näinollen voida kirjoittaa heikentyneiden kansainvälisten suhdanteiden tilille, ellei huomioon oteta kireitä kansainvälisiä rahamarkkinoita ja siihen liittyviä lainansaannin vaikeuksia.

Maksutaseen parantamiseksi suoritetuista toimenpiteistä jättivät näkyvää jälkeä lähinnä vain ne, jotka kohdistuivat autojen tuontiin. Tällä alalla aikaansaadun valuuttasäästön mitätöivät kuitenkin muiden kulutustavarain, puolivalmisteiden ja monien vähemmän tärkeiden n.s. investointitavarain yhä kasvanut tuonti.

EFTA-sopimuksen mukaisesti alennettiin vuoden alusta EFTA-maista tuotujen tavarain tullit vuoden 1966 alusta 10 % alkuperäisistä tullimääristä ja vuoden lopussa edelleen 10 %, joten jäljellä on enää 10 % alkuperäisestä tullisuojusta. Poikkeuslistalla olevien tavarain (joista tärkeimmät ovat eräät tekstiilituotteet) tullit, 30 % alkuperäisistä määristä, poistetaan asteittain vuoden 1970 alkuun mennessä. Samalla poistetaan viimeisetkin tuonnin kiintiörajoitukset. Tuontitavarain kilpailupaine, joka kasvaa progressiivisesti sitä mukaa kuin lähestytään täyttä tullivapautta, kiristyy siten lähivuosina edelleen.

Juoksevien valuuttamaksujen hoitamiseksi Suomi sai kuluvan vuoden alussa *Kansainväliseltä Valuuttarahastolta luottoa 200 milj. markkaa* ja nosti samalla oman rahastoon sijoitetun kultaosuutensa, 100 milj. mk. Saatu laina vastaa n. 13 päivän tuontiarvoa ja n. 100 päivän tuontiylijäämää, viime vuoden kehityksen perusteella laskettuna. Kun saatu

raha on käytetty loppuun jää lainasta tietenkin jäljelle vain korkojen ja kuoletusten valuutoissa tapahtuva maksu. Sellaisia tuotannollisia investointeja, joiden avulla maksutase ja velkojen maksamiskyky pysyväisesti paranisi, ei tietenkään mainitulla lyhytaikaisella "vipillä" aikaansaada.

* * *

SAK:n taholta on toisiaan seuranneille hallituksille esitetty, että tuotannon, työllisyyden ja maksutaseen parantamiseksi olisi ryhdyttävä *tuotannollisten investointien voimakkaaseen lisäämiseen*. Yleisen teollistamistarpeen lisäksi tätä vaatii myös yhä polttavammaksi tullut tuotannon rationalisoinnista ja sen rakenteen tehostamistarve. Rahapolitiikka olisi alistettava palvelemaan näitä investointeja, ja mikäli kasvavat investoinnit aiheuttavat lisäpainetta valuuttavarantoa kohti olisi ulkomailla neuvoteltava sekä investointilainojen saannista kohtuullisin ehdoin että vähemmän tärkeän tuonnin rajoittamisesta investointivaiheen ajaksi. Keskuspankki on kuitenkin dogmaattisesti pitänyt kiinni rahapolitiikan sidonnaisuudesta valuuttavarantoon. Taloudellinen kehitys on tällöin hidastunut ja valtiontalouden kassakriisi jatkunut, jolloin valtio on turvautunut mm. verohintojen nostamiseen. Ajatuksen tuonnin tilapäisestäkin rajoittamisesta on ideologisista syistä suhtauduttu jyrkän kielteisesti.

Saatuamme em. luoton, annettiin mm. ymmärtää erääksi sen ehdoksi, ettei ryhdytä toimenpiteisiin tuonnin säännöstelemiseksi, vaan että on edelleen pakko turvautua tuotantoa ja työllisyyttä supistaviin tasapainottamistoimenpiteisiin. Kun Kansainvälinen Valuuttarahasto on perustettu ennen kaikkea jäsenmaiden tuotannon ja työllisyyden tukemiseksi on vaikeata ymmärtää, että rahaston virkamiehet olisivat voineet asettaa päinvastaiseen suuntaan meneviä ehtoja lainan antamiselle, mi-

käli heille on annettu oikea kuva massamme vallitsevasta työllisyys-tilanteesta. Onko näin tapahtunut, siitä ei kuitenkaan ole tietoa. Sama epäselvyys vallitsee suhteistamme EFTA-maihin: sopimuksen mukaan jäsenmaiden pitäisi tasapuolisesti myötävaikuttaa työllisyyden ja tuotannon tasaisen kasvun turvaamiseksi kaikissa jäsenmaissa. Pääomatilanteensa takia ei Suomi kuitenkaan ole voinut hyötyä läheskään täysmääräisesti sopimuksen mukaisista tullinalennuksista. Maamme rahapolitiikan ollessa sidottuna lännen rahapoliittiseen järjestelmään, tilanteemme heijastaa muuallakin valinnutta rahapoliittista ongelmaa, joka pääomaköyhyydestämme johtuen ilmenee meillä pahemmassa muodossa kuin rikkaimmissa maissa. Vuosikaupalla käydyistä keskusteluista huolimatta, johtavat teollisuusmaat ja niiden keskuspankit eivät ole tuntuvammin edistyneet sellaisen maksutasejärjestelmän luomisessa, joka helpottaisi maailman-kauppaa ja auttaisi pääomaköyhiä maita kehittämään voimavarojaan. Tavaratullien alentuessa, pääomavahvuus on tullut kilpailun ratkaisevaksi tekijäksi. Voidaankin puhua köyhiä maita kiristävästä *pääomaprotektionismista*, joka pakottaa ne luovuttamaan osan väestöstään.

Rahapolitiikka on taustana myös *rakennerationalisointiin liittyvässä työvoimapolitiikassa*. Rationalisointi edellyttää, että jonkun tuotantolaitoksen lopettaessa toimintansa tai vähentäessä työvoimaa, työvoimalle on tarjolla — mahdollisesti uudelleen koulutuksen jälkeen — toinen, entistä tuottavampikin ja ainakin yhtä hyvin palkattu työpaikka kuin entinen. Yhteiskunnan velvollisuudeksi katsotaan turvata työntekijäin toimeentulo siirtymisvaiheessa, joka yleensä joka tapauksessa merkitsee hänelle vaikeuksia ja uhrauksia. Näinhän asia on käsitetty mm. Ruotsissa, missä ulosrationalisoitujen työntekijäin työttömyysvaihe jää useimmiten lyhyeksi. Vaihtoehtoinen työpaikka on yleensä tiedossa.

Suomessa ei asianlaita ole näin. Lähinnä kireän rahapolitiikan johdosta meillä ei ole riittävästi sellaisia kasvualoja, jotka voisivat työllistää ulosrationalisoituja työntekijöitä. Hyvin organisoitu työnvälitys- ym. työmarkkinapolitiikka jää tällöin "roikkumaan osaksi ilmaan". Lievesuoreen ym. tapaukset ovat koulu-esimerkkinä sekä heikosta kasvusta työmarkkinapolitiikasta. Ellei talous- ja työllisyyspolitiikkaa olennaisesti muuteta, tällaisten tapauksien lukumäärä tulee varmaankin kasvamaan.

* * *

Maamme tähänastinen taloudellinen kasvu on perustunut pääasiallisesti puunjalostukseen ja kotimarkkinateollisuuteen. Edellinen on hankkinut n. 70 % vientiväluotoista ja huomattava osa näistä on sijoitettu — osaksi tosin liiankin korkean — tullisuojan puitteissa kotimarkkinateollisuuteen. Nyt olemme saavuttaneet kehityksessämme vaiheen, jossa raaka-ainepohja ei salli puunjalostusteollisuuden kohdalla yhtä nopeata kasvua kuin aikaisemmin samalla kun kotimarkkinateollisuuden suojaa nopeassa tahdissa poistetaan. Molemmat kasvumme päähaarat ovat siten vaikeuksien edessä. On tällöin vakavasti kysyttävä: millä kasvutekijöillä korvataan nämä menetykset. On tehty suurta numeroa n.s. *uusvien-* *nin* kasvuprosenteista. Näiden prosenttien korkeus johtuu kuitenkin lähinnä lähtötason alaisuudesta. N.s. uusvienti edustaa edelleen korkeintaan 10 % koko viennistämme; niiden markkina-alue rajoittuu pääpiirteissään Neuvostoliittoon ja Ruotsiin, ja esimerkiksi tekstiilivientin kohdalla — joka viime vuonna edusti n. 2 % koko viennistämme — katsotaan, että se voi kasvaa korkeintaan n. 100 % nykyiseltä tasoltaan. Maksutaseongelman ratkaisu on siten tuskinpa saavutettavissa uusviennin avulla, asianomaisten teollisuuksien menettäessä samalla rahankireyden ja alenevien tullien

ansioista jatkuvasti alaa niiden omilla kotimarkkinoilla.

Mitä vastahakoisemmin valtiovalan ja talouselämän johtavissa piireissä on haluttua katsoa Suomen reaalitaloudellisia ongelmia silmiin, sitä hanakammin on paettu n.s. *tulopolitiikan* piiriin. On jopa esitetty "linnarauhasuunnitelmia", jotka toteutettuina merkitsisivät ammattityövoiman entistäkin nopeampaa siirtymistä ulkomaille tulevienkin kasvumahdollisuuksien kustannuksella. Samanlaiset olisivat seuraukset myös devalvaatiosta, jota myös ajetaan eräänä keinona mm. kantohintojen tilapäisen nousun aikaansaamiseksi. Tällaisilla nimellisillä toimenpiteillä teollisuuden tai metsätalouden tehoa ei kuitenkaan paranneta eikä reaalikustannuksia alenneta. — Teollisuuden piirissä on osittaista heräämistä havaittavissa; niinpä on tähdennetty liian alhaiseksi jääneen yrittäjä- ja johtajatasen ammattikoulutuksen korottamistarvetta. Syvälle juurtunut veroajattelu ja valtiovaltaan kohdistuva epäluulo rasittavat kuitenkin edelleen yrittäjämaailman uudelleen arviointikykyä. — Maatalousjärjestöjen piirissä ponnistukset kohdistuvat jatkuvasti yhä nousevien hintojen, vientisubventioiden, metsä- ja maaomaisuuden sekä budjetti- ja pääomavarojen vaatimiseen, oman elinkeinoalan rationalisointipyrkimysten jäädessä syrjään.

* * *

Vastuunalaisella taholla on kulu-
van vuoden alkupuolella haluttu
nähdä merkkejä maksutaseen, työl-
lisyyden, rakennustoiminnan ja
osaksi valtiontaloudenkin parane-
misesta. Ammattiyhdistysväki, sa-
malla kun se toivoo, että virallisella
optimismilla olisi nyt entistä kestä-
vämpi pohja, seuraa huolestuneena
kehitystä siinä käsityksessä, ettei
uuden nousun sysäys synny itses-
tään, vaan että se vaatii johdonmu-
kaisia toimenpiteitä tuotannon ja
työllisyyden elvyttämiseksi.

Kansantulo

Kansantulon ennakkolaskelmien mukaan kansantaloutemme tuotannon kasvu oli viime vuonna 2.2 % ver-

rattuna 4.8%:iin edellisenä vuonna. Eri elinkeinoissa tuotanto kehittyi vuosina 1965 ja 1966 seuravalla tavalla:

	Kasvu tai vähennys %:ssa	
	1965	1966
Maatalous, metsästys ja kalastus	- 1	+ 0
Metsätalous	 + 3	- 10
Kaivannaisteollisuus	+ 5	- 7
Tehdasteollisuus	+ 6	+ 4
Talonrakennustoiminta	 +13	+ 1
Maa- ja vesirakennustoiminta	 + 2	+ 4
Sähkö-, kaasu- vesijohto- yms. laitokset	 + 4	+ 8
Liikenne	+ 5	+ 4
Kauppa	 + 7	+ 3
Pankit ja vakuutuslaitokset	+ 6	+ 5
Asuntojen omistus	 + 4	+ 4
Yleinen hallinto ja maanpuolustus	 + 3	+ 4
Palveluselinkeinot	 + 5	+ 5
— yksityiset palvelukset	 + 4	+ 5
— julkiset palvelukset	 + 6	+ 4
Koko bruttokansantuote	+ 4.8	+ 2.2

Silmiinpistävimmät vähennykset tapahtuivat metsätalouden, kaivannaisteollisuuden, talonrakennustoiminnan ja myös kaupan aloilla, mutta myös tehdasteollisuuden kasvun hidastuminen oli huomattava. Metsätalous ja talonrakennustoiminta han ovat, varsinkin maamme eräissä osissa, työllisyyspoliittisessa avainasemassa. Merkitsevä on myös *kaupan kohdalla tapahtunut taantuma*: onhan kauppa takavuosina tarjonnut jatkuvasti lisääntyviä työtilaisuuksia; jos kehitys tässä suhteessa pysyväisemmin huononee, myötävaikut-

taa tämäkin seikka työllisyyspolitiikan vaikeuksiin. — *Kaivannaisteollisuuden voimakas taantuminen* viime vuonna, mikä johtui sekä markkinoiden heikentymisestä että eräiden malmivarojen ehtymisestä on myös epäedullinen enne oman raaka-ainepohjan kaventumisesta, mikäli kehitys edelleen jatkuu samaan suuntaan.

Markkinahintaan laskettu bruttokansantuote kasvoi viime vuonna 26.1 mrd. mk:sta 27.7 mrd. mk:aan, jakaantuen tulotyypeittäin seuraavalla tavalla:

<u>Tulot Milj. mk.</u>	1965	1966
Palkat	11 143.7	12 120.6
Työnantajain sos. kulut	1 580.8	1 734.8
Yksit, elinkeinon harjott. tulot	3 730.1	3 571.8
- maatal. tulot	1 607.8	1 569.2
- metsätal. tulot	973.3	763.0
- muut yksit, elink. harjott. tulot	1 149.0	1 239.6
Vuokrat + korot	2 517.5	2 727.4
Yhteisöjen voitot ja julkisten liikelaitosten ylijäämät ennen välittömien verojen vähentämistä	1 826.9	1 763.1
Kansantulo	20 799.0	21 917.7
Korot ulkomaille	124.9	143.0
Poistot	2 502.1	2 657.8
Välilliset verot		
- <u>tukipalkkiot</u>	<u>2 682.1</u>	<u>3 002.0</u>
Bruttokansantuote markkinahintaan	26 108.1	27 720.5

Palkkasumman osuus viime vuoden bruttokansantuotteen arvosta oli 43.7 milj. mk (ed. vuonna 42.7 %). n. 1 % lasketaan johtuneen työtunneissa lasketun työpanoksen lisäyk- Palkkasumman lisäys oli 8.8 %, josta sestä. Toinen osa tietenkin johtui työvoiman rakenteessa tapahtuneista muutoksista sekä ammattitaidosta ym. seikoista johtuvasta työn laadun ja tehon noususta. Kansantalouden hintataso nousi 4 %, mutta elinkustannusindeksi 5 %, joten työtuntia kohti lasketun ansion reaalinousu oli n. 2.7 %. — Edellä esitettyihin eri tuloihin eivät sisälly poistot eivätkä välillisten verojen ja tukipalkkioiden nettovaikutus. Vähentämällä nämä tekijät bruttokansantuotteen arvosta, mutta ottamatta niitä huomioon eri tuloryhmien kohdalla lasketaan mm., että palkkojen osuus nettokansantulosta oli 55.3 %. Samalla tavalla lasketaan, että työnantajain sosiaalikulut, 1.734.8 milj. mk. edustivat 7.9 % nettokansantulosta. Kun huomattava osa näistä työ kustannuksista eivät merkitse vastaavaa tuloa palkansaajille, tavanomainen menettely lisää tätäkin erää edellä mainitulla tavalla laskettuihin palkkoihin, jolloin tuloksena palkat olisivat viime

vuonna edustaneet 63.2 % kansantulosta ei ole tilastollisesti kestävä tapa laskea kansantulon jakaantumista. Palkansaajain yhteenlasketut työtulot näinollen edustivat ehkä n. 49 % kansantulosta.

Lähinnä pienemmän sadon, ja sen yhteydessä pienentyneen työpanoksen johdosta, maatalousyrittäjien tulot alenivat 2.4 %. Metsänomistajain metsätulot vähenivät 21.6 % Pääasiallisesti vähentyneistä metsänmyynneistä, mutta myös jonkun verran alentuneista kantohinnoista johtuen. Näihin tuloihin eivät tietenkään sisälly maatalouden ulkopuolella tai pystyyn myydyin metsän yhteydessä ansaitut työtulot. Maa- ja metsätalouden panoksen vähene- misen johdosta palkkasumman osuus kansantulosta tietenkin jossain määrin nousi.

Yhteisöjen voittoja laskettaessa olisi otettava huomioon sekä voittoja huomattavasti suuremmat poistot, varastojen arvovähennykset, siirrot verotuksessa vähennyskelpoisiin rahastoihin, voittoluontoiset palkat, osa eduskuntamenoista ym. — Tyydytyksellä todettakoon, että kansantulolaskelmissa vuokra- ja korkotulojen selvittely on parantunut, ja että nämä tulot ovatkin n. 55 %

suuremmat kuin yhteisöjen tilitetyt voitot. Kansantulolaskelmissa tapahtuneesta edistyksestä huolimatta palkkatulot muodostavat edelleenkin ainoan kutakuinkin täydellisesti tilitetyn ja verotetun tuloryhmän.

Maatalous

Kansantulotilastojen mukaan maatalouden tuotanto jäi kuluneena vuonna suurin piirtein muuttumattomaksi verrattuna n. 1 %:n laskuun edellisenä vuonna.

Lopullisen satolaskelman mukaan *leipäviljasato*, 488 milj. kiloa, oli n. 30 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Vähennyksestä n. 20 % johtui pienentyneestä viljelyalasta ja n. 10 % ha-sadon määrästä. Tulosta paransi kuitenkin osittain korjatun viljan parempi laatu. — *Rehuviljan* tuotanto nousi n. 3 % lähinnä ohra-*viljelyksessä* olleen huomattavasti suuremman peltoalan ansiosta, mutta *peltoheinän* sato väheni 2,4 %. *Perunasadoksi* on arvioitu 1.066 milj. kg. verrattuna 1,257 milj. kiloon edellisenä vuonna, ja sokerijuurikassadoksi 457 milj. kg. (408 milj. kg.). Kaiken kaikkiaan lasketaan, että korjattu sato oli n. 7 % pienempi kuin edellisenä vuonna.

Meijereihin tuotiin *maitoa* yhteensä 2.876 milj. litraa eli n. 1 % vähemmän kuin edellisenä vuonna, koko maidontuotannon ollessa lähes 3.600 milj. litraa. Maidontuotannon vähenemiseen ovat ilmeisesti myötä-

vaikuttaneet useatkin seikat, kuten viljelijäväestön vanheneminen, rehunkäytön lisäämisestä aikaisemmin aikaansaadun nopean kasvun hidastuminen ja karjattomaan maatalouteen siirtyminen. Niinpä lasketaan, että viime vuonna n. 6.500 viljelmää olisi siirtynyt karjattomaan talouteen, lehmien lukumäärän vähetessä 58.000 yksiköllä. Maidon tuotannon aleneva kehitys on jatkunut ja voimistunut kuluvan vuoden alkuvuikoina. — *Meijerivoin* tuotanto, n. 100.000 tonnia, oli suurempi kuin edellisenä vuonna. Kotimainen kulutus ei kuitenkaan jaksanut nielaita tätä määrää: kun vientimahdollisuudet heikkenivät ja vientikin väheni n. 7 % ^{oli} seurauksena, että voivarastot olivat vuoden vaihteessa poikkeuksellisen suuret. Tuotannon hidastuessa kuluvan vuoden alkupuolella varastot ovat kuitenkin supistuneet ja kun Englanti on sen lisäksi myöntänyt Suomelle huomattavan lisäkiintiön ei ylijäämävoin sijoittaminen tällä hetkellä aiheuta suurempia vaikeuksia. Voin vienti oli viime vuonna n. 18.000 tonnia. — *Juuston* valmistus nousi 37.000 tonniin 38.000 t. vuonna 1965) ja *maitojauheen* valmistuksessa saavutettiin uusi ennätys, 42.000 tonnia.

Lihan tuotanto, n. 167.000 tonnia oli n. 6.000 tonnia pienempi kuin edellisenä vuonna. Supistus tapahtui lähinnä naudanlihan kohdalla, joten hintojen nousun rajoittamiseksi jouduttiin viime vuonna tuomaan ulkomailta huomattavat lihamäärät. *Kananmunien* tuotanto, n. 54.000 tonnia, oli 2.000 tonnia suurempi kuin edellisenä vuonna.

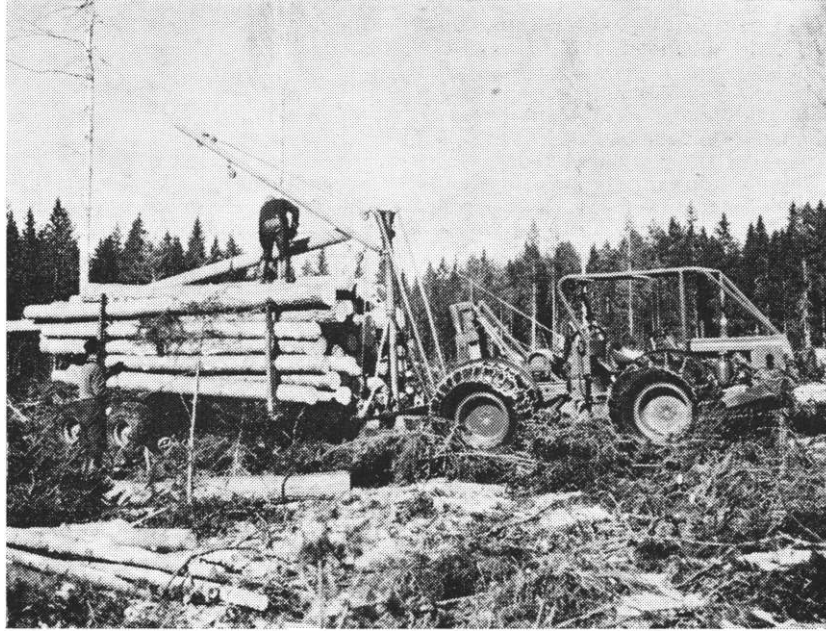
Maataloussektorin koko viennin arvo oli 264 milj. mk. eli n. 5 % suurempi kuin vuonna 1965 ja edusti 5,4 % koko vientimme arvosta. Kasvu johtui kuitenkin kokonaan *minikinnahkojen* viennin lisäyksestä (koko viennin arvo = 74 milj. mk.).

Viime vuoden elokuussa sooritettiin hallitussopimuksen perusteella viimeinen maataloustuloratkaisu vuonna 1962 säädetyn maatalouden hintalain mukaisessa järjestyksessä.

Maataloudelle hyvitetiin tällöin 116,6 milj. mk., helmikuussa jo tapahtuneen pienemmän tarkistuksen lisäksi. Maidon hinta korotettiin 4 %, sianlihan hinta 3 % ja kananmunien hinta 7 %. Suurin nousu 11 % tapahtui, markkinatilannetta huomioiden, naudanlihan kohdalla. Pinta-alaliisiin käytettiin hyvityssummasta 15 % eli 17,6 milj. mk.

Kuluvan vuoden helmikuussa

Eduskunta hyväksyi uuden maataloustulolain, jonka tärkeimpänä piirteenä edelliseen lakiin verrattuna on n.s. ansiotasosidonnaisuuden poistuminen. Uuden lain mukaan maatalous sa korvauksen elinkustannusten ja tuotantokustannusten noususta, jonka lisäksi tuotannon kasvusta ja rationalisoimisesta johtuva hyöty jää kokonaisuudessaan maataloudelle.

Metsätalous

Vientimarkkinoilla vallitsevan kiireän tilanteen johdosta metsämyyjien ja ostajien välinen hintakiistan ratkaisu osoittautui kuluneen vuoden aikana vielä vaikeammaksi kuin edellisenä vuonna. Kannattavuutta silmälläpitäen puunjalostusteollisuus ei katsonut voivansa enää maksaa edellisenä vuonna vallinneita puutavarahintoja, ja metsänomistajat, joiden saa-

mat kantohinnat viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana olivat nousseet n. 100 % vastustivat jyrkästi alaspäin tapahtuvia tarkistuksia. Seurauksena oli metsämyyntien väheneminen. Kun vastustuksesta huolimatta metsähinnat kuitenkin alenivat oli seurauksena metsätulojen väheneminen n. 973,3 milj. markasta 763 milj. markkaan eli 21,6%. Kantohintatulot alenivat 710 milj. mk:sta 511 milj. markkaan, kun sitä vastoin hankintapuiden myyntiin

liittyvät metsänomistajain työtulot vähenivät 180 milj. mk:sta 175 milj. mk:aan.

Nämä kansantulolaskelmat perustuvat *kalenterivuoden* tietoihin, ja eroavat siten heinäkuun alusta alkavan hakkuukauden tilastoista. Näiden tilastojen mukaan markkina-hakkuiden määrä supistui hakkuukautena 1965/66 n. 15% — sahatukkien hakkuut peräti 26 %. Sahatavara- vientimäärän vähennys supistui kuitenkin 8%:iin. — Loka-kuussa päästiin vihdoinkin sopimukseen hakkuukauden 1966/67 metsä-hinnoista, paitsi Pohjois-Suomen osalta. Tämän jälkeen kauppa vilkastui vähitellen, mutta joulukuussa oli metsissä vielä n. 14.000 miestä vähemmän kuin joulukuussa 1965 ja heinä-joulukuun hakkuutulos oli n. 8 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Tammikuussa metsätyövoiman määrä nousi kuitenkin jo 123.000 mieheen (ed. v. 125.000) ja kun työllisyyspoliittisista syistä valtiovaltakin tämän jälkeen myötävaikuttii hakkuiden lisäämiseen eri-

koisesti Pohjois-Suomessa, odotetaan, että hakkuiden kokonaismäärä nousee suurin piirtein edellisen hakkuuvuoden kokonaismäärään, 44.5 milj. pinokuutiometriin. — Päänsä- toin kuin edellisenä vuonna sahatukkien myynnit ovat vilkastuneet. Kun sahatavaran vienti on edelleen pysynyt laimeana, sahatukkien han- kinnassa todettu vilkkaus johtune sahatukkien käytöstä puumassatuotannon raaka-aineena. — Myös polttopuiden hakkuut ovat nousseet huomattavasti — n. 50 % — edellisen vuoden alhaisesta tasosta.

* * *

Metsätalouden ja puunjalostuksen alalla vallitsee ilmeisesti eräänlainen kustannuskriisi, jonka paine kohdistuu ennen kaikkea vanhempia ja riittämättömästi rationalisoituja tuotantoyksiköjä kohti. Varsinkin eräillä Pohjois- ja Itä-Suomen alueilla myös kantohinnat ovat alaiset.

Suurimmat mahdollisuudet kannattavuuden parantamiseksi ovat ilmeisesti olemassa itse hakkuutöiden ja lähikuljetuksien alalla, mutta nämä rationalisoimisedut ovat aikaansaattavissa vain suurmetsälöissä tapahtuvilla järjestelyillä. Metsien omistussuhteet muodostavat siten vaikean esteen paremman metsätalouden ja parempien kantohintojen aikaansaamiseksi. Vaikkakin useita metsätalouteen ja sen hallintaan liittyviä lakeja on ollut jatkuvasti Eduskunnassa käsittelyn alaisina, edistys ei tunnu tapahtuvan sillä nopeudella, että se ainaakaan lähivuosina olennaisesti parantaisi metsätaloutemme ja puunjalostuksen kilpailukykyä esimerkiksi Kanadaan verrattuna. Tämä on ilmeisesti ollut yhtenä taustatekijänä eräiden suomalaisten puunjalostusyritysten pyrkimyksille hankkia itselleen jalansijaa Kanadassa.

Teollisuus

Vuoden 1965 alkupuoliskolla melko tyydyttävästi jatkunut teollisuustuotannon kehitys hidastui vuoden loppupuolella ratkaisevasti. Koko vuoden osalta "ehdittiin" kuitenkin merkitä 6 %:n kasvu. Taantuma jatkui vuoden 1966 loppukuukausiin asti, jolloin tuotanto kuitenkin kasvoi n. 7 % edellisen vuoden loppupuolen alhaisiin numeroihin verrattuna. Koko vuoden tuotannon lisäykseksi edelliseen vuoteen verrattuna savutettiin täten n. 4 %. Vilkastuminen on jatkunut — edelleen vertailuvuoden alhaisiin numeroihin verrattuna — kuluvan vuoden alkukuukausina, mutta melko yleisesti pelätään, että vuoden kehityskäyrä tulee olemaan vuoden 1965 tapainen.

Eri teollisuusalojen kasvuprosentit vuosina 1966 ja 1965 sekä keskimäärin ajanjaksona 1960—1965 ilmenee seuraavasta taulukosta.

Teollisuustuotannon volyymin prosenttiset muutokset vuosina 1960-1966.			
	Keskim. 1965/60	1965/64	1966/65
KAIVANNAISTEOLLISUUS	+ 6,3	+ 5,1	- 11,1
TEHDASTEOLLISUUS	+ 6,5	+ 6,1	+ 3,8
Siitä:			
Elintarviketeollisuus	+ 5,1	+ 5,2	+ 7,7
Juomia valmistava ja tupakkateollisuus	+ 6,1	+ 7,4	+ 13,1
Tekstiiliteollisuus	+ 1,3	- 6,0	+ 9,1
Kenkä-, vaatetus- ja ompeluteollisuus	+ 1,8	- 2,5	+ 9,3
Puuteollisuus	+ 0,6	+ 0,8	- 7,7
Paperiteollisuus	+ 9,0	+ 5,9	+ 4,4
Graafinen teollisuus	+ 3,8	+ 3,1	+ 1,5
Nahka-, nahkateos- ja kumiteollisuus	+ 4,6	+ 1,5	+ 22,2
Kemian teollisuus	+ 12,4	+ 7,7	+ 5,6
Savi-, lasi- ja kivenjalostusteollisuus	+ 13,1	+ 13,4	+ 3,9
Metallien perusteollisuus	+ 13,2	+ 16,8	+ 3,3
Metallituoteteollisuus	+ 8,5	+ 8,5	- 2,2
Koneteollisuus	+ 5,3	+ 9,0	- 1,3
Sähköteknillinen teollisuus	+ 5,3	+ 7,5	- 7,0
Kulkuneuvoteollisuus	+ 4,8	+ 6,0	+ 0,7
SÄHKÖ-, KAASU- JA VESIJÄHTOLAITOKSET	+ 8,9	+ 6,9	+ 7,6
Koko teollisuus	+ 6,8	+ 6,1	+ 4,5
TEHDASTEOLLISUUDEN ERIKOISINDEKSIT:			
Puu- ja paperiteollisuus	+ 6,3	+ 4,5	+ 1,2
Metalliteollisuus	+ 6,6	+ 8,8	- 1,2
Muu tehdasteollisuus	+ 6,4	+ 4,9	+ 8,7

Mielenkiintoinen piirre viime vuoden kehityksessä on, että eräillä sel-laisilla pääomavoittoisilla aloilla, kuten kemian teollisuudessa, savi-, lasi- ja kivenjalostusteollisuudessa sekä paperi- ja metallin perusteolli-suudessa, jotka takavuosina olivat käyneet teollisen kehityksen kärjes-sä, nousu viime vuonna ratkaise-vasti hidastui. Aikaisemman kehi-tyksen ansiosta nämä alat kuitenkin säilyttivät johtoasemansa pitemmän tähtäimen kehityksessä. Verrattuna vuoteen 1959 oli metallien perus-teollisuuden tuotannon lisäys 122 %, savi-, lasi- ja kivenjalostusteollisuu-den kasvu 111 %, kemian teollisuu-den lisäys 108 o/o ja paperiteollisuu-den tuotantomäärän kasvu 88 %. Muut tehdasteollisuuden alat jäivät huomattavasti näiden lukujen ala-puolelle.

Sitävästoin eräiden sellaisten työ-voittoisten *kulutustavarateollisuudet*, joitten aikaisempi kehitys oli ollut hidas, osoittivat kertomusvuonna suhteellisen korkeita kasvunumeroi-ta. Tämä koski nimenomaan teks-tiiliteollisuutta, nahka-, vaatetus- ja ompeluteollisuutta sekä kumiteolli-suutta. Viime vuoden tulos ei kui-tenkaan pystynyt kovinkaan paljon nostamaan näiden alojen asemaa pitkän tähtäimen kehitysvertailussa. Seitsemän vuoden aikana kenkä- ja vaatetusteollisuuden kasvuksi jäi 29 % ja tekstiiliteollisuuden lisäyksek-si peräti 20 % — luku, jonka alhai-suudessa vain puuteollisuus pystyy kilpailemaan. — Elintarvike-, juo-ma- ja tupakkateollisuuden pitkä-aikainen kasvu on melko tarkalleen seurannut teollisuuden yleistä kehi-tystä. Viime vuoden tuloksista huo-limatta koko kulutustavarateollisuu-den indeksi (1959 = 100) oli 153 verrattuna koko teollisuuden vas-taavaan lukuun, 164.

Koko *metallialan* tuotanto väheni viime vuonna 1,2 %. Siihen näh-den, että teollisuuden kasvun odo-tetaan tapahtuvan nimenomaan täl-lä alalla, tulos ei ole rohkaiseva, ja heijastaa osaltaan investointitoimin-nassa tapahtunutta takaiskua. Neu-

vostoliittoon tapahtuvien toimitus-ten ajoittamisen ansiosta odotetaan kuitenkin kuluvana vuonna parem-paa tulosta, ja laivanrakennusteolli-suuden hyvä tilauskanta on sinänsä hyvä merkki. Kuluvan vuoden alus-sa tehty päätös toimitusluottojen laajentamisesta myös kotimaisia ti-lauksia käsittäväksi voi myös vai-kuttaa elvyttävästi raskaan metal-lin kehitykseen. Sama koskee eräitä keskustelun alaisia julkisia suurti-lauksia. Muuten on kuitenkin il-meistä, että yhä jatkuva tuontitul-lien poistaminen edelleen lisää tuon-titavarain kilpailua nimenomaan metallituote- ja sähköteollisuuden aloilla.

Puunjalostusteollisuuden toimin-taa haittaaviin tekijöihin on jo edellä viitattu. Vuosina 1965/1966 yli 200 yleensä pienempää sahalai-tosta joutui lopettamaan toimintansa heikon kannattavuisuuden takia. Tämä merkitsi tuotannon supistu-mista n. 15 %. Puuraaka-aineen tar-jonnan vähentyessä sahat ovat jou-tumassa vaikeaan kilpailuun puuta-varasta paperiteollisuuden kanssa. Viime vuoden tasaantumisesta huo-limatta kantohintojen nousu v. 1959 verrattuna oli n. 127 %. Samana ai-kana palkat — keskituntiansiainakin ilmaistuna — nousivat 73 %, tuntipalkat ehkä n. 50 %. Toimin-taa vaikeuttaa myös itse sahaus-ajan aikana tarvittavan luoton saan-tivaikeus, kun ulkolaisten ostajien ennakkomaksuja ei ole enää ollut saatavissa samassa mittakaavassa kuin aikaisemmin. — Kannattavai-suus- ja rahoituspaine kohdistuu kuitenkin jo myös eräisiin kemialli-sen puunjalostuksen yrityksiin, ku-ten tunnetut tapaukset ovat osoitta-neet. Mikäli suljettuja tuotantolai-toksia todellakin yleensä korvattai-siin uusilla ja tehokkaimmilla tuo-tantoyksiköillä tätä olisi ilmeisesti katsottava tarpeen vaatimaksi uu-distamisvaiheeksi. Kireän rahapoli-tiikan ansiosta näin ei kuitenkaan aina tapahdu. Tuotantovoimia — ja ennen kaikkea — työvoimaa jäte-tään käyttämättä. Kun tämä kos-

kee valuuttaa ansaitsevia tuotannon haaroja, sulkemiset vuorostaan myötävaikuttavat rahakireyden jatkumiseen. Tilanteella on siten tässäkin suhteessa umpikujan luonne. — Uusien, pysyväisten työpaikkojen osoittaminen — ainakin omassa maassa — irtisanotulle työvoimalle on täten varsin vaikeata. Sama tilanne uhkaa tietenkin muitakin rationalisointipakon alaisia tuotannon haaroja.

Edellä mainittuja seikkoja ajatellen, on suorastaan luonnollista mut-
ta samalla vakavaa, että *investointitavarain tuotanto* viime vuonna väheni peräti 2,5 %. Viime syksynä suoritettun investointitiedustelun mukaan investointitoiminnan laimeus tulee edelleen jatkumaan. Rahamarkkinoiden yhä kiristyessä, kysynnän vähentyessä ja kilpailupaineen kasvaessa on ymmärrettävissä, ettei investointialttiin voittoon tavoittelevan yksityisyritteliäisyyden piirissä ole kovin voimakas. Kun kulutuksen supistamiseen tähtäävän talouspolitiikan ansiosta yleensä odotetaan kulutustavarateollisuudenkin alalla hidastumista, teollisuuden näköalat eivät ole kovin lupaavia. Julkisen teollisuussektorin suhteellisen pienuuden takia ei huomattavakaan tämän lohkon kasvu pysty täyttämään yksityisen sektorin jättämää aukkoa.

* *h* *

Kansantulolaskelmien mukaan tehdasteollisuuden työvoima, 473.000 vuosityöntekijää, lisääntyi viime vuonna n. 3 % eli n. 22.000 vuosityöntekijän määrällä. Kun tuotannon kasvu oli vain 3,8 % *työn tuottavuuden tilastollinen kasvu* olisi ollut alle 1 %, verrattuna n. 5,5 %:iin aikaisempina vuosina. Jatkuvan työvoimatilaston mukaan työpanoksen kasvu oli jopa suurempi kuin tuotannon lisäys, mikä tavanomaisista tilastomenetelmää käyttäen olisi merkinnyt työn tuottavuuden vähennystä. Nämä tulokset johtuvat lähinnä siitä, että kertomus-

vuonna työvoimavoittoiset teollisuuden haarat kasvoivat nopeammin kuin pääomavoittoiset. Jos työn tuottavuutta olisi laskettu teollisuusaloittain olisi ilmeisesti saatu aivan toisia tuloksia. Tapaus osoittaa, että mainittu menetelmä tuottavuuden laskemiseksi teollisuudessakin on liian sattumanvarainen, jotta sitä voitaisiin käyttää n.s. tulopoliittisia johtopäätöksiä tehtäessä. Vielä käyttökelvottomampi tämä menetelmä on koko kansantulon tuottavuutta laskettaessa, jolloin joudutaan operoimaan suurilla tulo- ja ajaryhmillä, joiden sekä tuotanto- että työpanosluvut ovat täysin epävarmat.

& ^r

Yhteenvetona teollisuustilanteen tarkastelusta voitaneen sanoa, että

ellei ulkoapäin tule joku uusi voimakas kasvusytäys tai ellei ennen kaikkea rahapolitiikkaa radikaalisti muuteta, teollisuuskehityksen näköalat eivät ole rohkaisevia.

Rakennustoiminta

Rakennustoiminnan osuus oli kuluneena vuonna bruttokansantuotteesta 9,6 % ja rakennustoiminnan kasvuvauhti oli hidastumassa. Kun rakennustoiminta edellisellä vuonna kasvoi markoilla mitattuna 13,9 %

oli kasvu kertomusvuonna kansantuloennusteen mukaan vain 8 %. Maa- ja vesirakennustoiminta kasvoi saman verran kuin edellisellä vuonna. Kasvun hidastuminen tapahtui talonrakennusalalla. Tuotantokustannushintaan laskettuna kasvoi talonrakennustoiminta v. 1965 16,5 %, mutta viime vuonna vain 6,9 %. Kun rakennuskustannusindeksi kohosi edellisestä vuodesta 4,4 %, jää talonrakennustoiminnan volyymin kasvuksi vajaat 2,5 %. Talonrakennustoiminnan osuus bruttokansantuotteesta oli 6 %.

Seuraava taulukko osoittaa talonrakennustoiminnan määrän maassamme v. 1966 ja muutokset edellisestä vuodesta, luvut milj. m³.

	IV nelj. 1966	Muutos % 1965/66	Tammi- jouluk. 1966	Muutos % 1965/66
Kaikki rakennukset:				
— valmistuneet rakennukset	9,92	+ 2	26,54	- 2
— keskeneräiset rakennukset	5,64 i)	+ 23	35,40	+ 13
— myönnettyt rakennusluvat	10,49	+ 62	36,70	+ 16
Asuinrakennukset:				
— valmistuneet rakennukset	4,61	+ 4	11,26	+ 3
— keskeneräiset rakennukset	2,76	+ 48	13,72	+ 11
— myönnettyt rakennusluvat	5,65	+ 85	15,98	+ 32
Teollisuusrakennukset:				
— valmistuneet rakennukset	2,04	- 12	5,75	- 11
— keskeneräiset rakennukset	0,94 i)	- 10	8,60	+ 8
— myönnettyt rakennusluvat	1,60	+ 25	7,43	- 10
Liikerakennukset:				
— valmistuneet rakennukset	0,87	- 23	2,44	- 12
— keskeneräiset rakennukset	0,60	+ 2	3,43	+ 57
— myönnettyt rakennusluvat	0,69	+ 19	4,13	+ 16
Asuntojen luku:				
— valmistuneet	14,216	+ 1	36,054	- 1
— keskeneräiset	9,741 i)	+ 46	41,071	+ 9
— myönnettyt luvat	 18,975	+ 89	49,685	+ 32

i) IV neljänneksellä aloitetut.

Rakennusinvestointien heikentymistä niin teollisuudessa kuin muussakin liiketoiminnassa osoittaa näiden alojen valmistuneiden rakennusten määrän voimakas supistuminen. Teollisuusrakennusten rakennuslupienkin määrä väheni huomattavasti, joskin viimeisellä nel-

jänneksellä myönnettyjen rakennuslupien määrä ylitti 25 %:lla edellisen vuoden vastaavan ajan rakennuslupien määrän. Joskin kaikkien valmistuneiden rakennusten määrä oli 2 % pienempi kuin edellisellä vuonna, oli keskeneräisiä rakennuksia vuoden vaihteessa niin paljon

enemmän kuin vuotta aikaisemmin, että voimme olettaa rakennustuotannon kokonaisuudessaan kasvaneen n. 2,5 %, kuten kansantuloen-nusteet sen arvioivat.

Valmistuneiden asuntorakennusten kuutiometrimäärä lisääntyi 3 %, mutta asuntojen lukumäärä väheni 1 %. Joskin lopullisten tilastojen valmistuttua asuntojen määrä jonkin verran kasvaa, osoittavat nämä luvut asuntojen tilavuuden edelleen kasvaneen.

Se, että kuluneena vuonna myönnettyjen rakennuslupien kokonaismäärä lisääntyi edellisestä vuodesta 16 %, ja että vuoden viimeisellä neljänneksellä oli lupien kasvu val-lan räjähdysmäinen ulottuen talonrakennustoiminnan kaikkiin aloihin, osoittaa aktiivista pyrkimystä asuntojen rakentamiseen ja myös teollisuuden sekä liike-elämän rakennusinvestointeihin. Näyttää kuitenkin

kin siltä, että tämä aktiviteetti ty-rehtyy Suomen Pankin määäämiin luottorajoituksiin, jotka kohdistu-vat sekä tuotannollisiin että var-sinkin asuntorakennusinvestointei-hin. Näin ollen ei alkaneena vuo-tena ole odotettavissa ainakaan sa-nottavaa talonrakennustoiminnan kasvua.

Huhtikuun 22 päivänä hyväksyi eduskunta asuntotuotantolain, jonka perusteluissa edellytetään lähim-män 10 vuoden aikana alkaen vuo-desta 1967, rakennettavaksi keski-määrin 50.000 asuntoa vuodessa. Valtion alkaneen vuoden budjettiin otettiinkin lain edellyttämä asunto-määräraha. Kun tarvittavalta muul-ta lainoitukselta puuttuvat edelly-tykset, näyttää siltä, että lainlaati-jain edellyttämä asuntojen rakenta-misen määrä jää alkaneena vuonna saavuttamatta.

Eräiden rakennusaineiden tuotanto

Vuosi	Sementti milj. kg	Tiilet milj. kpl	Ikkunalaasi 1000 m ²	Betonirauta ja -teräs 100 kg
1955	1.040,5	188,7	3.854	71.434
1960	1.253,0	136,1	6.443	130.400
1963	1.418,9	167,0	7.957	117.909
1965	1.755,2	142,6	8.186	142.669
1966	1.536,8 ²⁾	146,5	8.967	132.100 ²⁾

²⁾ Perustuu joulukuun osalta arvioon.

Liikenne

Kansantulolaskelmien mukaan lii-kenteen kansantulo-osuus nousi vii-me vuonna 1.807,4 milj. markkaan eli 7,3 % tuotantokustannushintaan lasketusta bruttokansantuotteesta. Liikenteen määrä kasvoi 4 % (5 % vuonna 1965). Vuoden 1954 tasoon verrattuna liikenne on kasvanut 87 %, samana aikana koko tuotan-non kasvu on ollut 71 %. Liiken-teen työllisyys kasvoi v. 1966 n. 1 %:lla, 142.400 vuosityöntekijäksi eli n. 2000 työntekijän määrällä.

Rautatieliikenteen kehitys oli ver-rattain suotuisa, kuljetusten lisään-tyessä 4 %. Kun vastaava luku vuonna 1965 oli 6 % tuntuu siltä, että määrätty elpyminen on tapah-tunut rautateiden toiminnassa. Vii-me vuoden kasvu johtui lähinnä pi-temmistä tavarakuljetuksista, kulje-tettu määrä, n. 20,6 milj. tonnia oli edellisen vuoden tasolla. — Hen-kilöliikenne kasvoi henkilökilomet-reissä laskien 2 % matkustajamää-rän lisääntyessä 1 %.

Rautateiden talous päättyi kui-tenkin 96,9 milj. mk:n alijäämään

(ed. v. 77,1 milj. mk.). Lisääntyvillä rationalisoimispyrkimyksillä ei pysytty korvaamaan nousevia kustannuksia. — On tietenkin aina muistettava, että rautatiet asettavat liikennöitsijän käyttöön palveluksiaan alle tuotantokustannushintoja, esimerkiksi ylläpitämällä yhteiskunnallisista syistä tarpeelliseksi katsottua liikennettä huonosti kannattavilla radoilla.

Rautateiden uudistamista jatkettiin selostusvuoden aikana. N. 60 % radoista on nyt varustettu raskailla kiskoilla ja n. 40 % radoista on sepelöity. Ratapihoilla on suoritettu laajennuksia ja perusparannuksia, joista mainittakoon erikseen Pieksämäen järjestelypihan työt. — Liikenteelle avattiin yhteensä 86 kilometriä *uusia ratoja*, joista 65 km. Onkamo-Parikkalan radalla, joka on nyt koko pituudeltaan käytössä. — Rataverkoston pituus oli selostusvuoden lopussa 5.555 km eli 450 km enemmän kuin kymmenen vuotta aikaisemmin.

Vuoden 1966 lopussa *vetokalusto* käsitti 1.070 yksikköä, joista 334 dieselvetureita. Dieselöintiä on jatkettu ja linjaliikenteestä hoidettiin itse asiassa yli 95 % dieselvetureilla. Höyryvetureita käytettiin lähinnä vaihtoliikenteessä.

Sähköistämiskysymys sekä siihen liittyvät hankinnat ovat viime aikoina olleet asianomaisissa elimissä vilkkaan pohdinnan alaisina.

Maantieliikenne

Vuoden 1965 lopussa oli rekisteröityjen henkilöautojen lukumäärä 454.854, joista 10.254 olivat ammattimaisessa liikenteessä. Kuorma-autojen lukumäärä oli 43.636, joista vähän yli 50 % ammattimaisessa liikenteessä. Linjavaunujen lukumäärä oli 6.951 ja koko rekisteröity autokanta 544.856. Kehitystä kuvaavana on, että henkilöautojen lukumäärä vielä vuonna 1960 oli vain 183.267 ja koko autokanta 258.425. Autoista olivat vuoden lopussa ben-

siinikäyttöisiä 492.000 ja dieselkäyttöisiä 52.000. - Vuoden 1966 luvut eivät ole vielä käytettävissä, mutta tuontitilastojen perusteella voidaan laskea, että rekisteröityjen vaunujen nettolukumäärä kasvoi viime vuonna n. 60.000 yksiköllä. Tuonin vähentämistarkoituksessa suoritettut vero- ja rahapoliittiset toimenpiteet aiheuttivat määrätyn hädastumisen nimenomaan henkilöautokannan kasvussa.

Maanteiden laajennusparantamis- ja päällystämistyöt jatkuivat tiiviisti viime vuoden aikana. Varsin mielenkiintoinen on se maantieverkoston systemaattinen parantaminen, jota suunnitellaan yhteisymmärryksessä Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin kanssa ja osittain sen rahoittamana. Esimerkkinä tästä mainittakoon Hämeenlinnan—Tampereen valtatie rakentaminen moottoritieksi kansainvälisessä urakkakilpailussa annettujen tarjousten puitteissa, kuten edellisenä vuonna aloitettu Helsingin—Turun moottoritien rakentaminen Gumböle—Veikkolan välillä. Suunnittelun alaisena on tämän lisäksi yli 200 km muita moottoritietoita, joista 168 km Maailmanpankin lainoitussuunnitelmien yhteydessä. — Kuluneen vuoden aikana päällystettiin yhteensä 895 kilometriä viimeistelyvaiheessa olevia teitä, joista 475 km asfaltilla ja 340 km öljysoralla. Aikaisemmin valmistuneille tieosille rakennettiin päällystettyä yhteensä 973 km, joten pääosa maanteistä vähitellen rupeaa olemaan kuta-kuinkin päällystettynä.

Valtion tilin tarkastajien kertomuksessa vuodelta 1965 kiinnitetään varsin aiheellista huomiota autokantamme *merkkirunsauteen*. Niinpä yksitään valtion omassa autokannassa — 7.336 yksikköä — oli edustettuna 48 eri merkkiä. Seurauksena tästä autojen ja varaosien kirjavuudesta *korjauskustannukset* ovat nousseet kohtuuttoman korkeiksi edustaen yleensä selvästi yli 50 % käyttökustannuksista kilometripenneissä laskettuna. Kuvaavana esimerkkinä

mainitaan, että 28 korjausmenoja johtavan henkilöauton korjauskustannukset vuosina 1961—1965 nousivat 18.429 markkaan autoa kohti.

Kun tilanne on koko maan kohdalla samantapainen on selvää, että merkkirunsaus ja korjauskustannukset merkitsevät melkoista kansantaloudellista tappiota. — Todetakaan lopuksi, että valtion käytössä olevista 3.259 kuormavaunusta 2.181 olivat kotimaisia. — Kysymys *kotimaisen henkilöautoteollisuuden* aikaansaamisesta on edelleen poliittisessa ja taloudellisessa köydenvetovaiheessa.

Merenkulku

Viime vuoden lopussa oli kaupalaivastossamme 541 vähintään 19 tonnin alusta, joiden bruttovetomäärä oli yhteensä 1.008,033 tonnia. Alusten lukumäärä oli vuoden aikana laskenut 19 yksiköllä, mutta vetomäärä kasvanut n. 19.000 tonnilla. Höyryalukset, jotka vielä vuoden 1965 lopussa edustivat n. 25 % bruttotonnimäärästä korvataan asteitaisesti moottori- ja tankkialuksilla.

Maahamme saapui viime vuonna kaikkiaan 15.068 alusta (ed. v. = 16.067), joista suomalaisia 6.733 (7.110). Maahan tuodun tavaran määrä kasvoi kuitenkin n. 13,9 milj. tonnista 14,9 milj. tonniin, josta suomalaisilla laivoilla tuotiin melkein muuttumaton osa: 8.616 tonnia eli 58,5 %. — Maasta viedystä tavaramäärästä, 10.171 tonnista kuljettiin kotimaisilla aluksilla 4.530 tonnia eli 44,5 %. Tämäkin suhde pysyi melkein muuttumattomana.

Talvi 1965-1966 oli jäiden osalta vaikea ja vain satamat Turusta Haminaan voitiin pitää ympäri vuoden avoinna. Siitä huolimatta, että vuoden loppupuolella oli käytettävissä Saksan Liittotasavallan laskuun rakennettu jäänsärkijä Hanse, on osoittautunut tarpeelliseksi rakentaa ainakin yksi uusi jäänsärkijä entisten seitsemän oman jäänsärkijän lisäksi.

Lentoliikenne

Kotimaiset lentoyhtiöt kuljettivat viime vuonna 768.757 matkustajaa (721.451). Matkustajakilometreissä laskien liikenne kasvoi 10,6 %. — Kuluneen vuoden aikana satiin päätökseen jo kauan jatkettua lentokenttien laajennus-, vahvistus- ja päällystystyöt raskaimmilla lentokoneilla tapahtuvaa liikennettä silmällä pitäen, jolloin kotimaan liikenteessä voitiin siirtyä Convair-Metropolitan tai Caravelle-koneiden käyttöön. — Helsingissä aloitettiin vihdoin matkustaja-aseman rakennustyöt. — Aero Oy on sopinut entistä suurempien lentokoneiden ostoista pitkien matkojen liikennettä varten.

Kanavat

Kanavaliikenne väheni kuluneena vuonna uiton osalta 19 % ja alusliikenteen osalta n. 7%.

Saimaan kanavan rakennustöiden lähestyessä loppuaan on siihen liittyvien väylien syventämis- ja tukkimustöitä sekä sisävesien satamien kehittämistöitä tehostettu.

Kotimaankauppa

Kotimaankaupan volyymi kasvoi vuonna 1966 n. 3 %:lla verrattuna n. 7 %:iin vuonna 1965. Kauppa-alan työllisyys jopa aleni n. 1 %, kun se sitä vastoin edellisenä vuonna oli kasvanut n. 5 %. Sekä tukku- että vähittäiskaupan liikevaihto nousi n. 6,7 %, mutta kun tästä noususta n. 4 % johtui hintojen nousuista oli "reaalinen" kasvu n. 3 %.

Laskuun on myötävaikuttanut mm. autokaupan supistus n. 100.000 vaunun tasolta vuonna 1965 n. 78.500 vaunuun v. 1966. Myös televisiolupia lunastettiin n. 20.000 vähemmän kuin edellisenä vuonna eli n. 90.000 lupaa. Kun tv-lupien

lukumäärä vuoden lopussa oli 822.000 on ilmeisesti saavutettu eräänlainen kyllästymispiste uusien vastaanottimien ostoissa.

Vähittäiskaupan myynti kehittyi

vuosina 1965 ja 1966 eri aloilla seuraavalla tavalla:

Vähittäiskaupan myynti-arvon indeksiksi (1954 = 100)

	1965	1966	Muutos %	
			1964-65	1965-66
Tavaratalot	246	269	+ 10	+ 9
Sekatavarakaupat	230	245	+ 13	+ 7
Ravintoaine- ja tupakkakaupat	241	258	+ 13	+ 7
Alkoholiliikkeen myymälät	266	298	+ 12	+ 12
Tekstiili-, vaatetus- ja nahkatavarakaupat	202	222	+ 9	+ 10
Rauta-, sähkö- ja urheiluvälinekaupat ..	326	352	+ 8	+ 8
Apteekit	404	446	+ 22	+ 10
Muut toimialat	328	353	+ 16	+ 8
Koko vähittäiskauppa	248	268	+ 12	+ 8

Kehitys oli eri aloilla melko tasainen kun vuoden kehitystä tarkastellaan kokonaisuutena. Alkoholiliikkeen myyntiin vaikuttivat päätetyt hintojen korotukset. Sairausvakuutukseen liittyvä apteekkien takavuosien voimakas nousu tasaantui.

Edellä mainitut edelleen verrattain hyvät kaupan luvut saavutettiin vuoden loppupuolella tapahtuneen melko yllätyksellisen neusun ansiosta. Vilkkkaus on jatkunut kuluvan vuoden alkukuukausinakin. Tämä kehitys ei kuitenkaan ole ollut läheskään yhtä tasainen kuin viime vuoden kokonaiskuva. Vilkkkaus on jatkunut tavarataloissa sekä tekstiili-, vaatetus- ja jalkinekaupoissa sekä apteekkeissa ja alkoholiliikkeessä. Sitävastoin sekatavara-, ravintoaine- ja tukkukaupan sekä ennen kaikkea rauta-, sähkö- ja urheiluvälinekaupan myynti on ollut hiljaisempi.

Vähittäiskaupan myyntiluvuista on yleisesti vedetty erilaisia johtopäätöksiä. On puhuttu palkankorotusten luomasta ostovoimasta, valtiovallan kulutuksen supistamista tarkoittavien toimenpiteiden tehot-

tomuudesta ym. Erilaiset hinta- ym. toimenpiteet ovat kuitenkin siinä määrin vaikuttaneet kaupan ja sen eri alojen myyntilukuihin, että eri kalenterivuosien myyntilukujen vertailukelpoisuus on heikko. Totta on kuitenkin, etteivät valtiovallan toimenpiteet välittömästi kohdistu kulutukseen vaan lähinnä tuloihin. Suuret kuluttajaryhmät, joilla on säästöjä, omaisuutta ja luottomahdollisuuksia korvaavat tulovähennyksensä turvautumalla näihin keinoihin. Näiden kohdalla kiristys kohdistuu ainakin ensi vaiheessa pääomamuodostukseen eikä kulutukseen. Kun supistuspaine keskimäärin kohdistuu voimakkaimpana pientuloihin, joiden kysyntä suurimmalta osalta kohdistuu kotimaisiin välttämättömyystavaroihin, nämäkin supistamistoimenpiteet merkitsevät tuonnin suosimista kotimaisen tuotannon kustannuksella. Tosin Suomen Pankin tuontiluottojen rajoittamiseksi tänä vuonna suositettujen toimenpiteiden pitäisi vaikuttaa tuontia supistavasti, mutta toisaalta on ilmeistä, että osa tuonnin rahoittamisaineesta siirtyy ulkolaisilta myyjiltä kotimaan rahamarkkinoihin.

Ulkomaankauppa

Suoritetuista toimenpiteistä ja optimistisista ennusteista huolimatta saavutettiin kertomusvuonna uusi *kauppataaseen* alijäämän ennätys, 707 milj. mk (edellisenä vuonna

700,3 milj. mk). Kehityksen vaikutuksia valuuttavarantoon, rahapolitiikkaan, työllisyyteen ja tuotantoon sekä tilanteen kauppapoliittisia puolia on kosketeltu kertomuksen johdannossa ja teollisuutta käsittelevässä osassa.

Viennin arvo kasvoi viime vuonna 251 milj. mk 4817 milj. mk:aan eli 5,5 % verrattuna 10,5 %:iin vuotta aikaisemmin. Sinänsä viennin kehitys oli verrattain tyydyttävä, sahatavaran vientiä lukuunottamatta, joka laski n. 6 % ja metalliteollisuustuotteiden vienti lähes 10 o/o.

Tuonti kasvoi vuoden loppupuolella voimakkaasti. Koko vuoden tuontiarvo lisääntyi täten 258 milj. mk eli 4,9 %:lla 5.524 milj. mk:aan. Vastaava lisäys vuonna 1965 oli 9,5 o/o.

Kauppataaseen alijäämään myötävaikuttanut *hintakehitys*. Jo edellisenä vuonna tapahtunut sahatavaran ja selluloosan hintojen alennus vaikutti nyt koko vuoden vientiin ja tuon-

Viennin ja tuonnin jakaantuminen pääryhmittäin ilmenee seuraavasta taulukosta:

Ulkomaankaupan rakenne 1965 ja 1966

Tuoteryhmä	Arvo, milj. mk.		Osuus, %		
	1965	1966	Muutos, % 65-66	1965	1966
Vienti					
Paperiteollisuustuotteet	2 166	2 297	+ 6	47,4	47,7
Puuteollisuustuotteet	920	863	- 6	20,1	17,9
Pyöreä puu yms	60	59	- 2	1,3	1,2
Metalliteollisuustuotteet ..	800	878	+ 10	17,5	18,2
Maataloustuotteet	252	264	+ 5	5,5	5,5
Muut ..	368	456	+ 24	8,2	9,5
Koko vienti	4 566	4 817	+ 5	100,0	100,0
Tuonti					
Raaka-aineet yms	2 363	2 450	+ 4	44,9	44,4
Valmiit investointitavarat .	1 511	1 449	- 4	28,7	26,2
siitä: henkilöautot	328	251	- 25	6,2	4,5
Valmiit kulutustavarat	878	1 036	+ 18	16,6	18,8
Poltto- ja voiteluaineet ...	515	590	+ 14	9,8	10,6
Koko tuonti	5 266	5 524	+ 5	100,0	100,0

titavarain hinnat nousivat n. 3 %. Tuonti- ja vientitavarain hintasuhte oli kuitenkin maallemme edelleen n. 3 % edullisempi kuin v. 1962.

Turistialijäämä, 96 milj. mk oli n. 12 milj. mk pienempi kuin edellisenä vuonna. Lähinnä ulkomaanvelan korkomenojen kasvun johdosta ns. näkymättömien tulojen netto väheni kuitenkin, jolloin *vaihtotaseen alijäämä*, 655 milj. kasvoi n. 48 milj. mk.

Vaihtotaseen kehityksen johdosta maamme *nettovaluuttavaranto* aleni 662 milj. mk:sta 307 milj. mk:aan, mikä edustaa n. 3 viikon tuontiarvoa. Vähennyksestä tuli 243 milj. mk vaihdettavien valuuttojen tilille.

Paperiteollisuuden viennin arvo kasvoi 6 %, ja edusti 47,7 % (ed. v. 47,4 %) maamme koko viennistä. *Sulfaattiselluloosaa* vietiin 1.178,00 tonnia eli 14 % enemmän kuin v. 1965. Sitä vastoin *sulfiitin* vienti, 909.000 t. väheni n. 2 %. — *Paperia* vietiin yhteensä 2.078.000 tonnia, josta sanomalehtipaperia 1.192.000 tonnia. Paperin koko ryhmässä kasvu oli 8 %. — *Paino- ja kirjoituspaperin* vienti kasvoi 4 %:lla 428.000 tonniin ja voimapaperin vienti 6 %:lla 283.000 tonniin sekä kartongin vienti 9%:lla 823.000 tonniin.

Sahatavaran vienti, 811.000 stdrd. oli 8 % pienempi kuin vuonna 1965, viennin arvon vähetessä hintakehityksen johdosta n. 10 %. — *Vaneria* vietiin muuttumaton määrä, 460.000 m³, mutta keskihinta ja viennin arvo nousi kuitenkin n. 4 %. — *Pyöreän puun* vienti on lopumassa.

Puutavaraviennin supistuksen johdosta koko metsäteollisuustuotteiden viennin osuus viennistämme aleni n. 69 %:sta n. 67 %:iin.

Vaikkakin Neuvostoliittoon tapahtuvat laivatoimitukset olivat suhteellisen pienet *metalliteollisuuden* vienti kasvoi n. 10 %:lla 878 milj. mk:aan. Tästä tuli lähes 40 % länsimarkkinoiden osalle. Vilkkasta laivanrakennustilannetta silmälläpitäen odotetaan, että metallituotteiden

vienti jo tänä vuonna ylittää 1.000 milj. markan rajan, jolloin se tulee edustamaan n. 20 % koko viennistämme.

Muu vienti (maaloustuotteiden vientiä lukuunottamatta), johon sisältyy suurimmalta osalta ns. *uusvienti*, kasvoi 24 %, edustaen viime vuonna 9,5 % koko viennistämme.

Tuonnin puolella *henkilöautojen* tuonti väheni 23 %.

* * *

Rahamarkkinat

Valuuttavarannon kehitykseen ja sen vaikutukseen raha- ja pääomamarkkinoihin, niin kauan kuin rahapolitiikka on sidottuna valuuttavarannon kulloinkin vallitsevaan tilaan, on jo edellä viitattu. Rahamarkkinain kireys ei johdu heikosta talletusten kasvusta — päinvastoin tämä oli kuluneena vuotena jopa yllätyksellisen hyvä, vaan siitä, että rahantarve juoksevan toiminnan ylläpitämiseksi, laajentamisesta puhumattakaan, jatkuvasti lisääntyy kasvun ja nousseen hintatason kerrannaismäärällä. Mikäli tasapainon palauttamiseen pyritään rahamarkkinoita kiristämällä siinä määrin, että tuotanto ja työllisyys olennaisesti vähenevät, tulojen vähennys aikaan johtaa myös säästämismahdollisuuksien vähenemiseen, jolloin uhkaamassa on itsensä jatkava taantumakierre.

Rahankireyden vallitessa on usein viitattu siihen, että rahavirtoja ohjataan vähemmän tärkeisiin tarkoituksiin, tai ettei niitä yleensääkään suunnitelmallisesti ohjata. Tämä pitäne kyllä paikkansa joten ponnistuksia rahavirtojen ohjaamiseksi nimenomaan pysyvien työtilaisuuksien luomiseksi mahdollisimman tehokkaan tuotannon piirissä olisi jatkettava. Ongelma ei kuitenkaan rajoitu rahamekanismin vaillinaiseen toimintaa, vaan koskee myös tuotannon kasvun vaatiman maksuvälinehuollon kokonaismäärää. Päin-

Ulkomaankaupan jakaantuminen eri maiden ja kaupparyhmien välillä ilmenee seuraavasta taulukosta:

Ulkomaankauppa myynti- ja ostomaittain v. 1966

Maa	Vienti			Tuonti			Kaup- pata- se, milj. mk.
	milj. mk.	Muutos ed. v:sta	Osuus	milj. mk.	Muutos ed. v:sta	Osuus	
EFTA	1 751,4	+ 12	36,4	2 211,4	+ 10	40,0	-460,0
Englanti	989,3	+ 5	20,5	886,9	+ 10	16,1	+ 102,4
Ruotsi	422,9	+25	8,8	781,2	+ 6	14,1	-358,3
Tanska	168,0	- 5	3,5	191,1	+17	3,5	- 23,1
Sveitsi	43,1	+42	0,9	171,3	+14	3,1	-128,2
Norja	89,7	+73	1,9	114,4	+17	2,1	- 24,7
Itävalta	20,8	+81	0,4	47,2	+13	0,9	- 26,4
Portugali	17,6	+115	0,4	19,3	+58	0,3	- 1,7
EEC	1 324,9	+ 3	27,5	1 589,7	- 4	28,8	-264,8
Länsi-Saksa	533,9	+ 4	11,1	941,8	- 5	17,0	-407,9
Ranska	218,9	+ 7	4,5	235,9	+ 7	4,3	- 17,0
Hollanti	278,9	+ 2	5,8	197,3	-11	3,6	+ 81,6
Belgia-Lux.	148,8	- 2	3,1	104,2	- 8	1,9	+ 44,6
Italia	144,5	+ 4	3,0	110,4	+ 9	2,0	+ 34,1
Itäryhmä	903,0	- 6	18,7	1 093,0	+10	19,8	-190,0
Neuvostoliitto	682,9	- 6	14,2	856,5	+13	15,5	-173,6
Puola	66,5	-36	1,4	89,7	-11	1,6	- 23,2
Itä-Saksa	46,8	+26	1,0	47,4	- 2	1,6	- 0,6
Muut maat	837,7	+10	17,4	630,2	+ 4	11,4	+207,5
USA	307,7	+13	6,4	251,7	- 5	4,6	+ 56,0
Kaikkiaan	4 817,0	+ 5	100,0	5 524,3	+ 5	100,0	-707,3

vastoin kuin yksityisen kansalaisen taloudessa kansantalouden säästöjen kokonaismäärää ei markkinataloudessa voida kovinkaan paljon lisätä kulutusta vähentämällä, ilman, että seurauksena on sekä palkansaajain että talouselämän tulojen ja säästömahdollisuuksien väheneminen. Tuotannon kasvu täten edellyttää rahoitustalouden lisäntymistä "systeemin ulkopuolisista" lähteistä, ensisijaisesti vientitulojen ja maksutaseen ylijäämän tietä. Ellei tätä ole määrättyssä vaiheessa aikaansaataavissa on työllisyyttä ja kehitystä tuettava

keskuspankin rahapolitiikan avulla. Tämän tien käytössä on kuitenkin pakko noudattaa varsin huolellista "selektivisyyttä" (rahoitettujen kohteiden valintaa) inflatoorisen paineen välttämiseksi sekä vientitulojen ja kotimaisen tuotannon kilpailukykyyn vahvistamiseksi. Näin toimien maksutase paranee jäljestäpäin.

Talletukset varsinaisissa rahalaitoksissa kasvoivat viime vuonna yhteensä 13,5% eli lähes 1% enemmän kuin edellisellä vuonna. Kehitys eri rahalaitoksissa käy ilmi seuraavasta asetelmasta:

Rahalaitosten ottolainaus yleisöltä
milj.mk.

	Kanta 31.12. 66	Muutos vuoden alusta 1965	1966
Liikepankit	4 262.7	+ 325.8	+ 436.9
Säästöpankit	3 449.9	+ 343.1	+ 405.7
Osuuskassat	2 299.4	+ 271.9	+ 291.6
OKO	37.9	+ 2.5	+ 4.3
Postisäästöpankki	1 231.6	+ 72.3	+ 99.0
Edelliset yhteensä	11 231.5	+ 1 015.6	+ 1 237.5
Säästökassat	380.7	+ 25.8	+ 23.5
Kiinnitystuottolaitokset	0.9	+ 0.0	+ 0.5
Kaikki yhteensä	11 613.1	+ 1 041.4	+ 1 261.5
Siitä talletuksia	10 444.9	+ 1 040.4	+ 1 246.3

Mainittavimpia muutoksia ei tapahtunut eri pankkilaitosryhmien välillä; kuitenkin liikepankkien osuus talletuksista lisääntyi jonkun verran. — Painopisteen siirtyminen indekseileihin jatkui: niiden kohdalla kasvu oli peräti 33 % ja niiden osuus koko talletuskannasta vuoden lopulla 21 %. Myös korkeakorkoisten talletusten kasvu oli 19 %, kun sitä

vastoin tavallisten talletusten lisäys rajoittui 8%:iin. — Huomioon on myös otettava, että talletusten lisäykseen sisältyy vuoden viime päivänä talletuksiin lisätyt korot.

Varsinaisten rahalaitosten *luotonannon* kasvu oli melko tarkalleen yhtä suuri kuin talletusten kasvu, eli n. 13 %. Lainananto kehittyi eri rahalaitoksissa seuraavalla tavalla:

Rahalaitosten antolainaus yleisölle
milj.mk.

	Kanta 31. 12. 66	VEutos vuoden alusta 1965	1966
Liikepankit	4 867.7	+ 363.1	+ 588.1
Säästöpankit	2 750.9	+ 291.2	+ 341.7
Osuuskassat	2 251.9	+ 209.0	+ 221.3
OKO	337.7	+ 81.0	+ 19.9
Postisäästöpankki	783.9	+ 108.8	+ 67.4
Edelliset yhteensä	11 192.1	+ 1 054.0	+ 1 238.4
Kiinnitysluottolaitokset	908.8	+ 70.0	+ 9.4
Suomen Pankki	261.0	- 10.5	+ 127.8
Kaikki yhteensä	12 361.9	+ 1 113.5	+ 1 375.6

Suomen Pankin noudattaman luottorajoituspolitiikan ansiosta kehitys oli vuoden aikana varsin epäyhtenäinen, pankkien yrittäessä ajoittaa lainanantonsa siten, että se olisi tarkkailukausien päätepisteissä, huhtikuun ja lokakuun viimeisenä päivänä, mahdollisimman alhainen. Järjestelmän tästä heikkoudesta johtuen Suomen Pankki siirtyikin vuoden lopussa toisenlaiseen järjestelmään luotonannon rajoittamisessa. Rajoituksista huolimatta, ja ottaen huomioon, että talletuksiin lisätyt korot eivät merkinneet pankille "uutta rahaa" antolainaus kasvoi siinä määrin, että rediskonttaukset olivat vuoden lopussa 915 milj.mk. eli n. 40 % suuremmat kuin vuoden alussa. — Valtiontalouden kassakriisin helpottamiseksi keskuspankki myönsi joulukuussa valtiolle 300 milj.mk:n lainan, ja näiden rahojen siirtyessä markkinoille tilanne vuoden alussa jonkun verran helpottui. Pankkien kanssa sovitun järjestelmän puitteissa sama rahamäärä on kuitenkin asteettaisesti vedettävä takaisin Suomen Pankkiin. Lainan tuotantovaikutuksesta riippuu osoitautuuko koko operaatio loppujen lopuksi markkinoita helpottavaksi tai kiristäväksi.

Keskuspankin suhtautuminen *rakennustoimintaan* oli vuoden alussa varsin häilyvä; toisinaan pankki tuntui suhtautuvan rakennustoiminnan rahoitustarpeisiin täysin kielteisesti, toisinaan jonkun verran myönteisemmin. Kehitys rakennuslalla oli tämän johdosta jatkuvasti epävarma ja vaihteleva.

Vuoden loppupuolella kiinnitettiin mm. eduskunnassa kasvavaa huomiota *vakuutuslaitosten* toimintaan yleensä ja nimenomaan niiden investointien ohjaamiseen. Kun näiden rahastojen voimakas kasvu suurelta osalta perustuu lainmukaisiin pakolisiin vakuuauksiin, onkin ilmeistä,

että yhteiskunnan valvonta näiden suurten rahastojen käytöstä tulee lisääntymään.

Valtiontalous

Eraistä jo viime vuonna suorite-
tuista veronkorotuksista ja harkin-
nanvaraisten menojen lykkäämisestä
huolimatta, valtion kassatilanne
kiristyi varsinkin vuoden loppupuolella,
jolloin juoksevien menojen hoitamiseksi
jouduttiin turvautumaan Suomen Pankilta
saatuun, e.m. 300 milj. markan lainaan.
Tietenkin tuotannossa tapahtunut supistus
on vaikuttanut valtion tuloja alentavasti
ja työttömyysmenoja lisäävästi. Sama
kehitys uhkaa jatkua kuluvanakin
vuotena vastapainona liikevaihtoy.m.
verojen korotuksille. Valtiontalouden
hoitoa häiritseviä "perintöinä saatuja"
lyhytaikaisia luottoja voitiin kuitenkin
vähentää lähes 200 milj.mk:lla, mutta
niiden määrä oli eräiden tietojen mukaan
vuoden lopussa edelleen n. 478 milj.mk.
Pitkäaikaisia luottoja (e.m. Suomen
Pankin myöntämä 300 milj.mk. mukaanluettuna)
onnistuttiin rahamarkkinoiden kireydestä
huolimatta sijoittamaan lähes 950 milj.mk:n
arvosta. Samalla käytettiin lyhen-
nyksiin 412.5 milj.mk.

Tammi—marraskuun aikana tulot
(ilman lainoja) lisääntyivät 10.5 %
ja menot 8.9 %. Menojen määrä oli
marraskuun lopussa 57 milj.mk.
tuloja suurempi verrattuna 131 milj.
mk:aan samana aikana vuonna 1965.
Tulo- ja omaisuusveron tuoton kasvu
oli lähes 18 %, ja liikevaihtoveron
lisäys 1.7 %, kun sitä vastoin, lähinnä
EFTA-sopimuksen ansiosta, tullitulot
edelleen vähenivät. Tulojen ja menojen
kehitys vuosina 1965 ja 1966 käy
ilmi seuraavasta asetelmasta:

Valtion kassatulot ja -menot tammi–marraskuussa, milj.mk.

Tulot	1965	1966	Muutos %
Tulo- ja omaisuusvero	1 386	1 632	+ 17.7
Liikevaihtovero	1 257	1 278	+ 1.7
Tullitulot	447	466	— 2.3
Alkoholitulot	394	434	+ 10.2
Tupakkavalmistevero	284	339	+ 19.4
Nestepolttoainevero	313	407	+ 30.0
Leimaverot	151	156	+ 3.3
Auto- ja moottoripyörävero	160	157	— 1.9
Lapsilisämaksut	372	402	+ 8.1
Muut tulot	493	591	+ 19.9
Varsinaiset tulot	5 287	5 862	+ 10.9
Pääomatulot	186	183	— 1.6
Tulot yhteensä	5 473	6 045	+ 10.5
Lainat	447	677 ¹	+ 51.5
Kassa-alijäämä	41	—	—
Yhteensä	5 961	6 722	+ 12.8

Menot	1965	1966	Muutos %
Valtionvelan korot	141	161	+ 14.2
Lapsilisät	302	299	— 1.0
Kansaneläkemaksut	228	251	+ 10.1
Sairausvakuutukset	2	57	—
Sotainvalidikorvaukset	124	135	+ 8.9
Tukipalkkiot	553	546	— 1.3
Valtionapu kansa- ja oppikouluille	458	499	+ 9.0
Muut varsinaiset menot	2 243	2 485	+ 10.8
Varsinaiset menot	4 051	4 433	+ 9.4
Reaalisijoitukset	1 076	1 117	+ 3.8
Lainananto	243	280	+ 15.2
Muut pääomamenot	234	272	+ 16.2
Menot yhteensä	5 604	6 102	+ 8.9
Kuoletuksat	357	368	+ 3.1
Kassa-ylijäämä	—	252	—
Yhteensä	5 961	6 722	+ 12.8

Valtion tilinpäätöksen mukaan olivat valtion tulot vuonna 1965 yhteensä 6.863,2 milj.mk. eli 18.5 % suuremmat kuin edellisenä vuonna. Menot, 6.821,0 milj.mk. olivat kasvaneet 18.7%.

Vuonna 1966 hyväksyttiin kaikkiaan neljä lisäbudjettia, yhteensä 459.6 milj.mk. mm. työllisyyden ja

virkamiespalkkojen hoitamiseksi. Varsinaisen ja lisäbudjettien yhteismäärä oli 7.422,3 milj.mk. eli 4.1 % suurempi kuin vuoden 1965 budjettien yhteismäärä. — Kuluvan vuoden budjetin käsittelyssä ei eduskunnassa tapahtunut mainittavimpia muutoksia, ja v. 1967 budjetin loppusumma päättyi 7.816 milj.mk:aan.

Työllisyys

Suurten ikäluokkien työelämään astumisen vuodet ovat nyt päättymässä ja työikäisen väestön viime vuoden kasvu, n. 45.000 henkeä, oli n. 5.000 pienempi kuin vuonna 1965. Ruotsiin siirtyneen työvoiman määrä on eräiden laskelmien mukaan pysynyt edelleen suhteellisen tasaisena n. 7.000 henkilön tasolla vuodessa; Ruotsin viime aikojen laimeamman työvoimakysynnän vaikutuksista suomalaisen työvoiman maastamuuttoon ei vielä ole tilastollisia tietoja. Nuorten työntekijäin kohdalla edelleen jatkuva koulutusajan pidentyminen on vaikuttanut työvoiman tarjontaa vähentävästi. Sopivien työtilaisuuksien vähetessä eräiden työntekijäryhmien — esimerkiksi "kotirouvien" — kohdalla, monen työntekijät ovat katsoneet turhaksi hakea työpaikkoja. Kaikista näistä työvoiman tarjontaa vähentävistä tekijöistä huolimatta työttömyys kasvoi varsinkin viime vuoden loppupuolella ja kehittyi nimenomaan Pohjois-Suomessa kuluvaan vuoden alussa suorastaan kriisiluonteiseksi. Virallisen työvoimatilaston mukaan työttömien lukumäärä koko vuoden keskimääränä oli tosin "vain 33.300" eli 1.5% koko työvoimasta verrattuna 1.4% edellisenä vuonna. On kuitenkin ilmeistä, etteivät nämä luvut anna täydellistä kuvaa työttömyyden kehityksestä: työnvälityksessä työttöminä rekisteröityjen työntekijäin luku ylittikin pian vuodenvaihteen jälkeen 50.000:n rajan siitä huolimatta, että julkisissa töissä työllistettyjä oli jatkuvasti n. 5.000 enemmän kuin edellisenä vuonna. Tietenkään tilastot eivät myöskään täydellisesti tai ollenkaan kuvasta lyhennettyjen työviikkojen, pakkolomautusten ja maaseudun alityöllisyyden vaikutuksia: monen työntekijän jäädessä lyhyemmäksi tai pidemmäksi ajaksi odottamaan hänen työkykyään vastaavan työn saantia. Tällainen työvoima joutuu tilastollisesti työvoiman ulkopuolelle eikä esiinny työttömyysnumerois-

sa. Uusi piirre työttömyyspolitiikassa oli viime vuonna, että valtiovalta valtioneuvoston talouspolitiikasta syistä turvautui *työttömyyskorvausten maksuun työlinjan asemesta*, mikä tietenkin merkitsi ratkaisevaa tulojen vähennystä asianomaisten työntekijäin kohdalla. Periaatteessa ei korvausten saajain lukumäärä pitänyt saada nousta yli 10 % työttömien lukumäärästä, mutta ainakin eräissä maan osissa tätä rajaa ylitettiin varsin huomattavasti. Kun periaatteellista ja taloudellisista syistä ammattiyhdistysliike on johdonmukaisesti ollut työlinjan kannalla, korvauslinjan laajentumistaipumus on eräs huolestuttava piirre, jota on ilmeisesti pidettävä tarkoin silmällä.

Työvoimatutkimuksen mukaan maamme työvoima viime joulukuussa ja keskimäärin koko vuoden aikana jakaantui eri elinkeinoalojen välillä seuraavalla tavalla:

Työvoimatutkimuksen ennakkotietoja 1966

	Kuukausi	
	XII	I-XII
	1 000 henkilöä	
Koko työvoima	2 192	2 214
Työllinen työvoima	2 159	2 181
Maatalous	490	526
Metsätalous	114	98
Teollisuus	545	541
Talonrakennus	134	128
Maa- ja vesirakennus	69	71
Kauppa	298	304
Liikenne	141	145
Palvelukset	368	368
Työtön työvoima	33	33
Työttömyysaste, %	1.5	1.5

Työvoiman kysyntää edellisinä vuosina vähentävästi vaikuttaneista tekijöistä oli keuhkusvauriinkin edelleen varsinkin metsätöiden ja rakennustöiden jatkuva rationalisointi. Sitävastoin ei enää tapahtunut sellaista voimakasta painopisteen siirtoa työvoimavaltaisilta aloil-

ta pääomavaltaisille aloille kuin aikaisemmin. Kehitys oli edellä selostettujen eräiden työvoimavaltaiten kulutustavarateollisuuksien verrattain vilkkaan toiminnan ansiosta viime vuonna päinvastainen, joten lasketaan, että teollisuuden työvoima viime vuoden aikana kasvoi yli 5 %. Kuten edellä on mainittu tämän suunnan jatkuvuus on kuitenkin varsin kyseenalainen, eikä tapahtunut kehitys merkitse edes sitä, että työllisyysongelmat olisivat hävinneet kaikilla niilläkään kulutustavarateollisuuksien aloilla, joiden työllisyystilastot osoittavat nousua. Tyypillisenä esimerkkinä tästä on edelleen *vanhemman* työvoiman ja nimenomaan vanhemman *nais-työvoiman* toimeentulon turvaamisen vakava yhteiskunnallinen ongelma, johon SAK:n taholta on jo useina vuosina kiinnitetty valtiovallan huomiota. Ikäluokkien vähenemisestä huolimatta myös nuorten sijoittaminen tuottavaan ja vakituiseseen työhön on aiheuttanut vaikeuksia, joiden ratkaisemiseksi on mm. annettu eduskunnalle esitys oppisopimuslain uudistamiseksi ja sen vaikutuspiirin laajentamiseksi.

Yhtä tärkeitä, elleivät tärkeämmätkin kuin varsinaiset työvoimapolitiittiset keinot työttömyyden hoitamiseksi ovat ne talouspolitiittiset keinot, joiden avulla taloudellinen kasvu edistetään ja uusia, pysyviä työpaikkoja luodaan. Kun SAK toistamiseen on esittänyt valtiovalalle käsityksensä näistä kysymyksistä, jotka itseasiassa koskevat koko talouspolitiikan päälinjoja, mm. viime elokuussa laaditussa työllisyyslausunnossaan — joka on pai-

nettu muualla tässä kertomuksessa — ja uudelleen tämän vuoden alkupuolella, ja kun SAK joutuu ilmeisesti yhä uudelleen palaamaan näihin kysymyksiin, voitaneen tässä yhteydessä näiltä työllisyyspolitiikan osilta rajoittaa viittaamaan em. asiakirjoihin.

Palkat ja hinnat

Työnantajaliittojen keräämien ja tilastollisen päätoimiston julkaisemien tietojen mukaan olivat teollisuuden miespuolisten työntekijäin keskituntiansiot viime vuoden viimeisellä neljänneksellä 3,98 mk/t. eli 9,8 % korkeammat kuin vuotta aikaisemmin. Naisten keskituntiansiot nousivat samana aikana 9,9 %:lla 2,75 mk:aan tunnissa. Viimeksi kuluneen kolmen vuoden kehitys vuosineljänneksittäin käy ilmi seuraavasta taulukosta.

Vuosi ja neljännes	Keskimääräinen tuntiansio mk	
	Miehet	Naiset
1964 I	3,18	2,16
II	3,33	2,24
III	3,33	2,25
IV	3,40	2,32
1965 I	3,54	2,42
II	3,61	2,45
III	3,61	2,45
IV	3,62	2,48
I	3,70	2,55
II	3,89	2,66
III	3,98	2,74
IV	3,98	2,75

Saman aineiston perusteella olivat keskituntiansiot teoilisuusaloittain vuoden 1966 IV neljänneksellä seuraavat:

Teollisuusala	Miehet mk/tunti	Naiset
Malmikaivokset ja rikastamot	4,21	2,53
Kalkkikiivilouhimot ja -rouhimot	4,00	2,52
Kalkki- ja sementtiteollisuus	3,86	2,80
Muu rakennuaineteollisuus	4,04	2,63
Lasitehtaat	4,11	3,10
Posliinitehtaat	4,36	2,79
Metalliteollisuus	4,01	2,56
Rautaa ja terästä valm. tehtaat	4,03	2,60
Muita metalleja valm. tehtaat	3,95	2,97
Metallituotetehtaat	3,89	2,68
Konepajat, valimot ja laivaveistämöt	4,07	2,87
Sähkökonejätehtaat	3,71	2,84
Autokorjaamot	4,02	2,69
Nahka-, kenkä-, nahkateos- ja kumitavarateollisuus	3,59	2,87
Kemian perusteollisuus	4,35	2,55
Kutomateollisuus	3,60	2,60
Vaatetusteollisuus	3,68	2,99
Paperi- ja puumassateollisuus	4,07	2,94
Puuhiomot	4,07	3,07
Selluloosatehtaat	4,15	3,10
Paperi- ja kartonkitehtaat	4,19	3,22
Kirjapainot ja kirjansitomot	4,74	2,65
Saha-, vaneri- ja puutaloteollisuus	3,63	2,65
Sahat	3,83	2,68
Vaneritehtaat	3,42	2,54
Puutalo- ja laatikkotehtaat	3,46	2,61
Puusepäntehtaat	3,52	2,86
Kaupamyyllyt, kovaleipä-, keksi- ja makaroonitehtaat	3,68	3,14
Sokeri- ja makeistehtaat	4,20	2,78
Panimo- ja virvoitusjuomatehtaat	3,80	2,94
Tupakkatehtaat	3,96	2,60
Voimalaitokset ja sähkönjakeluyhtiöt	3,85	

Kun eri laskelmien perusteella sopimusratkaisut merkitsivät palkkojen korotusta n. 7 %, palkkojen nousun ja keskituntiansioiden nousun välinen ero, eli ns. palkkojen liukuminen olisi viime vuonna ollut varsin merkittävä eli lähes 3 %. Ottaen huomioon vuoden aikana vallinnutta työvoimatilannetta ei kysymyksessä kuitenkaan voi olla ylityöllisyydestä johtuvaa palkkojen nousupainetta, jota liukuminen itse asiassa tarkoittaa. Tilastolliseen liukumiseen ovat ilmeisesti myötävaikuttaneet sellaiset tekijät, jotka ovat vähentäneet tilastoitujen tun-

tien määrän. Yksistään työaikalyhennyksestä johtuen palkattujen tuntien lukumäärä — ja sitä tietä työntekijäin vuosiansiot — vähenivät erään laskelman mukaan n. 1,9 %:lla. Pesutaukojen poisjäämisestä suoritettut korvaukset nostivat keskituntiansioluvut n. 1 %, koska vastaava työajan piteneminen ei heijastu tilastoissa. Työvoiman rakenteessa tapahtuvat jatkuvat muutokset, jotka samalla merkitsevät työn laadun ja työpanoksen lisäystä on toinen ansiotasoa — mutta ei palkkatasoa — korottava tekijä. On siinä käsitteellinen sekoitus verra-

ta määrättyä aikana saatuja tuloja muuttumattoman työsuorituksen yksikköhinnessa (palkassa) tapahtuneeseen muutokseen, kuten niin usein on tapahtunut erinäisissä ns. ristisidonnaisuuksissa. Määrätty selkiytyminen on tässä suhteessa ollut vuoden aikana havaittavissa, josta tärkeimpänä esimerkkinä mainittakoon ansiotasosidonnaisuuden häviäminen maatalouden hintalais-

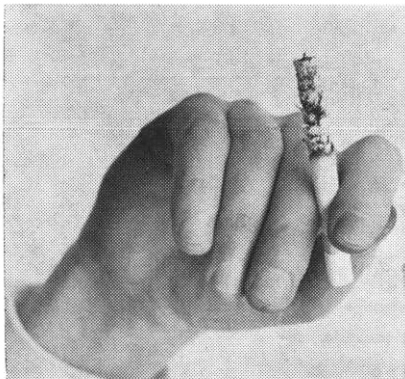
ta. Muutenkin palkka- ja tulokäsitteet tulivat vuoden aikana entistä täsmällisemmän analyysin kohteeksi, mm. Valtiovarain Kansantalousosaston aloitteesta. Eräänä toisena tämänsuuntaisen kehityksen merkkinä mainittakoon myös, ettei keskituntiansioita koskevia numeroita enää virallisesti julkaista ja otsikoita palkka- vaan ansiotilastoina.

Vuosikertomusta kirjoitettaessa olivat käytettävissä vasta kolmannen neljänneksen tilastot. Eräitä edellisiä huomautuksia sekä elinkustannusten kehitystä huomioonottaen on SAK:n toimistossa päästy seuraavaan, teollisuustyöntekijäin nimellisten ja reaaliensio-ansioiden kehitystä osoittavaan laskelmaan:

**Teollisuustyöntekijäin ansiotaso vuonna 1966
(1965 = 100)**

Teollisuusala	Keskitunti- ansioindeksi ¹⁾		Vuosiansio- indeksi ²⁾		Reaaliensio- indeksi ³⁾	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
Malmikaivokset ja rikastamot	108,5	—	106,4	—	102,4	—
Kalkkikivilouhimot ja -rouhimot	107,4	107,9	105,4	105,8	101,4	101,8
Kalkki- ja sementti-teollisuus	106,2	108,6	104,2	106,5	100,3	102,5
Muu rakennusaine-teollisuus	106,2	103,6	104,2	106,5	100,3	102,5
Metalliteollisuus	107,3	108,8	105,3	106,7	101,3	102,7
Nahka-, kenkä-, nahka-teos- ja kumitavara-teollisuus	111,5	110,6	109,4	108,5	105,3	104,4
Kemian perusteollisuus	112,1	112,2	110,0	110,1	105,9	106,0
Kutomateollisuus	110,0	109,6	107,9	107,5	103,8	103,5
Vaatetusteollisuus	108,7	109,6	106,6	107,5	102,6	103,5
Paperi- ja puumassa-teollisuus ⁴⁾	107,7	107,8	107,7	107,8	103,7	103,8
Saha-, vaneri- ja puutaloteollisuus	109,4	108,0	107,3	105,9	103,3	101,9
Puusepän- ja huonekalutehtaat	104,6	107,0	102,6	105,0	98,7	101,1
Sokeri- ja makeisteollisuus	110,2	114,6	108,1	112,4	104,0	108,2
Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus	108,8	108,6	106,7	106,5	102,7	102,5
Tupakkateollisuus	108,0	108,1	105,9	106,0	101,9	102,0
KOKO TEOLLISUUS ..	108,1	109,1	106,0	107,0	102,0	103,0

Sopimuspalkkakehityksen osalta viitataan tämän kertomuksen sopimuspolitiikkaa koskevaan osaan.

Hinnat

Viime vuoden joulukuun elinkustannusindeksi, 189 oli 9 pistettä eli tasan 5 % korkeampi kuin joulukuun 1965 indeksi. Edellisenä vuonna vastaava nousu, pisteestä 174:stä

180:een, oli 3,4 %. Lähinnä liikevaihtoveron korotuksen ansiosta elinkustannusindeksi nousi tammi-kuussa 1967 pisteeseen 191 ja helmikuussa 192:teen. Joulukuun 1966 ravintoindeksi 205, oli 4,1 %, vuokra-indeksi 3,4 %, lämmön ja valon indeksi 9,6 % sekä muiden elinkustannusten indeksi 7,4 % korkeampi kuin edellisen vuoden joulukuussa. Vaatetuskustannusten ryhmäindeksin nousu oli kuitenkin alle 3 %.

Koko vuoden keskimääränä laskettuna indeksin korotus oli 3,9 %. Tätä lukua on käytetty edellä olevassa reaali-palkkoja koskevissa laskelmissa. Joulukuun indekseillä laskettuna saadaan tulokseksi, että reaali-palkat olivat nousseet n. 1 % vähemmän kuin taulukossa.

Hintojen nousuun myötävaikuttivat ennen kaikkea elokuun maatalousratkaisu, tuontihintojen nousu sekä eräät valtiovalan toimenpiteet. Ainakin teollisuussektorissa reaali-palkkojen nousu pysyi hyvin teollisuuden keskimääräisen työn tuottavuuden puitteissa, joten asiallisin perustein on vaikeata kirjoittaa hintojen korotuksia yleensä palkkojen korotusten tilille.

Ilman arkipyhäkorvauksia. Vuoden 1966 neljännellä neljänneksellä on keskituntiansiot oletettu yhtä suuriksi kuin ko. vuoden kolmannella neljänneksellä, jolta ennakkotiedot ovat olleet käytettävissä.

²⁾ Työaika-määrän indeksi kertaa keskituntiansioindeksi. Työaika-määrällä tarkoitetaan tässä työehtosopimusten mukaan vuosina 1965 ja 1966 keskimäärin työvuoteen kuuluneiden työtuntien yhteenlaskettua määrää, joka sisältää myös vuosiloma-aikaa vastaavan tuntimäärän. Työaika-määrän indeksi 1966=98,1. Työajan lyhennyksen ym. tekijöiden on siten koko teollisuudessa keskimäärin arvioitu lyhentäneen maksettujen työtuntien määrää 1,9 % vuonna 1966 verrattuna vuoteen 1965.

³⁾ Vuosiansioindeksi jaettuna elinkustannusindeksillä. Elinkustannusindeksi 1966=103,9.

⁴⁾ Työajan keskimääräistä lyhennystä ei ole otettu huomioon.

«Jäsenistö- ja Hallintoelimet

1. SAK:n yhdeksäs edustajakokous

SAK:n yhdeksäs edustajakokous pidettiin alkaen 29. 6. Helsingin Työväenyhdistyksen juhlasalissa ja jatkuen Kiljavan Kuntokeskuksessa 30. 6.-2. 7.

2. Jäsenliitot

Vuoden 1966 päättyessä kuului SAK:hon 24 jäsenliittoa.

Jäsenliitot ja niiden jäsenmäärät samoin kuin jäsenistön jakautuminen miehiin ja naisiin ilmenevät vuosikirjan lopussa olevista taulukoista.

3. Työvaliokunta ja valtuusto

Työvaliokunta kokoontui kertomusvuoden aikana 26 kertaa.
Valtuuston sääntömääräinen ko-

kous pidettiin 12 päivänä kesäkuuta.

SAKn puheenjohtajana toimi edustajakokoukseen saakka Vihtori Rantanen ja toisena puheenjohtajana Viljo Kuukkanen.

Edustajakokouksessa valittiin SAK:n puheenjohtajaksi Niilo Hämäläinen ja toiseksi puheenjohtajaksi Arvo Hautala, jotka ovat hoitaneet näitä tehtäviä 2. 7. alkaen.

Työvaliokunnan kokoonpano edustajakokoukseen asti oli seuraava:

Onni Närvänen, Reino Heinonen, Veikko Ahtola, Aarre Happonen, Onni Koski, Jaakko Viitasaaari, Kalle Salonen, Niilo Hämäläinen, Väinö Kujanpää, Otto Jokinen, Tauno Kaivola, Olavi Saarinen, Aarre Saarinen, Urho Kilpinen ja Arvo Hautala.

Reino Heinonen, Aarre Happonen ja Kalle Salonen eivät ole kertomusvuoden aikana osallistuneet työvaliokunnan kokouksiin.

Työvaliokunnan jäsenten henkilökohtaisina varamiehinä ovat olleet:

Allan Vainio, Helge Tapani, Sulo Penttilä, Yrjö Karisalmi, Ragnar Tuori, Veikko Pääkkönen, Tapio Malmivuori, Keijo Vähätalo, Eino Mäkinen, Lauri Halme, Matti Leviö, Per Björklund, Uno Syrjä, Oskari Leskinen ja Elsa Aaltonen.

Työvaliokunnan yleisvarajäseninä ovat olleet:

Eugen Kaukolampi, Jouko Salmi, Esko Suikkanen, Kalervo Kaninen, Paavo Friman, Kalle Aho, Ahti Mattila, Kunto Kaski, Veikko Henriksson, Arne Dahl, Rauha Ruohonen, Lars Junntila, Kaarlo Perä-Kasari, Väinö Huhtamäki ja Sulo Peltonen.

SAK:n valtuuston kokoonpano edustajakokoukseen asti oli seuraava:

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto

Varsinainen: Toivo Sainio.

Varalla: Aarno Laiho.

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto

Varsinaiset: Mertsii Haarre, Kalevi Hakala, Pentti Lundström.

Varalla: Kerttu Vainio, Kalervo Vainionpää, Aarne Dunder.

Suomen Hotelli- ja Ravintola- henkilökunnan Liitto

Varsinaiset: Yrjö Karisalmi, Erik Tuominen.

Varalla: Lempi Liukkonen, Vilho Puhakainen.

Suomen Ilmakuljetus-Unioni

Varsinainen: Veikko Henriksson.

Varalla: Juho Toivonen.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto

Varsinaiset: Arvo Siro, Väinö Heinonen.

Varalla: Kalervo Kristo, Urpo Järvinen.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto

Varsinaiset: Arvo Leino, Jaakko Laine.

Varalla: Väinö Sikiö, Eero Kari.

Suomen Maaseututyöväen Liitto

Varsinaiset: Pekka Virtanen, Onni Myyry.

Varalla: Eino Hyttinen, Väinö Tiainen.

Suomen Mekanikkojen Liitto

Varsinainen: Eero Saukkonen.

Varalla: Lauri Willman.

Suomen Metallityöväen Liitto

Varsinaiset: Jalo Lindgren, Olavi Tani, Hemming Kemppainen, Heini Halinen, Aarne Etelä, Alfons Flemmick, Pekka Silander.

Varalla: Ensio Koivikko, Esko Piilonen, Helmer Salonen, Veikko Salomaa, Urho Aitio, Arvid Nieminen.

Suomen Muurarien Liitto

Varsinaiset: Urho Kilpinen, Arvo Aalto.

Varalla: Väinö Tattari, Toivo Lång.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto

Varsinaiset: Taimi Jokinen, Jalmari Kanerva.

Varalla: Paavo Koivula, Iisak Rämät.

**Suomen Paperiteollisuuden-
työntekijäin Liitto**

Varsinaiset: Erkki Mäkinen, Onni Puustinen, Taisto Mikkola, Olavi Kaipainen, Olavi Lonka.
Varalla: Veikko Lehto, Viljo Hälikkä, Onni Sakki, Urho Häyhä, Sylvi Katajainen.

Puuteollisuustyöväenliitto

Varsinaiset: Valdemar Ilmola, Pauli Kiuttu, Edvin Kenraali.
Varalla: Paavo Nieminen, Jussi Aro, Erkki Niva.

**Suomen Rakennustyöläisten
Liitto**

Varsinaiset: Arvo Elf, Lauri Grönberg, Viljo Ronkainen, Arvo Tuomi, Toivo Leskinen, Ossian Hasa, Yrjö Kiiskinen.
Varalla: Paavo Lagerroos, Aleksi Semi, Uuno Kuutti, Ahti Liiijander, Svante Ala-Häyhtiö, Aarne Koskinen.

Suomen Rautatieläisten Liitto

Varsinaiset: Martti Koskinen, Pentti Rasila, Paavo Kolkkava, Veikko Komppa.
Varalla: Veikko Grönros, Ate Rytönen, Aarne Leskinen, Usko Pernu.

Satamatyöntekijäin Liitto

Varsinainen: Väinö Tani, Hugo Vanhanen.
Varalla: Sulo Vanhoja, Paavo Saarinen.

Suomen Sukeltajain Liitto

Varsinainen: Karl Reijasto
Varalla: Mauno Tamminen.

**Suomen Tekstiililaitosmiesten
Liitto**

Varsinainen: Eino Mäkinen.
Varalla: Veikko Sund.

Tekstiilityöväen Liitto

Varsinaiset: Hilja Engström, Siinto Vainionpää.
Varalla: Onni Andersson, Aarne Koivu.

Toimittajaliitto

Varsinainen: Sakari Montonen.
Varalla: Kai Niini.

Suomen Työläisliitto

Varsinaiset: Impi Terho, Erkki Valakoski, Martti Mauno.
Varalla: Eija-Liisa Koski, Arvid Rokkanen, Muisto Tarvainen.

Valtion Virkailijain Liitto

Varsinainen: Erkki Marttila.
Varalla: Viijam Lehtelä.

Yleinen Lehtimiesliitto

Varsinainen: Pentti Kinha.
Varalla: Elsa Aaltonen.

SAK:n yhdeksännessä edustajakokouksessa valittiin työvaliokunnan jäseniksi seuraavat henkilöt:

Onni Närvänen, Veikko Ahtola, Onni Koski, Juhani Hietanen, Jaakko Viitasaari, Väinö Kujanpää, Tapio Malmivuori, Yrjö Kari-salmi, Pentti Helo, Jouko Salminen, Olavi Saarinen, Erkki Salomaa, Urho Kilpinen, Urpo Virtanen, Kaarlo Perä-Kasari, Edvin Salonen ja Väinö Huhtamäki.

Työvaliokunnan jäsenten henkilökohtaisiksi varamiehiksi valittiin:

Esko Suikkanen, Aapeli Lankinen, Unto Keijonen, Pekka Virtanen, Veikko Pääkkönen, Eino Mäkinen, Matti Leviö, Kalervo Kanninen, Edvin Louto, Tauno Kaivola, Runar Virtanen, Pentti Lundström, Viljo Pennanen, Matti Ojala, Arvo Wallin, Jouko Mäkelä, Pekka Silander ja Viljo Ronkainen.

Yleisvarajäseniksi valittiin:

Elis Makkonen, Sulo Penttilä, Viljo Kuukkanen, Antti Suhonen, Sulo Koskela, Ahti Mattila, Vilho Rajala, Onni Andersson, Eero Lehtonen, Weikko Henriksson, Arne Dahl, Unto Puttonen, Pauli Puhakka, Irene Yrjälä, Rakel Matvejeff, Alli Vilhonen, Taito Tiihonen ja Lauri Huttunen.

SAK:n jäsenliittojen nimeämistä ehdokkaista edustajakokous valitsi valtuustoon seuraavat jäsenet:

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto r.y.

Varsinaiset: Tauno Kaivola, Toivo Sainio.

Varalla: Tuure Lehtonen, Martti Salonen.

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.

Varsinaiset: Mertsii Haarre, Kerttu Vainio, Paavo Heikkinen.

Varalla: Unto Ruokonen, Viljo Luoma, Toivo Rautio.

Suomen Hotelli- ja Ravintola-henkilökunnan Liitto r.y.

Varsinaiset: Sinikka Tuominen, Erik Tuominen.

Varalla: Vilho Puhakainen, Aili Mäkinen.

Suomen Ilmakuljetus Unioni r.y.

Varsinainen: Veikko Henriksson.

Varalla: Olavi Metsänen.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y.

Varsinaiset: Väinö Heinonen, Toivo Ranta.

Varalla: Esko Mauno, Reino Nummelin.

Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto r.y.

Varsinaiset: Bo Winqvist, Helge Tapani.

Varalla: Arvi Honkanen, Per Björklund.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset: Jaakko Laine, Pentti Mäntysalo.

Varalla: Väinö Sikiö, Eero Kari.

Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.

Varsinaiset: Erkki Lehto, Onni Myyry, Einari Kultanen, Usko Luostarinen.

Varalla: Jaakko Lavonen, Veikko Issakainen, Aune Lahti, Veikko Heikkilä.

Suomen Mekanikkojen Liitto r.y.

Varsinainen: Eero Saukkonen.

Varalla: Heino Moilanen.

Suomen Metallityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset: Jalo Lindgren, Viljo Korhonen, Olavi Tani, Heini Halinen, Veikko Santaharju, Hemmi Kempainen, Pekka Silander, Yrjö Kivilinna.

Varalla: Paavo Grönlund, Arvi Mikkola, Armas Kostiaisen, Pentti Fest, Taisto Tainio, Urho Aitio, Antti Aarnio, Sulo Katainen, Birger Sandberg, Toivo Heinikari, Valtter Sillberg, Veikko Niininen.

Suomen Muurarien Liitto r.y.

Varsinaiset: Niilo Ahava, Johan Mikonvesa.

Varalla: Paul Lindberg, Matti Ojala.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset: Maire Kivikoski, Taimi Jokinen.

Varalla: Ahti Mattila, Usko Pyhälä.

Suomen Paperiteollisuuden työntekijäin Liitto r.y.

Varsinaiset: Erkki Mäkinen, Taisto Mikkola, Olavi Kaipainen, Onni Riikonen, Pentti Halinen, Lauri Salminen.

Varalla: Veikko Lehto, Viljo Hälikä, Onni Sakki, Alpo Vainonen, Sylvi Katajainen, Orvo Heikkilä.

Puutyöväenliitto r.y.

Varsinaiset: Waldemar Ilmola, Toivo Karjalainen, Edvin Kenraali.
Varalla: Paavo Nieminen, Taisto Verronen, Kauko Vesimäki.

Suomen Rakennustyöläisten Liitto r.y.

Varsinaiset: Birger Eriksson, Arvo Elf, Lauri Grönberg, Kyösti Junkkari, Lauri Kirvesniemi, Kalle Kulmala, Eino Lehto, Väinö Ronkainen, Aarni Salama, Aimo Savolainen, Arvo Tuomi.
Varalla: Uuno Kuutti, Veikko Ceder, Martti Vaittinen, Gunnar Toivonen, Martti Kotiharju, Veikko Korhonen, Frans Jalonen, Aleksi Semi, Erkki Mäki, Venla Juvonen, Veikko Hiltunen.

Suomen Rautatieläisten Liitto r.y.

Varsinaiset: Veikko Komppa, Martti Koskinen, Sulo Pesu, Martti Tyyskä.
Varalla: Kauko Kelosuo, Martti Tuovinen, Paavo Matela, Reino Merikivi.

Satamatyöntekijäin Liitto r.y.

Varsinaiset: Väinö Tani, Helge Suikkanen.
Varalla: Hugo Vanhanen, Ossian Sotka.

Suomen Sukeltajain Liitto r.y.

Varsinainen: Karl Reijasto.
Varalla: Mauri Rantanen.

Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto r.y.

Varsinainen: Eino Mäkinen.
Varalla: Olavi Pääskylä.

Tekstiilityöväen Liitto r.y.

Varsinaiset: Siinto Vainionpää, Impi Vihtaniemi, Harry Niemi.
Varalla: Aarne Virtanen, Lahja Niitymäki, Kaisu Weckman.

Toimittajaliitto r.y.

Varsinainen: Sulo Kivinen.
Varalla: Kai Niini.

Suomen Työläisliitto r.y.

Varsinaiset: Muisto Tarvainen, Heikki Rikala, Antero Savinen.
Varalla: Eija-Liisa Koski, Väinö Puisto, Pentti Sutinen,

Valtion Virkailijain Liitto r.y.

Varsinainen: Erkki A. Marttila.
Varalla: Wiljam Lehtelä.

Yleinen Lehtimiesliitto r.y.

Varsinainen: Pentti Kihna.
Varalla: Arvo Wallin.

Henkilökunta

Vuoden 1966 aikana SAK:n palvelukseen tuli 12 ja erosi 6 henkilöä. Vuoden lopussa oli SAK:n palveluksessa 48 henkilöä. Eläkkeellä oli 3 henkilöä ja perhe-eläkettä sai 1 henkilö.

Vuoden päättyessä henkilökunta oli seuraava:

Puheenjohtaja Niilo Hämäläinen, toinen puheenjohtaja Arvo Hautala. Taloudenhoitaja Veikko Mäki.

Sihteerit: Sulo Penttilä (2.7. alkaen), Simo Elomaa (1.8. alkaen), Uuno Hiironen, Nils Nilsson, Leo Piitulainen, Helvi Raatikainen, Sakari Montonen, Viljo Kuukkanen, Kauno Liukkonen, Olavi Saarinen, Toivo Jahn ja Veikko Behm.

Palkkatyöläisen päätoimittaja Erkki Ikäheimonen.

Mainossihteeri Raili Pakarinen (14. 11. alkaen).

Lakimies Matti Puranen (16. 10. alkaen)

Maisteri Matti Kivistö (7.1. alkaen).

Toimitsijat: Hilarius Brask, Aarne Etelä (15.3. alkaen), Runar Gustafsson, Tuulikki Haro-Kannisto, Teuvo Honkanen, Vieno Hämäläinen, Tauno Kolari, Olavi Lahtinen, Pekka Morri, Aimo Parrila, Olavi Pohjola, Onni Puustinen, Kai Ritala ja Nils Westerberg (29.6. alkaen).

Toimistohenkilökunta: Margit Elovaara, Kirsti Jokinen, Maija-Liisa Kosonen (1.6. alkaen), Leena Kyöstiä, Irja Laitinen (9.5. alkaen), Soile Lehtonen, Kirsti Nieminen (16.11. alkaen), Raili Partanen, Aino Peltonen, Marja-Leena Sepälä, Helvi Teppo, Gunhild Turku, Taimi Visa, Irene Vähätalo ja Toini Löytönen.

5. Tilintarkastajat

Edustajakokoukseen asti olivat tilintarkastajina toimineet pääjohtaja Jorma Jalava (KHT), taloudenhoitaja Erkki Korhonen, toimitusjohtaja Janne Hakulinen ja taloudenhoitaja Matti Roine.

Edustajakokouksesta asti ovat tilintarkastajina toimineet maisteri Eero Vuoristo KK:sta, taloudenhoitaja Erkki Korhonen ja työttömyyskassan johtaja Matti Kanerva.

6. Vainajat

SAK:n entinen puheenjohtaja, kansliapäällikkö Eero A. Vuori kuoli 12. 6.

Yhteistyö kotimaisten Järjestöjen ja yhteisöjen kanssa

1. Yhdistykset, säätiöt ja osakeyhtiöt

A. Yhdistykset

SAK on ollut jäsenenä tai osakkaana seuraavissa järjestöissä ja yhteisöissä: Kansalaisjärjestöjen Kulttuuri- ja Raittiusliitto r.y., Pohjola-Norden r.y., Tapaturmatorjunta r.y., Työtehovaltuuskunta r.y., Työterveyslaitoksen Kannatusyhdistys r.y., Työväen Kuvataidetoimikunta, Työväen Sivistysliitto r.y., Suomen YK-liitto, Suomi-Neuvostoliitto-Seura r.y., Rauhantöiden Yhteisjärjestö r.y., Reumaliitto Reumaförbundet r.y., Sosiaalipoliittinen yhdistys, Suomen Siviili- ja Asevelvollisuusinvalidien Liitto r.y.

B. Säätiöt

Ammattienedistämislaitoksen Säätiö, Ammattilääketieteen Säätiö, Asuntosäätiö, Kansan Sivistysrahaston Säätiö, Palonsuojelun Edistämissäätiö — Stiftelsen för brandskyddets främjande, Tarjoilupalkkiorahasto Säätiö.

C. Osakeyhtiöt

Kiinteistöosakeyhtiö Otsonkulma, Osuuskassa Yhteistuki, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Työväen Akademian Kannatusosakeyhtiö ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Kannatusosakeyhtiö.

2. Edustus lautakunnissa, toimikunnissa, järjestöissä ja yhteisöissä

Lomaliitto r.y:n liittoneuvosto: V. Rantanen, 8. 11. alkaen, L. Piitulainen; hallitus V. Rantanen, var. L. Piitulainen, 8.11. alkaen L. Piitulainen, var. E. Yrjönen; naisjaosto: Helvi Raaikainen.

Pohjola-Norden ry:n hallitus: O. Saarinen.

Suomen YK-liitto r.y:n hallitus: O. Saarinen.

SN-Seuran Keskusjohtokunta: O. Saarinen.

SN-Seuran nuorisosasto: U. Nokeilainen.

Tapaturmatorjunta r.y:n valtuuskunta: V. Rantanen, V. Ahtola.

Työtehovaltuuskunnan hallitus ja työvaliokunta: E. Makkonen.

Työväen Muistitietotoimikunta: U. Nokeilainen.

Työväen Sivistysliitto r.y:n edustajisto: I. Vähätalo, K. Liukkonen, T. Honkanen, U. Nokelainen, L. Piitulainen, E. Ikäheimonen, V. Hämäläinen, S. Montonen, H. Raatikainen, H. Brask, J. Oksanen; varalla: A. Parrila, R. Gustafsson, V. Mäki, A. Pelttonen, M-L. Seppälä, V. Koskinen, J. Savinainen, M. Elovaara, T. Kolari, K. Ritala.

Pelastuspalvelun neuvottelukunta: V. Kuukkanen.

Työväen Sivistysliitto r.y:n toimikunta.

B. Säätiöissä

Ammattienedistämislaitoksen Säätiön hallintoneuvosto: V. Kuukkanen, T. Kaivola; varalla K. Perä-Kasari.

Ammattilääketieteen Säätiön hallitus: U. Nokelainen, Helvi Raatikainen.

Asuntosäätiön valtuuskunta: V. Rantanen; johtokunta: V. Mäki.

Kansan Sivistysrahaston Säätiön johtokunta: U. Nokelainen.

Palosuojelun Edistämissäätiön hallitus: V. Mäki.
Tarjoilupalkkiorahasto Säätiön hallitus: V. Mäki; varalla L. Piitulainen.
Työterveyslaitoksen johtokunta: V. Kuukkanen.

C. Osakeyhtiöissä

Kansan Matkatoimisto Oy:n johtokunta: O. Saarinen.
Kiinteistöosakeyhtiö Otsonkulma hallitus: Kl. Kallio.

D. Lautakunnat ja toimikunnat

Ammatinvalinnan ohjausneuvosto: O. Saarinen, var. L. Piitulainen.
Ammatinvalinnan ohjauspiirien neuvottelukunnat:
— *Helsingin piiri:* L. Piitulainen, var. Helvi Raatikainen.
— *Tampereen piiri:* K. Aho, var. A. Koivuniemi.
— *Kouvolan piiri:* V. Hälikkä, var. S. Pesu.
— *Turun piiri:* E. Lindström, var. M. Haarre.
— *Vaasan piiri:* J. Sandell, var. A. Semi.
— *Oulun piiri:* K. Pirttijärvi, var. V. Mannerman.
— *Jyväskylän piiri:* T. Kuivanen, var. T. Manninen.
— *Kuopion piiri:* A. Kettunen, var. V. Veijalainen.
— *Joensuun piiri:* R. Turunen, var. Y. Laukkanen.
— *Kajaanin piiri:* H. Heikkinen, var. A. Korhonen.
— *Rovaniemen piiri:* O. Lahtinen, var. A. Järvenkorpi.
Helsingin työvoimapiirin työnvälitysasiain neuvottelukunnat:
— *Neuvottelukunta:* H. Brask, K. Lindgren, U. Kuutti, var. M. Järvinen, E. Suikkanen.
— *Maatalousosaston toimikunta:* K. Vähätalo, N. Jeminen, var. E. Hyttinen, I. Hovisalmi.
— *Ravintolaosaston toimikunta:* Y. Karisalmi, S. Rajamäki, var. M. Sirén, L. Johansson.
Helsingin kaupungin ammattiopvillautakunta: V. Kuukkanen, var. E. Yrjönen.

Asuntotutkimustoimikunta: U. Hiironen.
Boikottikomitea: T. Honkanen.
Elinkustannusindeksikomitea: U. Hiironen, J. Hakulinen.
Eläketurvakeskuksen edustajisto: V. Rantanen, O. Närvänen, N. Hämäläinen, var. O. Saarinen, J. Viitasari, V. Kujanpää.
Eläketurvakeskuksen hallitus: U. Hiironen, V. Ahtola, var. V. Kuukkanen, J. Salminen.
Eläketurvakeskuksen eläkelautakunta: L. Piitulainen, var. U. Noke-lainen.
Eläketurvakeskuksen tiedotusjaosto: E. Ikäheimonen.
Hinta- ja tulotoimikunta: N. Nilsson.
ILO-toimikunta: Vihtori Rantanen, 6.10. alkaen Kauno Liukkonen, Nils Nilsson.
Kansaneläkelaitoksen laajennettu hallitus: E. Ikäheimonen, var. K. Liukkonen.
Kartelliasiain neuvottelukunta: N. Nilsson, var. O. Saarinen.
Kauppa- ja teollisuusministeriön Ammattikasvatusneuvosto: Teollisuus- ja käsityöopetuksen jaosto: E. Makkonen, var. V. Mäki.
Kotimaisen tuotannon valtuuskunta: O. Saarinen.
Kululaitosneuvosto: O. Koski, T. Kaivola, var. M. Leviö, T. Malmivuori.
Kuluttajien neuvottelukunta: O. Saarinen, Tuulikki Haro-Kannisto.
Maataloustulokomitea: V. Rantanen, 5. 8. alkaen N. Nilsson.
Maatalouden hintatoimikunta: N. Nilsson, var. O. J. Uoti, 7. 6. alkaen P. Morri.
Maataloustuotteiden markkinoimis-toimikunta: N. Nilsson, var. P. Morri.
Markkinoimisrahaston johtokunta: N. Nilsson, var. V. Rantanen.
Paikkakuntien kalleusluokittelukomitea: V. Kuukkanen, var. O. Pohjola.
Sairausvakuutuslain edellyttämä tarkastuslautakunta: V. Rantanen.
Sairausvakuutusasiain neuvottelukunta: O. Saarinen, var. K. Liukkonen.

Sasiaaliministeriön hintaneuvottelukunta: N. Nilsson, var. U. Nokelainen, 10. 3. alkaen P. Morri.

Sosiaaliministeriön invalidiasian neuvottelukunta: Kalervo Kanninen.

TalOUSneuvosto: V. Rantanen, V. Ahtola, var. N. Nilsson, A. Vainio. 24. 11. alkaen N. Nilsson, V. Ahtola, var. P. Morri, A. Vainio.
Tuotantokomiteain keskustoimikunta: E. Suikkanen, J. Viitasaari, S. Penttilä, V. Kujanpää, var. A. Mattila, A. Vainio, J. Salminen, V. Rajala.

Työeläkekassat

— **Maatalousalan työeläkekassa:** Valtuuskunta: E. Hyttinen, A. Lahti, L. Salo, V. Savela, V. Vesala, P. Virtanen, var. E. Saarre, T. Raikaskoski, V. Rinne, K. Tuominen, E. Kultanen, P. Kirvesojä.
— **Hallitus:** J. Hietanen, N. Hämäläinen, J. Rosendahl, var. S. Lehtinen, N. Jeminen, E. Vilhunen.

— **Metsäalan työeläkekassa:** Valtuuskunta: E. Ikonen, A. Jokinen, A. Lindelöf, A. Pessi, Y. Raki, var. V. Issakainen, P. Pettersson, V. Tiainen, T. Raanti, — **Hallitus:** N. Hämäläinen, V. Ahtola, T. Honkanen, var. J. Hietanen, K. Liukkonen.

— **Rakennusalan työeläkekassa:** Valtuuskunta: O. Saarinen, V. Malinen, V. Rajala, V. Sundelin, V. Tattari, H. Rikala, var. L. Kirvesniemi, M. Nisula, V. Välianta, N. Ahava, R. Tuori.

— **Satama-alan työeläkekassa:** Valtuuskunta: V. Tani, S. Väärtinen, O. Sotka, var. S. Vanhoja, H. Suikkanen, L. Puustinen. — **Hallitus:** M. Leviö, var. J. Lehtinen, L. Lahtinen.

Työneuvosto: U. Hiironen, E. Suikkanen, N. Hämäläinen, var. K. Liukkonen, J. Hietanen, Helvi Raatikainen. — 15. 11. alkaen: K. Liukkonen, E. Suikkanen, J. Hietanen, var. M. Puranen, Helvi Raatikainen, P. Virtanen.

Työtuomioistuin: V. Kuukkanen, V.

Ahtola, var. J. Salminen, E. Suikkanen.

Työvoiman käyttöä tutkiva komitea: V. Kuukkanen.

Työvoimaneuvosto: V. Rantanen
Työvoimaneuvoston teollisuusasiainjaosto: V. Rantanen.

Työvoimaneuvoston ulkomaalaisten työlupajaosto: E. Ikäheimonen.

Työvoimaneuvoston työttömyystöiden järjestelyosasto: U. Hiironen.

Vajaatyökykyisten työllistämiskunnan neuvottelukunta: Kalervo Kanninen.

Vakuutusosasto: S. Penttilä, U. Kur-su, var. A. Aitamurto. **Eläkejaosto:** E. Yrjönen, R. Hartikainen.

Valtion te-sopimusten organisoimiskomitea: R. Hartikainen, A. Tahvanainen, E. Makkonen.

Valtion työntekijäin terveyden- ja sairaanhoidon ohjesääntökomitea: O. Jokinen, T. Malmivuori.

Valtion töiden huoltotoimikunta: T. Malmivuori.

Valtion viljavaraston johtokunta: V. Rantanen, var. V. Kuukkanen.

Edustus järjestöjen kokouksissa

Lomaliiton edustajakokous Helsingissä 12. 6.: Leo Piitulainen, Tuulikki Haro-Kannisto, Viljo Kuukkanen ja Olavi Pohjola.

Valtion Virkailijain Liiton V sääntömääräisessä edustajakokouksessa Kiljavalla 4—5. 6. Hilarius Brask.

Suomen Sukeltajain Liiton 60-vuotisjuhlassa Helsingissä 2—3. 7. Olavi Lahtinen.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liiton XIX sääntömääräisessä edustajakokouksessa 20—21. 8. Niilo Hämäläinen.

Suomen Työläisliiton IX sääntömääräisessä edustajakokouksessa 7—9. 8. Niilo Hämäläinen.

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liiton XII sääntömääräisessä edustajakokouksessa 15—17. 8. Niilo Hämäläinen.

Satamatyöntekijäin Liiton edustajakokouksessa 8—9. 10. Sulo Penttilä.

Kansainvälinen yhteistyö

Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvoston ja SAK:n pysyvä neuvottelukunta kokoontui 10—13. 1. Helsingissä päättämään maittemme välillä v. 1966 suoritettavasta valtuuskuntien vaihdosta.

17—28. 1. vieraili Länsi-Saksassa valtuuskunta, joka osallistui mm. Friedrich Ebert-säätiön korkeakoulussa pidettyyn seminaariin, jossa käsiteltiin teollista demokratiaa. Matkaan osallistuivat seuraavat henkilöt:

^cfyhmän johtaja: Olavi Saarinen, SAK, Antti Hietanen, Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto, Sakari Montonen, SAK, Veikko Mäki, SAK, Aarne Nieminen, KSL, Kalervo Kanninen, Mekanikkojen Liitto, Nikolai Matis, Maaseututyöväen Liitto, Veikko Pääkkönen, Puutyöväen liitto, Lauri Kuivanen, Metallityöväen Liitto, Kalervo Parviainen, Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto, Martti Rauhamo, Elintarviketyöläisten Liitto, Viljo Järvinen, Nahkaliitto, Aarre Mänttari Työläisliitto, Erkki Mäki, Rakennustyöläisten Liitto, Vilho Terhomaa, Lasi- ja Posliinityöväen Liitto, Reino Tirronen, Rautatieläisten Liitto, Osmo Lahti, Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto, Heikki Pikkariainen, Veikko Sund, Tekstiilityöväen Liitto, Vilho Perttula, Ilmakuljetus Unioni.

Hollannin ammatillisen keskusjärjestön edustajakokouksessa Amsterdamissa 30. 3.—2. 4. Vihtori Rantanen ja Nils Nilsson.

Pohjoismaiden neuvoston järjestämässä veropoliittisia ja vero-oikeudellisia kysymyksiä käsittelevässä neuvottelukokouksessa Kööpenhaminassa 25—26. 4. Pekka Morri.

Länsi-Saksan ammatillisen keskusjärjestön (DGBn) edustajakokouksessa Berliinissä 9—14. 5. Veikko Mäki ja Sakari Montonen.

Vappuvaltuuskunnat:

— Itä-Saksan ammatillisen keskusjärjestön (FDGB) kutsumana Helge Tapani ja Olavi Pahjala.

— Bulgarian ammatillisen keskusjärjestön kutsumana Uno Hiironen ja Bo Winqvist.

— Moskovan vappujuhla- valtuuskunta: Paavo Friman, Taito Tiho- nen, Kaarlo Tammela, Toivo Man- ninen ja Eino Äijälä.

Ulkomaiset kutsuvieraat SAK:n IX edustajakokouksessa:

— Kansainvälisen työjärjestön ILO:n edustajana H. A. Dunning.

— VZSPS:n edustajina: sihteeri Nikolai Romanov, Eestin ammatti- yhdistysliikkeen puheenjohtaja Pau- li Neerot ja Ivan Rozdorjni, tulkki- na Jakov Prohorov.

— Norjan LO:n sihteeri Thorleif Andresen.

— Ruotsin LO:n sihteeri Arvid Lundström.

— Tanskan LO:n sihteeri Frands E. Pedersen.

— SIA-lehden toimittaja Sigurd Klockare Ruotsista.

Kansainvälisen Työjärjestön ILO:n 50. kongressissa Genevessä 1.—23. 6. Kauno Liukkonen ja hänen neu- vonantajanaan Pekka Morri.

SAK:n opintovaltuuskunta Unka- rissa 6-16. 6.: Pentti Aho, Veikko Riihinen, Tuulikki Haro-Kannisto ja Tauno Nissinen.

Lomailijavaihto:

Neuvostoliitossa kuukauden lo- malla 5 ammattiyhdistystoimitsijaa vaimoineen.

— Bulgariassa Viljo Kuukkanen ja Yrjö Honkola.

Ruotsin LO:n 17. sääntömääräises- sä 3—10. 9. Niilo Hämäläinen ja sa 3—10. 9. Niilo Hämäläinen ja Olavi Saarinen.

Pohjoismaiden Rakennus- ja Puutyöväenjärjestöjen kokous Tukholmassa 18—20. 9. Niilo Hämäläinen ja Ahti Fredriksson.

SAK:n vieraana Suomessa FDGBn talouspäällikkö Harri Weber 18—23. 9.

VZSPSn kutsumana Neuvostoliitossa 24—25. 9. Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala, Sulo Penttilä ja Olavi Saarinen.

Unkarin opintovaltuuskunta Suomessa 13—23. 9.: Ilona Gereb ja Jozseff Apro.

Tshekkoslovakiassa vieraili ammattiyhdistysvaltuuskunta 11—21. 10.: Sulo Penttilä, Yrjö Karisalmi, Eino Mäkinen, Simo Elomaa ja Väinö Huhtamäki.

Neuvostoliiton ja Suomen ammattiyhdistysliikkeiden ystävyysviikon

aikana 21. 11.—1. 12. vieraili Suomessa neuvostoliittolainen valtuuskunta: N. Shavlovski, A. Solomin, luennoitsija Nikolai Sergejev ja Neuvostoliitossa Suomen ay-valtuuskunta 8-20. 12.: Simo Elomaa.

Neuvostoliitossa Suomen ay-valtuuskunta: Jaakko Viitasaari, Uuno Hiironen, Runar Gustafsson, Irene Yrjälä ja Uuno Lehtonen.

EFTAn konsultatiivisessa kongressissa Nils Nilsson ja Onni Näränen.

ILO:n sisämaanliikenteen komitean 8. kokouksessa 21. 11.—2. 12.: Kauko Liukkonen.

Luentomatkalla Neuvostoliitossa 8.-20. 12.: Simo Elomaa.

MAL:n alakomitean konferenssissa Budapestissa 14—17. 12 huomien-sijana Olavi Pohjola.

Järjestö-, valistus- ja opintotyö

Yleistä

Toimintavuoden aikana on jouduttu selvittämään sopimustoimintaa sekä siihen liittyviä kysymyksiä. Talouspoliittiset kysymykset ovat edelleenkin kiinnostaneet ammattiyhdistysliikkeen jäsenistöä. Erilaiset yleiset talouspoliittiset sekä SAK:n talouspoliittisen linjan selvittely on ollut varsin keskeisenä aiheena perusjärjestöjen järjestämissä tiedotustilaisuuksissa. Tähän liittyvänä oh työllisyyskysymys antanut jälleen paljon työtä varsinkin paikallisjärjestöille ja SAK:n toimitsijoille. Kuten aikaisemminkin ovat paikallisjärjestöt monilukuisissa tapauksissa joutuneet puuttumaan oman paikkakuntansa työllisyyskysymyksiin. Useissa tapauksissa on jouduttu lähetystöjen muodossa kiinnittämään valtiovalan ja työviranomaisten huomiota pahimpiin epäkohtiin. Näiden huomautusten pohjalta on lähdetty huomattavalta osin hoitamaan työllisyyttä jo ennakolta ehkäisevästi. Esimerkkinä mainittakoon Kymenlaakson ja Vuoksenlaakson lähetystö, joka kiinnitti erityistä huomiota tilanteeseen, joka syntyy kun Saimaan kanava valmistuu. SAK:n toimitsijat ovat joutuneet valmistelevaan työllisyyskysymyksiä niiden arvioiden perusteella, joita paikallisjärjestöt ovat SAK:lle lähettäneet.

Kuntokeskuksen esittely on ollut myös keskeisenä toimintavuoden aikana. Keskukseen esittely ja toimintaperiaatteiden esilletuominen ovat kiinnostaneet jäsenistöä. (Kuntokeskuksesta on erillinen esittely tämän kirjan loppusivuilla).

Kansanurheilun Keskusliiton kanssa on järjestetty kilpailuja eri aloilla, joista keskeisimpiä ovat olleet lentopallo ja pilkkionginta.

Paikallisjärjestöt

Paikallisjärjestöt ovat toimineet niiden suuntaviivojen mukaisesti, jotka on päätetty paikallisjärjestöjen edustajien yhteisessä kokouksessa.

Paikallisjärjestöjen toiminnan osalta mainittakoon mm. seuraavia toimintamuotoja: valistustoiminta, opintokerhotoiminta, työllisyyskysymysten hoitaminen, selostustilaisuuksien järjestäminen, ulkomaa-laisten valtuuskuntien ohjelmien valmistelu, urheilutoiminta, teatteritoiminta jne.

Piiri toimistot

SAK:lla on piiritoimistoja seuraavilla paikkakunnilla: *Rovaniemellä, Oulussa, Varkaudessa, Jyväskylässä, Lappeenrannassa ja Salossa.* Oulun samoin kuin Salon piiritoimistot on jouduttu lakkauttamaan, koska SAK:n piiritoimitsijat Kalle Pirttijärvi ja Pekka Virtanen ovat siirtyneet toisiin toimiin.

Erilaista valistusmateriaalia on jaettu piiritoimistojen kautta toimintavuotena varsin runsaasti. Erilainen neuvontatoiminta on kasvanut jatkuvasti toimintavuoden aikana.

Pilkkiongintakilpailut

SAK:n eri liittojen ja perusjärjestöjen samoin kuin paikallisjärjestöjenkin keskuudessa on pilkkiongintaa savuttanut erityisen suuren suosion. Tämä suosio on eräiltä osin jopa vähentänyt muuta toimintaa ammattiyhdistysliikkeen piirissä. Suosion laajuudesta johtuen järjesti SAK ensimmäisen kerran pilkkiongintamestaruuskilpailut Turussa Ruissalossa. Osanottajia oli kilpailussa yli 900.

Vappujuhlat

Edellisten vuosien tapaan ovat useat paikallisjärjestöt järjestäneet yhteisiä vappujuhlia. Vappujuhlat ovat keränneet suhteellisen runsaasti yleisöä.

Ammattiyhdistysviikko

Ammattiyhdistysviikon aikana eri puolilla maata järjestettiin erilaisuuksia tilaisuuksia.

SAK:n valistusjaosto

SAK:n valistusjaoston kokoonpano on ollut seuraava: Leo Piitulainen puheenjohtajana, sekä jäseninä Eino Yrjönen, Ahti Fredriksson, Paavo Friman, Veikko Pääkkönen, Juhani Hietanen, Jouko Salminen, Onni Andersson, Valde Malinen ja Viljo Järvinen.

Opinto- ja koulutustoiminta

Kertomusvuoden aikana on kiinnitetty erityisesti huomiota opintokerhotoiminnan aktivoimiseen ja opintoasiamiesverkoston luomiseen. Vuoden lopussa oli paikallisjärjestöjen ja SAK:n jäsenliittojen piirissä toiminnassa 169 opintokerhoa. Jatkuvasti on pyritty kouluttamaan luottamusmiestehtäviin uusia henkilöitä samalla kun on järjestetty luottamusmiespäiviä. Luottamusmiestehtävissä oleville on järjestetty kerhotoimintaa jatkokoulutuksen saamiseksi. Nuorten toiminnassa on keskitytty uusien toimintamuotojen soveltamiseen. Nuorten saamiseksi ammattiyhdistysliikkeeseen on jo ammattikouluvaiheessa päästy yhteistyöhön ammattikoulujen opetustoiminnassa niin, että ammatti-

yhdistysliikettä, sen tavoitteita ja toimintamuotoja on selvitetty eri luennoissa. Naisten toiminnassa on jatkettu hyvälle alulle pääsyttyä kotitaloudellista neuvontatyötä yhdessä Kotineuvontaliiton kanssa. Myöskin naisten juhla-kulttuuritoimintaa kohtaan tuntemaa harrastusta on vireytetty järjestämällä paikallisia kursseja, myös järjestötehtävien neuvontaa on suoritettu alueellisten kurssien muodossa.

Opintojaosto

Opintojaoston puheenjohtajana toimi SAK:n edustajakokoukseen asti kouluneuvos Arvi Hautamäki, varapuheenjohtajana Leo Piitulainen ja muina jäseninä sihteeri Juhani Hietanen, toimistopäällikkö Uno Nokelainen ja sihteeri Helvi Raatikainen.

Kurssit ja muut koulutustilaisuudet

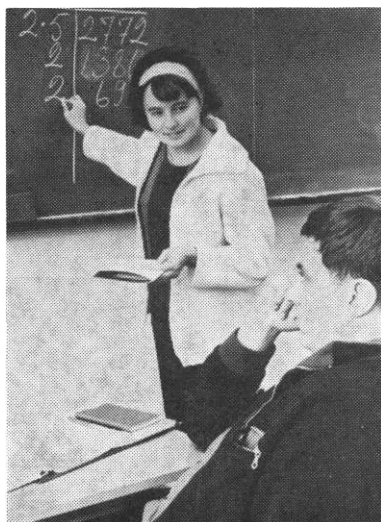
Vuoden aikana järjestettiin yhteensä 26 keskuskurssia, joiden osanottajamäärä oli 1.970. Alue- ja paikalliskursseja järjestettiin 291, joille osallistui 7.017 osanottajaa.

Luentotoiminta

SAK:n toimihenkilöt ovat osallistuneet ammattiosastojen, paikallisjärjestöjen ja työväenliikkeen muiden järjestöjen luento- ja juhlatilaisuuksiin. Ammattikoululuentoja on pidetty kertomusvuonna kuudessa toista eri ammattikoulussa. Ammattikoululuentojen osanottajamäärä oli 5.100.

Opintokerho- ja kirjeopiskelu

Opintokerhotoimintaa on pyritty viireyttämään ja siinä myös onnistuttu

uusia opintokerhoja perustamalla. Uuden opintokerholain voimaantultua on ammattiyhdistysliikkeenkin piirissä päästy osalliseksi uuden lain suomasta taloudellisesta avusta.

Kertomusvuoden päättyessä oli Työväen Sivistysliitossa yhteensä 1624 ilmoittautunutta opintokerhoa, niissä ammattiyhdistysliikkeen, valtioapua nauttivia opintokerhoja 169.

Opintokerhot ovat suorittaneet erilaisia kirjekursseja, pääasiallisesti työlainsäädäntöön liittyviä, mutta myöskin kirjallisuuden ja naisten kysymyksiä käsitteleviä kursseja. Kertomusvuoden aikana on yhdessä TSL:n kanssa pantu alulle ammattiyhdistysliikkeelle tarpeellisten kirjekurssien uusiminen ja uusien kirjekurssien aikaansaaminen.

SAK:n jäsenliitot ovat kukin erikseen suorittaneet monipuolista ja laajaa kurssi- ja koulutustoimintaa.

Kansanopisto- ja kansankorkeakoulukurssit

Kurssi	Kurssiaika	Osanottajamäärä
Ammattiyhdistysopiston vuosikurssi ..	29. 4.	31
Kielikurssi	6. 6.-2. 7.	31 (+4)
I kesäkoulu	3. 7.-30. 7.	19
II kesäkoulu	3. 7.-30. 7.	15
III kesäkoulu	31. 7.-27. 8.	20
Pohjolan Opiston vuosikurssi	29. 4.	40
Luottamusmieskurssi	30. 10.-26. 11.	24
		213

Muut kurssit

Kurssi	Kurssiaika	Osanottajamäärä
Ay-nuorisokurssi	9. 1.—	24
Hiihtolomakurssi	21. 1.-26. 1.	60
Järjestötehtävien kurssi	20. 3.—26. 3.	57
Opintotoiminnan ohjauskurssi	20. 3.—26. 3.	13
Luottamusmiesten työ- ja aikatutkimuskurssi	27. 3.-2. 4.	28
Naisten opintoviikko	4. 7.—9. 7.	57
Ruotsinkielinen kesäkoulu	18. 7.—30. 7.	28
Luottamusmiesten työ- ja aikatutkimuskurssi	2. 10.-8. 10.	25
Nuorisokurssi	23. 10.-29. 10.	53
Ruotsinkielinen luottamusmieskurssi ..	13. 11.—19. 11.	17
		362

Muut koulutustilaisuudet

SAK-TVK- luento- ja neuvottelupäivät	4. 4.- 5. 4.	50
Nuorten retkeilypäivät	7. 4.- 8. 4.	50
Naisten retkeilypäivät	27. 8.-28. 8.	550
Ay-väen retkeilypäivät (Pohjolan Opisto)	27. 8.-28. 8.	200
Paikallisjärjestöjen neuvottelupäivät ..	17. 9.-18. 9.	190
Toimitsijapäivät	31. 10.- 1. 11.	32
Luottamusmiespäivät	5. 11.- 6. 11.	30
Nuorten retkeilypäivät	26. 11.-27. 11.	269
Naisten ulkomainen matkakurssi	12. 6.-26. 6.	24
		1.395

Alue- ja paikallinen koulutustoiminta

Pääasiallisesti SAK:n piirimiesten toimitsijoitten ja paikallisten luottamushenkilöitten yhteistyönä järjestettiin koulutustilaisuuksia ilta- ja viikonloppukurssseina:

Aihe	Kurssien lukumäärä	Osanottajia
Naistoiminta	106	3.014
Luottamusmiestehtävät	33	653
Ammattiyhdistystieto	56	1.684
Luottamusmiestehtävät	37	723
Järjestötehtävät	24	365
Työlainsäädäntö	35	578
	291 (298)	7.017 (5.688)

Yhteenveto

	Osanottajamäärä
Kansanopisto- ja kansankorkeakoulukurssi 7	213
Muut kurssit	362
Muut koulutustilaisuudet	1.395
Alue- ja paikallinen koulutustoiminta 291	7.017
	8.987 (7.815)

Tiedotustoiminta

SAK:n toimisto lähetti ajankohtaista uutismateriaalia, haastatteluja, lausuntoja, puhereferaatteja jne. viikottain kaikille tietotoimistoille, radiolle, televisiolle sekä pääkaupungin lehdistölle sekä vuoden lopusta alkaen myös suurimmille maaseutulehdille. Lehdistölle ja muille joukkotiedotusvälineille järjestettiin tiedotustilaisuuksia 5 kertaa kertomusvuoden aikana. Jo edellisenä vuonna alkanutta tiedotustoiminnan laajentamista jatkettiin. Paitsi tiedotusvälineitä, otet-

tiin tiedotustoiminnan kohteeksi myös mainostoimistot, huomattavimmat teollisuuslaitokset ja likeyritykset. Vuoden lopussa toimitettiin ensimmäisen kerran myös ruotsinkielistä uutismateriaalia eräille Skandinavian lehdille sekä Suomen ruotsinkieliselle lehdistölle.

Nykyaikaisen tiedotustoiminnan peruseräitteitä selvitettiin neljäjällä paikkakunnalla järjestetyissä ammatillisten paikallisjärjestöjen tilaisuuksissa sekä eri kursseilla Ammattiyhdistysopistossa.

Tiedotussihteerinä toimi Väinö Montonen.

Julkaisutoiminta

SAK:n äänenkannattaja Palkkatyöläinen ilmestyi viikottain kertomusvuoden aikana 50 kertaa, lukuunottamatta kesäkuukausia, jolloin lehti ilmestyi harvemmin. Lisäksi julkaistiin 1-sivuista Löntagaren-liitettä ruotsinkielisiä lukijoita varten. Sivulukuunsa nähden lehti ilmestyi entistä laajempaan ja monipuolisempaan keskimäärin 13,2-sivuisena. Lehteä julkaistiin 8-sivuisena 3 kpl, 12-sivuisena 29 kpl, 16-sivuisena 17 kpl ja 24-sivuisena kerran.

Lehden päätoimittajana toimi Erkki Ikäheimonen.

Ruotsalainen sihteeristö

Ruotsalaisen sihteeristön toiminta jatkui kertomusvuoden aikana entisiä koettuja latuja, mutta myös uusia toimintamuotoja etsien. Toiminta on ollut vilkasta ruotsin- ja kak-

sikielisten paikallisjärjestöjen puitteissa. Erilaisia kursseja ja paikallisia tilaisuuksia järjestettiin eri puolille maata, joissa luennoitsijoina on toiminut mm. Olavi Saarinen, Runar Gustafsson ja vuoden loppupuoliskolla Nils Westerberg.

Tavanomainen pohjoismainen kesäkurssi pidettiin Ammattiyhdistysopistossa Kiljavalla heinäkuun 17—30 päivien välisenä aikana. Kurssilla oli 25 osanottajaa, joista 18 muista pohjoismaista ja 7 Suomesta. Kurssiohjelmaan sisältyi mm. ammattiyhdistystietoa, sosiaalipolitiikkaa, työlainsäädäntöä, järjestötehtäviä sekä eräitä maamme kulttuuriin liittyviä luentoja.

Luottamusmieskurssi pidettiin Ammattiyhdistysopistossa marraskuun 13—19 päivien välisenä aikana. Kurssin osanottajamäärä oli 15. Kurssiohjelma käsitti luottamustehävien ohella mm. neuvottelutekniikkaa ja työlainsäädäntöä.

Kurssitoiminnan lisäksi on sihteeristössä keskusteltu mahdollisuuksista lisätä SAK:n vaikutusvaltaa suomenruotsalaisen kansankäräjän eri jaostoissa. Käytyjen neuvottelujen perusteella on oletettavissa, että SAK saa edustajansa johonkin kansankäräjän jaostoon.

Opintokerhotoimintaan on myös pyritty kiinnittämään huomiota ja kehittää sitä aktiiviseksi toimintamuodoksi. Osittain tässä on jo onnistuttukin, mutta toiminnan eräänä haittana on ollut, että ruotsalaista aineistoa ei ole käytettävissä riittävässä määrin. Tässä mielessä on harkittu omien kirjekurssien suunnittelemista. Uusien kurssien valmistelu edellyttää kuitenkin, että ensin tutkitaan eri sivistysjärjestöillä olevia kursseja, jotka — kun on saatu kokonaiskuva tilanteesta — täydennettäisiin puuttuvilla kirjekursseilla. Todettakoon, että käytettävissä olevat ruotsinkieliset kirjekurssit ovat valtaosaltaan Ruotsin kirjekoulusta, jotka sellaisinaan eivät aina sovellu meidän olosuhteisiimme.

Erittäin ilahduttavana on pidettä-

vä sitä, että tiedotustoiminnassa on tapahtunut huomattavaa edistymistä. Löntagaren on melkein poikkeuksetta ilmestynyt joka Palkkatyöläisen numeron yhteydessä. Suunnitteilla on saada Löntagaren kaksisivuiseksi, jolloin tiedotustoiminta entisestään parantuisi. Valitettavana seikkana on tässä yhteydessä pidettävä sitä, että paikallisjärjestöt ja liittojen perusjärjestöt eivät ole omalta osaltaan värittäneet Löntagarenin palstatiloja. Kun on selvästi voitu todeta puutteita tiedotustoiminnassa, on tarkoituksena keran kuukaudessa julkaista erityistä tiedotuslehtistä — SAK kommentaar. Julkaisun viivästyminen on johtunut lähinnä eräiden lehtiosoitteiden puuttumisesta, joihin julkaisua on ajateltu toimitettavaksi.

Kesällä pidetty SAK:n 9. varsinainen edustajakokous valitsi ruotsinkielisen jäsenistön edustajaksi työvaliokuntaan Olavi Saarisen, joka toimii myös sihteeristön puheenjohtajana. Runar Gustafsson, joka 24 vuotta on toiminut SAK:n ruotsinkielisenä toimitsijana, siirtyi ansiokkaan päivätyön jälkeen vuoden lopulla eläkkeelle. Hänen seuraajakseen valittiin ruotsinkieliseksi toimitsijaksi Nils Westerberg, joka astui palvelukseen 1. 7. 1966. Ruotsinkielinen toimitsija toimii sihteeristön sihteerinä. Muina jäseninä on sihteeristössä Ahti Fredriksson, Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitosta, Runar Wirtanen Metallityöväen Liitosta, Raimo Lindell Rautatieläisten Liitosta, Carl Sundberg Rakennustyöläisten Liitosta ja Martin Backman Yleisestä Lehtimiesliitosta.

Kiljavan Ammattiyhdistysopisto

Kertomusvuoden aikana opisto järjesti 7 kuukautta kestävästä vuosikurssin, neljä neljän viikon kestävästä kansankorkeakoulukurssia, joista 2 kesäkoulua ja yksi luottamusmieskurssi, ja yksi kielikurssi. Vuoden 1966 aikana opistossa järjestettiin yhteensä 80 kurssia, joilla oli

yhteensä 4.232 osanottajaa. Ammattiosastojen tekemille retkille opistolle osallistui 862 henkeä. Ulkolaisia vieraita sai opisto vastaanottaa 207. Työtehoseura majoitti 116 oppilaistaan ammattiyhdistysopistoihin kertomusvuoden aikana. Kansanopistokurssit käsittivät 156 henkeä. Yhteensä 5.543 henkeä osallistui Ammattiyhdistysopistolla järjestetyille eri kursseille.

Kurssivuorokaudet jakaantuivat seuraavasti:

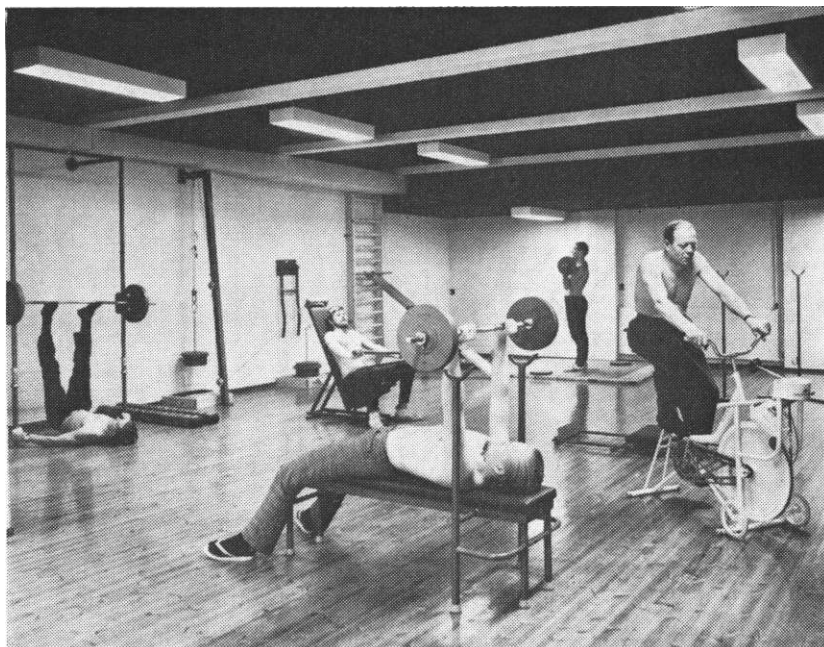
vieraita kursseja 9.648 vuorokautta,

kesäkoulut, kieli-kurssi ja luottamusmieskurssi 3.724 vuorokautta, vuosikurssi 5.953 ja retkeläiset ja ulkolaiset vieraat 1.069 eli yhteensä 20.394 vuorokautta.

Ammattiyhdistysopiston esimiehenä ja johtokunnan puheenjohtajana on toiminut toimistopäällikkö Uuno Nokelainen, varapuheenjohtajana Onni Närvänen ja muina johtokunnan jäseninä puheenjohtaja Onni Koski, palkkasihteerinä Aapeli Lankinen, opintosihteerinä Helvi Raatikainen, itseoikeutettuna jäsenenä opiston johtaja, maisteri Jaakko Oksanen, valistussihteerinä Kerttu Vainio sekä varajäsenenä toimitsija Vieno Björkman, järjestösihteerinä Leo Piitulainen, puheenjohtaja Jouko Salmi, sihteerinä Antti Suhonen ja puheenjohtaja Jaakko Viitasaari, valistussihteerinä Valde Malinen, sekä TSL:n ja SAK:n välisenä yhdistymiehenä opintosihteerinä Pentti Järvinen. Opiston johtajana on toiminut maisteri Jaakko Oksanen apulaisjohtajana maisteri Kerttu Lamminen sekä muina vakinaisina opettajina hum.kand. Pentti Aho ja hum.kand. Anja Oksanen. Harjoitusaineiden opettajana on toiminut 1. 8. 1966 lähtien voimistelunopettaja Mauno Ahonen.

Kuntokeskus

Kiljavan Kuntokeskuksen valmistuttua kesäkuussa 1966 sen toiminta pääsi alkamaan asiallisesti syyskuun

Kuntokeskuksen kuntosali

alusta 1966, joka on otettava huomioon seuraavaa tarkasteltaessa.

Vuoden loppuun mennessä on toiminta käsittänyt seuraavaa:

kurssija ja seminaareja	15
juhla- ja kilpailutilaisuuksia	5
kokouksia	7

Kaikkien edellämainittujen tilaisuuksien yhteyteen on kuulunut laitoksen esittelyä, sekä kuntoliikuntaa.

Lisäksi Ammattiyhdistysopistossa pidettyjen kurssien ohjelmaan on kuulunut luento- ja kuntoliikuntatilaisuuksia. Tällaiseen kurssitoimintaan osallistuu vuosittain yli 5 200 henkeä.

Palloiluhallia ja kuntotiloja ovat ulkopuoliset yksityiset ja yhteisöt käyttäneet yhteensä 289 tuntia[^]

Ammattiyhdistysopiston kansan- korkeakoulukurssi on käyttänyt palloilu- ja kuntosalitiloja yhteensä 50 tuntia sekä luentosalia terveysopin ja bioteknologian opetukseen.

Opistoon on toimikautena tutustunut useat kotimaiset ja ulkomaiset urheilu- ja nuorisotyöasiantuntijaryhmät, joille on selostettu laitoksen toimintaa ja suunnitelmia.

Kuntokeskuksen johtajana on toiminut voimistelunopettaja Mauno Ahonen.

Pohjolan Opisto

on jatkanut jo perinteellisiä toimintamuotojaan työväenliikkeen opistona jo 10 vuotta ja opiston kansanopistokurssi on palvellut pohjois-suomalaisten työläis- ja pienviljelijäperheistä opintielle lähteneitä nuoria ja aikuisia itsensä kehittäjiä. Taloudellisen toiminnan pohjan luo tämä kansanopistokurssi koko opistolle ja voitaneen todeta, että myös opiston henkinen anti ihmisen kasvamaan saattamisessa, sekä luonteenkasvatuksessa että tiedollisen

Kuntokeskuksen suuri palloiluhalli

tason kohottajana, kohdistuu lähinnä talvikurssin opiskelijoihin. Kun opisto pyrkii ja kun sen velvollisuutena on eri-ikäisten ja taipumuksiltaan sekä lahjakkuusreserveiltään erilaisten yksilöiden omatoimisuuden ja opiskelunhalun herättäminen on luonnollista, että opetusmetodien tulee tukea näitä pyrkimyksiä ja toisaalta oppimissisällön tulee seurata kiinteästi muun koulutoimen kehitystä, jotta opiskelijoiden tukeminen omalla urallaan eteenpäin olisi mahdollista.

Opiston toiminta kurssikeskukseksi on laajentunut vuosien myötä ja viime vuonna kävi 3.000 kurssilaista opistolla virkistytymässä, retkeilypäivillä ja luento- sekä neuvottelupäivillä. Laajeneva yhteistyö työväenliikkeen eri sektoreiden välillä, opiston kiinteä yhteys ammattiyhdistysliikkeeseen ja toisaalta li-

sääntyvä vapaa-aika ja lyhyiden kurssien kasvava tarve asettavat opistolle vastaisuudessa uusia vaatimia ja näihin odotuksiin on kyettävä myönteisellä tavalla vastaamaan.

Työväen Sivistysliiton hallinnassa oleva Metsämiesten Siirtokirjasto on ratkaisevasti tehostanut toimintaansa ja tarjoaa vast'edes entistä kiinteämmin palveluksiaan itä- ja pohjois-suomalaisille metsätyömiehille. Opistolta käsin liikkuva oma kirjasto-auto vie työmaille sekä suorasanaista kertomakirjallisuutta että tietopuolisia teoksia ja tuo siten tervetullutta vaihtelua suomalaisen työmiehen arkeen.

Pohjolan Opiston yhteistyö paikallisen työväenopiston kanssa on jo neljän vuoden ajan ollut tiivistä ja molempia osapuolia hyödyttävää ja paikkakuntalaiset ovat löytäneet

uusia harrasteita ja itseopiskelun perusteita ja käytännön tietoa työväenopiston eri piireissä.

Opiston johtokuntaan kuuluvat puheenjohtajat Niilo Hämäläinen ja Aarre Happonen, kouluneuvos Arvi Hautamäki, pääsihteeri Olavi Hurri, toimitsijat Unto Luhtasaari ja Kalle Pirttikivi, taloudenhoitaja Veikko Mäki ja opistonjohtaja Reino Pienimäki.

Opiston XI talvikurssi päättyi huhtikuun lopulla ja opisto valmistautuu ottamaan vastaan retkeilijöitä, neuvottelu- ja opintopäivien osanottajia, työväenliikkeen parissa työskenteleviä itsensä kehittäjiä ja lomaansa viettäviä opiston ystäviä.

Opiston kurssitoiminta

alkoi lokakuun 10 päivänä 1966 ja päättyi huhtikuussa 1967. Kansanopistokurssi luo taloudellisen toiminnan pohjan koko opistolle. Voitanee todeta, että opiskelijoiden tarve ko. kurssille on ollut tyydyttävä; toissa vuonna oli hakijoita kansanopistokursille 120 ja vuoden 1966 syksyllä 86.

Opiston toiminta kurssikeskukseksi on laajentunut ja viime vuonna kävi noin 3.000 kurssilaista opistolla virkistytymässä, retkeilypäivillä sekä luento- ja neuvottelupäivillä. Yhteistyö ammattiyhdistysliikkeen kanssa näkyy mm. seuraavissa vuonna 1966 toimeenpannuissa tilaisuuksissa:

2. 4. Liiketyöntekijäin Liiton Pohjolan piirin neuvottelukokous,
- 7—8. 5. SAK:n nuorten retkeilypäivät,
22. 5. Oulun Seudun Ammatillisen paikallisjärjestön kokous,
- 3—9. 7. Ammattiyhdistysväen lomakurssi,
10. 7. Oulun Metallityöväen ammattiosaston vierailu,

27-28. 8. SAK:n naisten retkeilypäivät,

23. 8. Suomen Paperiteollisuuden työntekijäin Liiton hallituksen vierailu,

12-13.11. SAK:n nuorten retkeilypäivät,

13.11. OSAP:in kokous,

19-20.11. VVL:n kurssi.

Opiston yhteistoimintaa Työväen Sivistysliiton kanssa osoittavat:

Työväen Sivistysliiton kurssi nuorille 11—12. 6. ja opinto-ohjaajakurssi 1—2.10. ja samaan aikaan ollut kurssi nuorille

TSL:n yhteiskuntatiedon kurssi 18-20. 11. ja edelleen TSL:n järjestämät metsämiesten kirjastopäivät.

Työväen Sivistysliiton hallinnassa oleva Metsämiesten Siirtokirjasto on ratkaisevasti tehostanut toimintaansa ja opistolta käsin liikkuva kirjastoauto luo kiinteämpää yhteyttä metsätyömaille pohjois- ja itä-Suomessa.

Pohjola Opiston yhteistyö paikallisen Työväenopiston kanssa on jo neljän vuoden ajan ollut tiivistä ja molempia osapuolia hyödyttävää.

Opiston johtokunta koostuu seuraavista jäsenistä: puheenjohtajat Niilo Hämäläinen ja Aarre Happonen, koulutusneuvos Arvi Hautamäki, pääsihteeri Olavi Hurri, toimitsijat Unto Luhtasaari ja Kalle Pirttijärvi, taloudenhoitaja Veikko Mäki ja opistonjohtaja Reino Pienimäki.

SAK:n Naisjaoston toiminta

Kertomusvuoden aikana suurin osa naisjaostoista on järjestäytynyt myöskin opintokerhoiksi. Toiminta päättyneen vuoden aikana on ollut vilkasta eri naisjaostoissa. Alkuosa vuodesta kului suurelta osalta erilaisten lahjojen valmistukseen Kuntokeskusta varten. Kiljavan Kunto-

Naisten neuvottelupäivät Kuntokeskuksessa.

keskuksen vihkiäisiin toivat eri paikallisjärjestöjen naisjaostot runsaasti lahjoja:

mattoja 24 kappaletta,
lakanoita 275 kappaletta,
tyynyliinoja 160,
pyyheliinoja 350,
kylpypyyhkeitä 78,
tyynyjä 7 ja huopia 63.

Naisjaostojen kokouksia pidettiin kertomusvuonna 59, joissa oli osanottajia yhteensä 706. Eriaiheet luentotilaisuudet olivat kiinnostaneet ammattiyhdistysnaisia; luentotilaisuuksia oli 18, joissa läsnä 1450 henkeä. Monet luentotilaisuudet pidettiin eri piirien neuvottelupäivinä. Ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostot ovat yhdessä Kotineuvontaliiton kanssa pitäneet kodin taloutteen ja hoitoon liittyviä kursseja ja neuvontatilaisuuksia. Näistä ruokatalous-, ompelu- ja askartelukursseja 13, osanottajia oli yhteensä 190 henkeä. Neuvokas koti-tilaisuuksia järjestettiin kertomusvuoden aikana 3, joissa osanottajia oli 270 henkeä. Talven kuluessa pidettiin eri paikkakunnilla naisjaostojen toimihenkilöille järjestötehtävien ja ohjelmatoinnin kursseja. Näitä viikonloppu- tai iltakursseja oli 13 ja niissä osanottajia 398. Näitten lisäksi

naisjaostot oma-aloitteisesti pitivät pikkujoulujuhlia, äitienpäivätilaisuuksia sekä järjestivät myyjäisiä oman toimintansa tukemiseksi ja tekivät retkiä.

Heinäkuun 3.—9. päivinä pidettiin ammattiyhdistysnaisten opintoviikko Kiljavan Ammattiyhdistysopistolla, Opintoviikolle osallistui 56 eri ammattiliittojen naisjäsentä. Pohjolan Opistolla ja Kiljavan Ammattiyhdistysopistolla järjestettiin samanaikaisesti, elokuun 27.-28. päivinä ammattiyhdistysväen retkeilypäivät. Pohjolan Opistolle oli kokoontunut 200 henkeä ja Kiljavalle 550, jälkimmäiset suurelta osalta myöskin Kiljavan uuden Kuntokeskuksen innoittamina.

Ammattiyhdistysnaisten toimintaa suunniteltiin ammatillisten paikallisjärjestöjen yhteisillä neuvottelupäivillä syyskuun 17. ja 18. päivinä, jolloin 80 naisedustajaa paikallisjärjestöjen naisjaostoista oli tullut lausumaan toivomuksensa tulevan toiminnan suhteen.

Paikallisjärjestöjen naisjaostojen toimintaa ovat johtaneet Vieno Härmäläinen ja Tuulikki Haro-Kannisto.

SAK:n Naisjaoston jäseninä ovat olleet: puheenjohtajana Sylvi Katajainen, varapuheenjohtajana Rauha Ruohonen sekä jäseninä Vieno

Björkman, Greta Bäckman, Hilkka Käppi, Rakel Matvejeff, Elli Mikkola, Sinikka Tuominen, Kerttu Vainio ja Kirsti Vanhanen. Pöytäkirjaa naisjaoston kokouksissa on pitänyt Helvi Raatikainen.

Itämeren maitten, Islannin ja Norjan työläiskonferenssin pysyvän komitean kutsusta oli 24-henkinen ammattiyhdistysnaisten valtuuskunta Saksan Demokraattisessa Tasavallassa tutustuen matkallaan naisten asemaan a.o. maan työelämässä, työläinsäädäntöön, lasten päiväkoteihin, sairaaloihin ja työntekijöitten vapaa ajan viettoon.

Nuorisovaliokunta

Nuorisovaliokuntaan ovat 30. 9. asti kuuluneet puheenjohtajana Uno Nokelainen, varapuheenjohtajana Teuvo Honkanen sekä muina jäseninä Karl Eriksson, Aulis Ojala, Reima Mänttari, Risto Sainio, Ju-

hani Hietanen, Lauri Kuivanen, Matti Ojala, Viljo Järvinen, Antero Mäki, Eino Sailas, Tauno Salama, Kaarlo Hautakangas, Onni Andersson ja Vieno Björkman. Valiokunnan sihteerinä toimi nuorisosihteeriksi Veikko Behm. Valiokunnan apueliminä toimivat työ-, työehtosopimus- ja lakijaosto sekä ohjelmatoimikunta.

Lokakuussa työvaliokunnan nimeämä uusi nuorisovaliokunta sai seuraavan kokoonpanon: Puheenjohtaja toimitsija Antero Mäki Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto, varapuheenjohtaja toimitsija Matti Ojala Muurarien Liitto, jäsenet toimitsija Tuulikki Haro SAK, asiamies Pekka Heinonen Metallityöväen Liitto, järjestäjä Karl Eriksson Elintarviketyöläisten Liitto, toimitsija Toivo Ranta Kiinteistötyöntekijäin Liitto, nuorisosihteeriksi Tauno Salama Rakennustyöläisten Liitto ja sihteeriksi Veikko Behm SAK, joka on toiminut valiokunnan sihteerinä.

Valiokunta nimesi apuelimiin jäsenet seuraavasti:

Toimistojaosto: Puheenjohtaja Antero Mäki, jäsenet Matti Ojala ja Veikko Behm.

Ohjelmajaosto: Puheenjohtaja Tuulikki Haro-Kannisto, jäsenet toimitsija Mauri Perä Rakennustyöläisten Liiton Uudenmaan aluejärjestö, toimitsija Kaarlo Hautakangas Rautatieläisten Liitto, toimitsija Aulis Ojala Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto ja toimitsija Eino Sailas Puutyöväenliitto.

Työehtosopimusjaosto: Puheenjohtaja asiamies Lauri Kuivanen Metallityöväen Liitto, jäsenet sihteeriksi Risto Sainio Lasi- ja Posliinityöväen Liitto, järjestäjä Viljo Järvinen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto ja toimitsija Raimo Lindlöf Maaseututyöväen Liitto.

Lakijaosto: Puheenjohtaja tuomari Kauko Aaltonen Oikeusaputoimisto, jäsenet sihteeriksi Kauno Liukkonen SAK, toimitsija Reima Mänttari Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto ja toimitsija Matti Malmi Oikeusaputoimisto.

Toiminnalliset tapahtumat

Nuorisovaliokunnan toiminta sisälsi kertomusvuonna aikaisemman käytännön mukaisesti neuvottelu- ja retkeilypäiviä, leiritoimintaa, ohjaajakoulutusta, erilaatuisia nuorisoviikon yleisötilaisuuksia sekä uutena talvilomaleirin ja nuorisajaostojen välisen lentopalloilun cup-sarjan. Valiokunnan toimesta järjestettiin kertomusvuoden aikana yhteensä 16 tilaisuutta, joihin osallistui 2.256 osanottajaa. Nuorisotoiminnan organisation kehittäminen muodosti myös erään toimintakohteen. Vuoden päättyessä oli kuudessa liitossa toimiva nuorisajaosto ja viisi liittoa ilmoitti nimenneensä nuorisosiameiehen hoitamaan alan kysymyksiä oman toimensa ohella. Ammatillisten paikallisjärjestöjen yhteydessä oli toiminnassa kaksikymmentäyksi nuorisajaostoa.

Vuosi 1966 alkoi neuvottelupäivien merkeissä ammattiliittojen nuorisajaostojen edustajien kokoontuessa 9. 1. Ammattiyhdistysopistoon Kiljavalle ja paikallisjärjestöjen nuorisajaostojen edustajien pitäessä 6. 2. neuvottelukokousta Hämeenlinnassa. Molemmissa tilaisuuksissa käsiteltiin sekä toiminnallisia että organisaatorisia kysymyksiä.

Uutena toimintamuotona kokeiltiin talvilomaleiriä, joka järjestettiin Peeratunturin majalla 26. 3.—2. 4. välisenä aikana erittäin hyvällä menestyksellä. Kurssin osanottajat suorittivat lomaviikon aikana TSL:n kirjekurssin "Miten nykyajan yhdistys toimii?" Kevätkauden ohjelmaan kuuluneet perinteelliset retkeilypäivät järjestettiin 7—8. 4. Ammattiyhdistysopistossa Kiljavalle ja 7—8. 5. Pohjolan Opistossa. Retkeilypäivien ohjelmaan sisältyivät mm. luennot opiskelumahdollisuuksista, ammattiyhdistysliikkeen kansainvälisestä toiminnasta ja nuorten järjestäytymisestä.

Kesäkauden huomattavimman tapahtuman muodosti viides kesäleiri, joka järjestettiin tällä kertaa merihenkisenä Turun kaupungin omistamalla leirialueella Sauvon Ahtelassa 10—17. 7. välisenä aikana. Leiriohjelmaan sisältyi ryhmäopiskelua, jonka tuloksena leirin 348 osanottajaa suoritti TSL:n kirjekurssin "Miten valtiolaivaamme ohjataan?"

Syystoimintakausi käynnistyi paikallisjärjestöjen edustajien sekä nais- ja nuorisajaostojen edustajien yhteisillä neuvottelupäivillä, jotka järjestettiin Ammattiyhdistysopistossa Kiljavalle 17—18. 9. Kiljavan Kuntokeskuksessa 23—29. 10. välisenä aikana järjestetyille nuorisokurssille osallistui 50 osanottajaa edustaen kahdeksaa ammattiliittoa. Kurssin ohjelma jakaantui kolmeen aiheeseen: Järjestöoppi, ohjelmatoiminta ja kuntoliikunta.

Perinteellistä nuorisoviikkoa vietettiin 13—19. 11. välisenä aikana, järjestämällä paikallisjärjestöjen nuorisajaostojen avustuksella tilaisuuksia Pohjolan Opistossa, Karhulassa, Lappeenrannassa, Porissa, Tampereella ja Varkaudessa.

Nuorisoviikon päätteeksi järjestettiin Kiljavan Kuntokeskuksessa retkeilypäivät, joiden ohjelmaan liittyi ensimmäisen kerran nuorisajaostojen välinen lentopalloilun cup-sarja sekä tytöille että pojille. Sarjaan osallistui yhteensä 30 joukkuetta. Poikien sarjan voitti Lahden Metallityöläisten ammattiosasto ja tyttöjen sarjan Helsingin Posliinityöntekijäin ammattiosasto.

Kansainvälinen toiminta

Valiokunnan vieraana 10-henkinen japanilainen valtuuskunta 27. 9. Vierailun ohjelmaan sisältyi tutustuminen Leppävaaran ammattikouluun ja Kiljavan opistoon ja Kuntokeskukseen.

Työehto- ja sosiaalipoliittiset kysymykset

1. Yleistä

Kertomusvuoden puolivälissä, kesä—heinäkuun vaihteessa pidetyssä SAK:n IX edustajakokouksessa lyötiin lukkoon muiden asioiden odel-la myös lähiajan sosiaalipoliittinen tavoiteohjelma. Eläkekysymykset, sairausvakuutusturvan parantaminen, työpaikan lääkintähuolto, työ-aikasäännöstely, vuosilomakysymykset ja työttömyysvakuutukseen liittyvät asiat saivat tavoiteohjelmassa ansaittua huomiota osakseen. Edustajakokouksen hyväksymässä julkilausumassa todettiin sosiaalipoliittisten tavoitteiden osalta seuraavaa: "Sosiaalipoliitikassa nyt hyvälle alulle saatu uudistusohjelma on lähivuosina vietävä lävitse. Eri-

tyisen tähdellisenä on pidettävä SAK:n aloitteesta työmarkkina-perhe-eläkejärjestelmän pikaista toteuttamista. Työturvallisuutta koskevan lainsäädännön samoin kuin työlainsäädännön uudistaminen kokonaisuudessaan on eräs lähivuosien tavoite. Eräs keskeisin näistä on ammattientarkastuslain pikainen parantaminen".

Edustajakokouksen tärkeimmäksi sosiaalipoliittiseksi tavoitteeksi luonnehtima perhe-eläkejärjestelmä saatiinkin kertomusvuoden aikana toteutettua. Perhe-eläkkeen aikaansaamisen ohella keskittyi toiminta lähinnä eri sosiaaliturvan muodoissa esiintyvien epäkohtien korjaamiseen. Toiminta johti myöskin tuloksiin. Sairausvakuutuslain mukaista vakuutusturvaa parannettiin vuoden aikana kahteenkin otteeseen. Helmikuun 1. päivänä tulivat voimaan sairausvakuutuslakiin tehty muutokset, jotka tarkoittivat lähinnä teknillisiä, sairausvakuutusasian käsittelyä helpottavia ja nopeuttavia parannuksia, mutta merkitsivät joissakin määrin myös vakuutettujen etujen lisääntymistä. Päivä- ja äitiysrahan vähimmäismäärän korottamista tarkoittava valtioneuvoston päätös tuli voimaan marraskuun 1. päivänä. Päätöksellä korotettiin pienin päivää kohti maksettava päiväraha neljästä markasta 5,20 markkaan ja tuloraja sekä ylä- että alapäässä 30 prosentilla.

Työttömyys, varsinkin kylmänä vuodenaikana, mutta myöskin kesällä, on aiheuttanut paljon sekä taloudellisia että sosiaalisia ongelmia työttömiksi joutuneitten ja heidän perheittensä keskuudessa, sekä antanut paljon työtä ja päänvaivaa niin SAK:ssa kuin jäsenliitoissakin pyrittäessä etsimään oikeita menet-

telytapoja tämän ongelman vyyhden selvittämiseksi. Monilukuiset ovat olleet eri puolilta maata pääkaupunkiin matkansa suunnanneet lähetystöt, jotka ovat käyneet keskusliitossamme ja valtiovallan eri elimissä kiirehtimässä riittävän tehokkaisiin ja laajamittaisiin toimenpiteisiin ryhtymistä työttömyyden ja sen aiheuttamien vaikeuksien voittamiseksi.

2. Työehtosopimustoiminta

Kertomusvuoden alussa päättyi käytännöllisesti katsoen kaikkien jäsenliittojemme työehtosopimusten voimassaoloaika. Keskusliittojen väliset neuvottelut keskitetystä ratkaisusta olivat päättyneet tuloksettomina jo ennen vuoden vaihdetta ja neuvottelut siirtyneet liittojen keskeisiksi. Lokakuussa 1965 oli keskusjärjestön työvaliokunta määritellyt työehtosopimusneuvottelujen palkkausta koskevat tavoitteet seuraavasti:

Huomioonottaen työn tuottavuuden nousun ja toisaalta työajan lyhentämisen vaikutuksen ansioihin korotetaan palkkoja vuonna 1966 1. 1. alkaen 6%:lla, kuitenkin vähintään 20 p. tunnilta.

Mikäli elinkustannusindeksi kuluvan vuoden aikana ei nouse pistelukuun 182, jolloin työehtosopimuksilla sovittu 13 pennin korotus astuisi voimaan tämän vuoden puolella, on indeksi piste-raja 182 säilytettävä sopimuksissa edelleen voimassa samoin kuin siihen liittyvä 13 pennin korotus.

Indeksin noustessa pistelukuun 186 korvataan erotus pisteluvusta 182 pistelukuun 186 siten, että maksettuja tuntipalkkojen korotetaan 2 pennillä pisteeltä. Jos indeksi nousee 190 pisteeseen indeksin nousu korvataan samalla perusteella.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto pitää välttämättömänä, että nykyisin sopimuksissa olevia ohjetuntipalkkoja korotetaan soveltamalla mahdollisten jo maksettujen lisien yhdistämistä oh-

jepalkkaan sekä urakkavaltaisilla aloilla siirtämällä osa urakkavoitosta ohjepalkkoihin. Sellaisilla aloilla, joissa käytännön ansiotaso on jäänyt alhaisemmaksi muiden alojen ansiotasoa on ohjepalkkoja korotettava erillisellä pen-nimääräisellä lisällä.

SAK:n aloitteesta olivat SAK, TVK, KTV, Liikeliitto ja VY (ns. sopujärjestöt) asettaneet yhteisen neuvottelukunnan ja hyväksyneet myöskin ylläesitetyt tavoitteet.

Ensimmäisen merkittävän sopimuksen kertomusvuonna teki Liiketyöntekijäin Liitto, joka myös oli mukana sopujärjestöjen toiminnassa. Sopimus tehtiin tammikuun puolivälissä. Tästä sopimuksesta totesi SAK:n työvaliokunta, ettei se ole sopusoinnussa yhteisesti hyväksytyjen tavoitteiden kanssa.

Tammikuun 18. päivänä hyväksyivät Metallityöväen Liiton neuvottelijat ja liittotoimikunta raskasta metallia koskevan 3-vuotisen sopimuksen. Tätä sopimusta arvo-steltiin keskusjärjestömme työvaliokunnassa melko voimakkaasti ja katsottiin sen suuresti poikkeavan asetetuista tavoitteista. Metallityöväen Liiton valtuusto hylkäsi ko. sopimuksen. Tämän jälkeen siirtyivät neuvottelut jälleen keskusliittotasolle ja 5. päivänä helmikuuta hyväksyi työvaliokunta äänestäen puheenjohtaja Rantasen ja toimitusjohtaja Hetemäen sopiman suosituksen työehtosopimusten keskite-tyksi ratkaisuksi. Tämäkin ns. R-H-sopimus edellytti kolmivuotisia sopimuksia ja poikkesi vain hiukan aikaisemmin käsiteltävänä olleesta metallin sopimuksesta. Poikkeamat koskivat lähinnä indeksiehtoa ja sitä, että R-H-sopimuksen suositte-lema viimeisen sopimusvuoden jäl-kimmäinen palkankorotus oli 0,5 % suurempi kuin metallin sopimukses-sa. Sopimuksen pääsisältö oli seu-raava:

— Sopimukset ovat voimassa vuo-den 1968 loppuun. Palkkojen yleis-korotukset toimeenpannaan v. 1966 tammikuun 31. päivän ja toukokuun

31. päivän jälkeen ensiksi alkavien palkanmaksukausien alusta sekä vuosina 1967 ja 1968 edellisen vuoden joulukuun 31. päivän ja kulu-
massa olevan vuoden toukokuun 31. päivän jälkeen ensiksi alkavien palkanmaksukausien alusta. Korotusten suuruus on v. 1966 3 % ja 2,4 %, v. 1967 3 % ja 3 % sekä v. 1968 3 % ja 3,5 %.

— Tämän lisäksi suoritetaan niillä aloilla, joiden työehtosopimuksissa edellytetään pesutaukoja, niiden poistamisesta korvaus.

— Työviikko suositeltiin lyhennettäväksi 40-tuntiseksi 13 viikon aikana. Tähän kuitenkin voivat liitot tehdä edustamansa alan olosuh-
teiden vaatimat korjaukset.

— Indeksiehtoa koskeva suositus oli seuraava:

Jos elinkustannukset nousevat sopimuskauden aikana, menetellään palkkojen suhteen seuraavasti:

Mikäli elinkustannusindeksin (1951 x = 100) marraskuun 1967 kokonaislukuna julkaistava pisteluku ylittää enemmän kuin 3 % tammikuun 1967 vastaav²n siluvun, korotetaan palkkoja 31. 12. 1967 jälkeen ensiksi alkavan tilikauden alusta lukien sitä elinkustannusindeksin nousun osaa vastaavasti, joka ylittää 3 %.

Mikäli elinkustannusindeksin marraskuun 1968 pisteluku ylittää enemmän kuin 4 % marraskuun 1967 pisteluvun, korotetaan palkkoja 15. 12. 1968 jälkeen ensiksi alkavan tilikauden alusta lukien sitä elinkustannusindeksin nousun osaa vastaavasti, joka ylittää 4 %.

Elinkustannusten noususta aiheutuvat korotukset maksetaan erillisinä lisänä sekä aika- että suorituspalkkatyössä kultakin tehdyltä työtunnilta.

Sopimuksen viimeinen kohta oli:

Allekirjoittaneet esittävät edellä mainituissa hallintoelimiensä helmikuun 5. päivänä pidettävissä kokouksissa, että järjestöt päättäisivät ryhtyä yhteisesti toimenpiteisiin perhe-eläkkeiden liittämiseksi työ-

suhde-eläkejärjestelmään, mikäli mahdollista jo vuoden 1967 alusta.

Sopimus edellytti myös perustuntipalkkojen korottamista yleiskorotusta suuremmassa määrässä, jotta aikapalkkojen jälkeenjääneisyys² tä saataisiin korjatuksi.

Ennenkuin sopimukset eri aloilla tulivat solmituiksi joutui työvaliokunta myöntämään useita uhkavaatimuslupia, mm. Paperiteollisuuden työntekijäin Liitolle, Rakennustyöläisten Liitolle, Elintarviketyöläisten Liitolle, Ilmakuljetus Unionille, Kiinteistötyöntekijäin Liitolle, Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitolle, Rautatieläisten Liitolle ja Sattamatyöntekijäin Liitolle. Ilman suurempia lakkotaisteluita tulivat sopimukset yhtä lukuunottamatta kesäkuun alkuun mennessä eri aloilla solmituiksi ylläolevan suosituksen muodostaessa sopimusten pohjan. Lasi- ja Posliinityöväen Liiton lasitus- ja hioma-alaa koskeva sopimus tuli solmituksi vasta lokakuussa liiton pyydettyä SAK:lta uhkavaatimuslupan. Ottaen huomioon sen, että aikapalkkoja korotettiin sovittua yleiskorotusta enempi, että erilliset lisät korotettiin yleensä kerralla koko sopimuskaudeksi ja eräiden liittojen sopimuksissa saatiin yleiskorotuskin hiukan suositusta suuremmaksi, voitaneen laskea työehtosopimusten edellyttämät palkankorotukset kertomusvuoden loppupuolelle tultaessa n. 7 %:ksi edellisen vuoden lopusta lukien.

Varsin merkittävä oli kertomusvuona se saavutus, että suosituksen mukaisesti valmistui laki perhe-eläkkeistä ja tämä laki tuli voimaan 1. 1. 1967.

Työmarkinakeskusjärjestöt olivat tehneet 30. 6. 1965 sopimukset, joiden mukaan säännöllistä viikkotyöaikaa ryhdytän sen jälkeen, kun voimassa olleeseen työaikalakiin on tehty eräitä muutoksia ja aikaisintaan vuonna 1966 asteittain lyhentämään sopimalla siitä työehtosopimuksin ja pitäen tavoitteena 40 tunnin työviikon toteuttamista lopullisesti 1 päivästä tammikuta 1970.

40-tunnin työaikalain hyväksyi eduskunta 30. 12. 1965 ja melkein kaikki liitot sopivat työehtosopimuksissaan työajan lyhentämisestä. Yleensä sovittiin 40-tuntista työviikkoa noudatettavaksi seuraavasti: v. 1966 13 viikon ajan, v. 1967 21 viikon ajan, v. 1968 30 viikon ajan, v. 1969 39 viikon ajan ja v. 1970 on työaika ympäri vuoden 40 tuntia viikossa. Niillä aloilla, missä tehdään keskeytymätöntä kolmivuorotyötä jäi työajan lyhentämisestä sopiminen myöhempään ajankohtaan.

Irtisanomisturva

Kansainvälinen työkonferenssi oli kesäkuussa 1963 hyväksynyt työsuhteen päättämistä koskevan suosituksen, jolla pyrittiin rajoittamaan työnantajan vapautta työsuhteen päättämiseen. Tämän jälkeen oli markkinajärjestöjen kesken käyty neuvotteluja ko. sopimuksen soveltamisesta työsuhteisiin maassamme. Helmikuun 21. päivänä hyväksyi työvaliokunta STK:n kanssa allekirjoitettavan irtisanomissuojaa koskevan yleissopimuksen. Sopimuksen sisältö oli seuraava:

Keskusliitot ovat kansainvälisen työkonferenssin kesäkuun 26. päivänä 1963 hyväksymän työsuhteen päättämistä koskevan suosituksen mukaisesti tehneet seuraavan sopimuksen irtisanomisessa ja lomauttamisessa noudatettavista ehdoista ja menettelytavoista:

1 §.

Tämä sopimus koskee työntekijää, joka 18 vuotta täytettyään on ollut samassa työsuhteessa vähintään 9 kuukautta. Työsuhteen kestoaikaa laskettaessa ei oteta huomioon sitä aikaa, jona työntekijä on ollut asevelvollisuuslain nojalla vakinaista palvelustaan suorittamassa.

Tämä sopimus ei koske:

1. työntekijää, joka on otettu työhön määrättyä ajaksi tai määrättyä tehtävää varten;

2. ulkomaan-, taikka rannikko- tai sisävesiliikenteessä kulkevissa aluksissa työskenteleviä; eikä
3. tapauksia, joissa työsuhteeseen on purettu työsuhtelain 31 §:ssä mainitun syyn perusteella.

Sopimuksen piiriin kuuluvat kuitenkin ne tapaukset, joissa työsuhteeseen on purettu sairauden tai sanotun lain 15 §:ään sisältyvien järjestysmääräysten rikkomisen perusteella.

2 §.

Työsuhteesta irtisanottaessa on noudatettava 14 vuorokauden määrittämisestä irtisanomisaikaa. Tällä määräyksellä ei kumota työehtosopimusten ennakkoilmoituksia koskevia määräyksiä eikä sitä sovelleta siinä, kun työnantaja 5 §:ssä mainituin tavoin työsuhteesta päättämättä lomauttaa työntekijän.

Työnantaja, joka ei noudata edellä mainittua irtisanomisaikaa, on velvollinen suorittamaan työntekijälle vahingonkorvauksena täyden palkan irtisanomisajalta. Jos taas työntekijä eroaa työstä irtisanomisaikaa noudattamatta, on hän velvollinen maksamaan työnantajalle vahingonkorvauksena irtisanomisajan palkkaa vastaavan summan, jonka työnantaja saa pidättää työntekijälle maksettavasta lopputilistä. Mikäli noudattamatta jättäminen puolin tai toisin koskee vain osaa irtisanomisajasta, käsittää vahingonkorvausvelvollisuus sitä vastaavan osan irtisanomisajan palkasta.

3 §.

Työnantaja alköön irtisanoko tai lomauttako yksityistä työntekijää ilman asiallista perustetta. Jos hän syylistyy tälaiseen toimenpiteeseen, hän on velvollinen maksamaan työntekijälle korvauksen.

Asiallisina perusteina pidetään sellaisia taloudellisia ja tuotannollisia syitä, joiden perusteella yri-

tyksen työntekijämäärää joudutaan supistamaan. Tällaisina perusteina pidetään myös mm. sellaisia työntekijöistä itsestään riipuvia syitä kuten töiden laiminlyönnistä, työnantajan työjohto-oikeutensa rajoissa antamien määräysten noudattamatta jättämisestä, järjestysmääräysten rikkomista, perusteetonta poissaoloa ja ilmeistä huolimattomuutta työssä.

4 §.

Päätettäessä 3 §:ssä mainitun korvauksen suuruudesta on otettava huomioon työntekijän ansion menetyks, työsuhteen kesto aika, työntekijän ikä, työntekijän mahdollisuus hankkia uutta työtä, jota hänen ammattitaitonsa ja työkykynsä huomioon ottaen voidaan pitää hänelle sopivana, työntekijän itsensä työsuhteen katkaisemiseen ehkä antama aihe sekä muut asiaan vaikuttavat tekijät. Korvauksen suuruuden ei kuitenkaan tule ylittää kuuden edellisen kalenterikuukauden palkkaa.

5

Jos kysymyksessä on taloudellisista tai tuotannollisista syistä tapahtuva työvoiman vähentäminen taikka lomauttaminen, on siitä ilmoitettava työntekijäliiton paikalliselle ammattiosastolle heti, kun tällaisen toimenpiteen välttämättömyys on tullut työnantajan tietoon ja mikäli mahdollista kuukautta ennen työsuhteen päättymistä tai lomautuksen alkamista. Jos toimenpide kohdistuu vähintään kymmeneen työntekijään, on siitä samalla ilmoitettava myös julkiselle työvoimaviranomaiselle.

Milloin kysymyksessä on 1 momentissa mainittu irtisanominen tai lomauttaminen, on mahdollisuuksien mukaan noudatettava sääntöä, että viimeksi irtisanotaan tai lomautetaan yrityksen toiminnalle tärkeitä ammattityöntekijöitä, sotavammaisia ja saman työnantajan

työssä osan työkyvystään menettäneitä sekä tämän säännön lisäksi kiinnitetään huomiota myös työsuhteen kesto aikaan ja työntekijän huoltovelvollisuuden määrään.

Jos työnantaja kolmen kuukauden kuluessa 1 momentissa tarkoitusta irtisanomisesta tarvitsee lisää työvoimaa samoihin tai samantyyppisiin tehtäviin tulee työnantajan ennen kuin muita työntekijöitä otetaan työhön, tiedustella paikalliselta työvoimaviranomaiselta, onko ensi työntekijöitä etsimässä tämän viranomaisen välityksellä työtä, ja myönteisessä tapauksessa tarjota työtä ensi sijassa heille.

Työnantajan tai työntekijäjärjestön edustajan vaatimuksesta on välittömästi neuvoteltava tässä pykälässä mainituista toimenpiteistä ja niiden seurauksena mahdollisesti syntyvistä taloudellisista, sosiaalisista ja oikeudellisista kysymyksistä.

6 i

Jos irtisanomisesta tai lomauttamisesta syntyy erimielisyyttä, voidaan erimielisyys saattaa ratkaistavaksi työehtosopimuksessa sovitun yleistä neuvottelujärjestystä noudattaen. Elleivät työnantaja- ja työntekijäliitot pääse asiasta yksimieliseksi, voidaan se alistaa työtuomioistuimen ratkaistavaksi.

7 i

Tämä sopimus tulee muutoin, paitsi 2 §:n osalta voimaan maaliskuun 15. päivänä 1966 kaikkien niiden keskusliittoihin kuuluvien jäsenliittojen osalta, jotka eivät mainittuun päivämäärään mennessä ole ilmoittaneet jäävänsä sopimuksen ulkopuolelle.

Allekirjoittaneet keskusliitot ryhtyvät viipymättä toimenpiteisiin työehtosopimuslain 20 §:n tarkistamiseksi siten, että lakisääteisestä velvollisuudesta maksaa palkkaa sairausajalta luovutaan. Heti, kun tämä lainmuutos on saatu aikaan, tulee 2 § voimaan.

Se allekirjoitettiin 22. 2. 1966. Samassa yhteydessä hyväksytyssä allekirjoituspöytäkirjassa sanottiin mm.:

3 §.

Todettiin keskusliittojen olevan yhtä mieltä siitä, että olisi syytä tutkia, mitä muutoksia työsopimuslakiin olisi sen nykyaikaistamiseksi tehtävä, sekä päätettiin ensi tilassa ryhtyä yhteisesti toimenpiteisiin tällaisen tutkimuksen aikaansaamiseksi.

4 «.

Päätettiin ensi tilassa asettaa yhteinen toimikunta tutkimaan kaikkia sellaisia työntekijäin sosiaalista ja taloudellista asemaa turvaavia toimenpiteitä, joilla voidaan lieventää työvoiman vähentämisen ja lomauttamisen haitallisia vaikutuksia ja joiden käsittelemistä jompikumpi osapuoli pitää tarpeellisena.

5 5.

Jos kysymyksessä on taloudellisista tai tuotannollisista syistä tapahtuva työvoiman vähentäminen taikka lomauttaminen, on mikäli mahdollista noudatettava sellaista järjestystä, että pääluottamusmies joutuu viimeiseksi tällaisten toimenpiteitten kohteeksi. Muutoin alkoon pääluottamusmiehen työsuhdetta katkaistako muilla kuin työsopimuslain 31 §:ssä mainituilla perusteilla.

6 5.

Sovittiin, että kun työsopimuslain 20 §:n 2 momentti muuttuu irtisanomissuojasopimuksen 7 §:n 2 momentin edellyttämällä tavalla, ei se aiheuta muutosta sanotun lainkohdan perusteella nyt sairausajan palkkaa maksavien työnantajien velvollisuuksissa, ellei siitä ehkä järjestöjen välillä toisin sovita.

7 i

Sovittiin, että keskusliittojen välisellä irtisanomissuojaa koskevalla sopimuksella ei vähennetä jo aikaisemmin ehkä käytäntöön otettuja sellaisia irtisanomisajan noudattamisvelvollisuuksia, jotka menevät pitemmälle kuin em. sopimuksessa on sovittu.

8 5.

Mikäli keskusliittojen välisen irtisanomissuojaa koskevan sopimuksen 6 §:n mukaisissa neuvotteluissa liitot eivät pääse asiasta yksimielisiksi, voidaan se alistaa keskusliittojen yhteisesti käsiteltäväksi lausunnon saamista varten.

Useimmat liitot ottivat tämän sopimuksen osaksi työehtosopimusta. Koska sopimuksen edellyttämää työsopimuslain 20 §:n tarkistamista ei kertomusvuonna tapahtunut, ei irtisanomissuojan 2 § tullut voimaan.

SAK:n jäsenliitoille oli kertomusvuonna työehtosopimuksia ja sopimuspöytäkirjoja voimassa seuraavasti:

SAK:n jäsenliittojen v. 1966 voimassaolevien työehtosopimusten lukumäärä

Liitto	Työehtosop.		Sopimuspyytäk.	
	Maan käsitt.	Paikall.	Maan käsitt.	Paikall.
Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto r.y. ..	15		3	1
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.	9	1	–	2
Suomen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.	3	11	3	–
Suomen Ilmakuljetus Unioni r.y.	1	–	1	–
Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y.	1	4	–	–
Kunnallis- ja sairaala-alojen työntekijäin liitto r.y.	–	11	–	–
Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.	3	2	–	2
Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y. ..	7	12	4	2
Suomen Mekanikkojen Liitto r.y.	5	2	1	5
Suomen Metallityöväen Liitto r.y.	25	10	–	15
Suomen Muurarien Liitto r.y.	2	–	4	–
Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto r.y.	7	–	–	5
Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto r.y.	3	15	3	3
Puutyöväenliitto r.y.	4	3	1	22
Suomen Rakennustyöläisten Liitto r.y.	15	1	5	7
Suomen Rautatieläisten Liitto r.y.	1	2	–	–
Satamatyöntekijäin Liitto r.y.	2	–	–	–
Suomen Sukeltajain Liitto r.y.	1	–	–	–
Toimittajaliitto r.y.	–	1	–	–
Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto r.y.	1	–	–	–
Tekstiilityöväen Liitto r.y.	2	7	–	1
Suomen Työläisliitto r.y.	10	16	1	8
Yleinen Lehtimiesliitto r.y.	1	–	1	–
Yhteensä	118	98	27	76

Maankäsittävistä työehtosopimuksista on yksivuotisia 9, kaksivuotisia 25 ja kolmevuotisia 84. Yksivuotisia olivat huomattavimmat paperiteollisuuden, satama-alan ja kiinteistöalan sopimukset. Kaksivuotisia ovat kaikki elintarvikealan, hotelli- ja ravintola-alan, metsä- ja uittotalan sekä kiinteistöalan sopimukset. Kaksivuotinen on myös ilmakuljetusalan sopimus sekä maatöitä koskevat sopimukset. Sopimusten lukumäärä on edellisestä vuodesta hiukan pienentynyt. Tämä ei merkitse kuitenkaan sopimustoiminnan piirin

supistumista, vaan sopimustoiminnan keskittymistä. Selvimmin tämä näkyy elintarvikealan sopimuksissa, missä useammat eri työnantajajärjestöt ovat allekirjoittaneet saman sopimuksen ja toisaalta on samaan sopimukseen keskitetty useampia eri teollisuusaloja, joilla aikaisemmin oli erilliset sopimukset.

Vuoden 1966 loppuun voimassa olleet työehtosopimukset sanottiin irti asianmukaisessa järjestyksessä. Tällaisia olivat Paperiteollisuuden työntekijäin Liiton ja Satamatyöntekijäin Liiton sopimukset sekä

eräät Kiinteistöliiton sopimukset. Vuoden vaihteeseen mennessä ei näille aloille uusia sopimuksia syntynyt ja työvaliokunta myönsi 29. 12. 1966 paperiteollisuutta varten lakokuluvan.

3. Työriidat

SAK:n työvaliokunta myönsi kertomusvuoden aikana 17 lakkolupaa joista viisitoista koski teollisuutta ja muuta teollista toimintaa, kaksi liikennettä ja kaksi muita palveluelinkeinoja.

Sosiaalisen tutkimustoimiston laatiman tilaston mukaan menetettiin kertomusvuoden aikana sattuneissa 150 työnseisauksessa 122.902 työpäivää. Työnseisaukset koskivat 374 työnantajaa ja osallistui niihin 66.051 työntekijää. Työtaisteluihin osallistuneiden työntekijöiden lukumäärä oli korkeimmillaan tammikuussa. Menetettyjä työpäiviä 25.398 kertyi eniten tammikuussa.

4. Työllisyyspoliittiset toimenpiteet

Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön antamiin numerotietoihin perustuen, voidaan työllisyystilanteen vuoden alussa todeta olleen huomattavasti edellisvuotta heikompi. Saman tietolähteen mukaan johtui heikko työllisyystilanne ennen kaikkea ankaran talven vaikutuksesta, koska kovat pakkaset vaikeuttivat rakennus- ja metsätöitä, joilla on erittäin merkittävä osuus talvi-työllisyyttä ajatellen. Tammikuun lopussa oli työnvälityksen kirjoissa työttömiä työnhakijoita 41.014, mikä on noin 800 enemmän kuin vastaavana aikana vuotta aikaisemmin. Tilanne alkoi maaliskuun puolivälissä kuitenkin helpottaa, sillä avoimien työpaikkojen lukumäärässä alkoi tapahtua hidasta nousua ja työttömien työnhakijoiden määrissä selvää laskua. Pahimpana aikana tammikuun lopussa, oli yhtä vapaata työpaikkaa kohti 10 työtöntä työnhakijaa. Huh-tikuun puolivälissä oli tilanne pa-

rantunut niin paljon, että yhtä vapaata työpaikkaa hakemassa oli vain kuusi työtöntä. Toukokuun lopussa oli kolme työtöntä yhtä vapaata työpaikkaa kohti ja elokuussa, jolloin tilanne oli parhaimmillaan, oli työttömien työnhakijoiden lukumäärä pudonnut kahteen yhtä vapaata kohti. Kokonaisuutena ottaen oli kesä hieman parempi kuin edellinen, sillä työttömien työnhakijoiden lukumäärät olivat edellisvuotta alhaisemmat ja vapaitten työpaikkojen lukumäärät suuremmat. Edellämainittu johtui epäilemättä osittain lyhennetystä työviikosta, jota kertomusvuoden aikana sovellettiin käytäntöön ensimmäisen kerran.

Työllisyysarvio

Huolestuneena tulevan talven työllisyystilanteesta jätettiin SAK:n taholta elokuun 6 päivänä kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriölle lausunto odotettavissa olevasta kehityksestä. Samassa yhteydessä luovutettiin ministeriölle myös eräitten jäsenliittojen ja ammatillisten paikallisjärjestöjen arviot tulevasta kehityksestä ja esitykset työkohteista. Lausunto kuuluu seuraavasti:

"Vaikka kuluvan vuoden alkupuolella kauppataseen alijäämä on pienentynyt ja valuuttavarannon supistuminen hidastunut samalla kun vientimarkkinoiden näkymät vaikuttavat suhteellisen tyydyttäviltä, ei keskusliittomme käsityksen mukaan edessä olevana työllisyyskautena kuitenkaan ole näkyvissä selaista kokonaistuotannon elpymistä, joka ratkaisevasti parantaisi työllisyystilannetta. Päinvastoin sen kehitys uhkaa ensi syksynä ja talvena muodostua eräillä aloilla viime talvistakin vaikeammaksi.

Kokonaistuotannon kasvun heikkeneminen viime vuoden viimeiseltä neljännekseltä lähtien on kulu- van vuoden alkupuoliskolla selvästi heijastunut avoimen työttömyyden lisääntymisenä. Mutta myös ns.piilevä työttömyys on kasvanut,

sillä osa metsätalouden ja talonrakennustoiminnan laskusuhdanteen vuoksi pienentyneestä työpanoksesta on korvattu maatalouden oman työn panoksen lisäämisellä. Samaan suuntaan on myös vaikuttanut metsätalouden ja talonrakennustoiminnan jatkuva rationalisointi, mikä on lisännyt nimenomaan talonrakennusalalle kohdistuvan työvoiman ylläpitämistä.

Ensisijaisena syynä kokonaistuotantomme kasvun hidastumiseen ja siten työllisyyden heikkenemiseen — samanaikaisesti kun korkeasuhdanne on vientimaissamme edelleen jatkunut — on ollut harjoitettu kontraktiivinen talouspolitiikka, mikä on erityisesti ilmennyt rahapolitiikan kireytenä. Näin ollen keskusliittomme joutuu jälleen kerran toteamaan, että maassamme harjoitetulle työllisyyspolitiikalle on valuuttavaranon ja sen yhteydessä rahamarkkinain kehitys tullut yhä keskeisemmäksi. — Lisäksi on todettava, että työnsaantimahdollisuuksien keskimääräinen heikkeneminen olisi kuuluvana vuonna ilmeisesti ollut huomattavasti voimakkaampaa, ellei kesäaikana sovellettu työajan lyhennys yhdessä työmarkkinoillamme ominaisen, kesäkaudelle sattuvan työllisyystilanteen yleisen paronemisen kanssa, olisi lisännyt työtilaisuuksia.

Käsityksemme mukaan kokonaistuotannon ja työllisyyden kehitys edessä olevana työllisyyskautena tulee riippumaan ratkaisevasti toisaalta metsätalouden ja rakennustoiminnan kehityksestä, toisaalta siitä, kyetäänkö hinta- ja kustannustasomme pitämään kurissa viennin kasvun ja maksutaseen tasapainon lisäämiseksi samalla kun valtion talous olisi saatettava kuntoon. — Todettakoon lisäksi tässä yhteydessä, että kauppataaseemme alijäämä oli viime vuonna noin 700 miljoonaa markkaa. Samaan aikaan oli tuotannon jalostusarvo jokaista teollisuudessa toimivaa henkilöä kohti noin 15 000 markkaa. Kauppataaseen tasapainottamisella, joko lisää-

tai korvaamalla maahan tuotuja teollisuustuotteita kotimaisilla tuotamalla teollisuustuotteiden vientiä teillä, voitaisiin siten — edellä mainittuja lukuja vertailupohjana käyttäen — työllistää noin 45 000 työntekijää. Tämäkin osaltaan osoittaa tuotanto- ja kauppapoliittisin keinoin aikaansaattavan kauppataaseen tasapainon työllisyyspoliittista merkitystä.

Talonrakennustoiminnan tyydyttävän kehityksen edellytyksenä olisi rahoitusmarkkinoiden keventäminen, mikä auttaisi myös muiden investointitavaroiden kotimaisen tuotannon elpymistä. Vaikka talonrakennustoiminnan osuus maamme kansantuotteesta on verrattain suuri, olisi sitä edelleen lisättävä, sillä sen edellyttämä valuutankäyttö on suhteellisen pieni. Talonrakennustoiminnan lisääminen on käsityksemme mukaan mahdollista siirtämällä varoja maa- ja vesirakennustoiminnasta talonrakennustointaan sekä yleensä lisäämällä ensisijaista rahoitusta asuntotuotantoon. Keskusliittomme esittääkin, että valtiovalta yhdessä keskuspankin kanssa ryhtyy toimenpiteisiin asuntotuotannon lisäämiseksi helpottamalla ensisijaista rahoitusta;

että valtiovalta ensi vuoden budjettiesityksessään muuttaisi maa- ja vesirakennustoiminnan sekä talonrakennustoiminnan rahoituksen suhdetta nykyisestäään talonrakennustoiminnan hyväksi sekä lisäisi lainoitusta kunnallisen asuntorakennustuotannon laajentamiseksi; sekä että valtiovalta kiireellisesti saat-taa lainsäädännölliseen ratkaisuun asuntotonttien tarjonnan lisäämiseen sekä tonttikeinottelun lopettamiseen tähtäävät toimenpiteet.

Metsätalouden työllisyys samoin kuin puunjalosteiden tuotanto- ja vientimäärien lisääminen vuoden vaihteen jälkeen näyttää riippuvan raakapuun hintakysymyksen ratkaisemisesta, mikä on edellytyksenä

markkinahakkuiden vilkastumiselle. Hakkuiden välitön käyntiinsaattaminen on sitäkin kiireellisempää, kun markkinahakkuut viime hakkuuvuonna jäivät huomattavasti alle edellisen hakkuuvuoden tason ja varsinkin, kun syynä siihen oli hakkuiden huomattava supistuminen kuluvan vuoden alkupuoliskolla. Koska raakapuun hintakysymyksestä on viime vuosina syntynyt joka-vuotinen ongelma ja puuraaka-aineen saanti on välttämätöntä puunjalosteiden jatkuvan tuotannon ja viennin turvaamiseksi, keskusliittomme esittää,

että valtiovalta kiireellisesti ryhtyy toimenpiteisiin metsäkauppojen jouduttamiseksi asettamalla pysyvän välityselimen, joka käsittelee raakapuun hintoihin liittyviä ongelmia, jotta myös vastaisuudessa välttyttäisiin sekä tuotantoa että työllisyyttä suuresti häihtaavilta raakapuun myyjien ja ostajien välisiltä spekulaatioilta; sekä että valtiovalta välittömästi ryhtyy toimenpiteisiin jäljelläolevien hakkuukieltojen poistamiseksi sahateollisuuden raaka-aineen saannin sekä metsätalouden työllisyyden turvaamiseksi.

Hintatason vakauttaminen on tällä hetkellä valtion talouden kuntoon saattamisen ohella sekä palkanansaitsijain että yleisen taloudellisen kehityksen kannalta yksi talouspolitiikkamme tärkeimmistä tehtävistä, sillä hintatason nousu heijastuu myös maksutaseeseen, rahamarkkinoihin sekä kotimaiseen kysyntään. Näin ollen hintojen nousu tulisi vaikuttamaan työllisyyttä heikentävästi. Koska viime vuosina yleisen hinta- ja kustannustason nousun aiheuttaneet hintojen korotukset ovat ratkaisevilta osin johtuneet valtiovallan toimenpiteistä ja koska rahanarvon turvaaminen yhdessä rahaliikkeen helpottamisen kanssa on keskuspankin pääasiallisena tehtävänä, keskusliittomme edellyttää,

että valtion finanssipolitiikka ja neet maksutasevaikeudet.

koordinoidaan siten, että valtion rahoitusvaikeuksia ei enää ratkaista rahanarvon, tuotannon ja työllisyyden kustannuksella; ja että valtiovalta luopuu kaikista sellaisista julkisen sektorin toimenpiteistä, jotka nostavat hintoja ja kustannuksia.

Tähän velvoittavat myös viime vuosina harjoitetun päinvastaisen talouspolitiikan seurauksena syntyneet maksuvaikeudet.

Kun kesätyöttömyys on edelleen useilla talousalueilla huomattavaa ja työttömyyttä näyttää esiintyvän entistä aikaisemmin, usea jäsenjärjestömme esittää,

että työmäärärahoihin suoritettavia töitä olisi keskitettävä myös kesän ajaksi tai työt olisi lopetettava myöhemmin keväällä, jolloin näistä töistä irtaantuva työvoima voi sijoittua muihin töihin. Samoin työt olisi pyrittävä aloittamaan aikaisemmin syksyllä.

Kun työttömyyden seuraukset tulevat yhteiskunnalle sitä kalliimmiksi, mitä kauemmin työttömyys kestää, vaikkakin työttömyysaste pysyisi keskimäärin samana, on valtiovallan tehostettava aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteitä näiden seurausten välttämiseksi. Haluamme tässä yhteydessä viitata aikaisempina vuosina antamiimme lausuntoihin, joissa olemme kiinnittäneet huomiota työvoiman sopeuttamiseen talouselämän rakennemuutoksiin lisäämällä ammatti-, jatko- ja uudelleen koulutusta, työvoiman ammatillista ja alueellista liikkuvuutta sekä sosiaaliturvaa työvoima- ja sosiaalipoliittisin toimenpitein. Varsinkaan työvoiman liikkuvuutta edistävillä taloudellisilla avustuksilla ei ole vielä ollut kovinkaan suurta merkitystä aktiivisen työvoimapolitiikan välineenä. Valtiovallan olisi-kin kiinnitettävä enemmän huomiota työvoiman liikkuvuutta edistävien taloudellisten avustusten li-

säämiseen samoin kuin yleensä tätä työvoimapolitiikan puolta koskevan tiedotustoiminnan lisäämiseen. Eräät viime aikoina ns. toimialarationalisointiin liittyvät tuotantolaitosten sulkemiset, joiden seurauksena huomattavat työntekijämäärät ilman tarpeellista ennakkovaroitusta ja ilman työnantajain tai valtiovallan riittäviä järjestelytoimenpiteitä ovat joutuneet suurten toimeentulo- ym. vaikeuksien eteen, osoittavatkin tämän sopeutumisongelman vakavuutta ja edellyttävät sen kiireellistä ratkaisemista.

Työttömien sosiaaliturvan lisäämiseksi olisi työttömyyskassojen maksuvalmiuden turvaamiseksi valtion tulo- ja menoarvioon varattava riittävän suuri määräraha sosiaaliministeriölle tukiosuuksien maksamista varten, sekä siirryttävä valtion ja keskuskassan tukiosuuksien maksussa ennakkosuorituksiin. Työttömyyden kohdistuessa suhteellisesti raskaimmin tietyille aloille, näillä aloilla toimivat työttömyyskassat ovat joutuneet suuriin vaikeuksiin. On osoittautunut, että valtiovallan — sinänsä riittämättömien — tukiosuuksien suorittamisessa esiintyy kassojen toimintaa suuresti haittaavaa virastokankeutta ja viivytystä. Keskusliittomme esittää näin ollen, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin työttömyyskassojen valtion tukiosuuksien suorittamisessa tapahtuvan viivytyksen sekä yleensä työttömyyskassajärjestelmän hoitamisessa esiintyvän virastokankeuden poistamiseksi.

Jäsenjärjestömme tähdentävät yleisesti ammattikoulutuksen kehittämisen merkitystä, joskaan niiden antamissa vastauksissa ei aina tehdä eroa varsinaisen perus-ammattikoulutuksen kehittämistarpeen ja rakennemuutosten aiheuttaman uudelleen kouluttamistarpeen välillä. Tämä koskee ennen kaikkea nuorten ammattikasvatusta. On luonnollista, että niiden alojen työntekijäjärjestöt, joiden aloilla jo esiintyy rakenteellisista tai teknisistä seikoista

johtuvaa pysyväisluontoista työtilaisuuksien vähenemistä tai ainakin vähenemistä suhteessa työvoiman tarjonnan kasvuun, voimakkaasti tähdentävät, että koulutuksen jatkaminen näillä aloilla ei ole taroituksenmukaista, mutta että uudelleen koulutus pitäisi suunnata "muille aloille". Yleensä järjestöillä näyttää kuitenkin olevan vaikeuksia "uusien alojen" osoittamisessa, mikä onkin ymmärrettävää, koska kysymys ei ole yksinomaan työmarkkinapoliittinen. Poikkeuksia ilmenee kuitenkin; niinpä useissa jäsenliittojemme vastauksissa viitataan siihen, että esim. muurarien, kirvesmiesten ja muiden heikkenevän työllisyyden ammattien kurssitoiminnan laajentaminen on turhaa, ja että näiden alojen työntekijöille pitäisi järjestää kursseja nimenomaan rakennus alalla tapahtuvan uuden tekniikan oppimiseksi. Muissa tapauksissa järjestöillä näyttää kuitenkin olevan vaikeuksia niiden alojen täsmällisessä nimeämisessä, joilla uudelleen koulutusta pitäisi suorittaa. Niinpä saatetaan suositella esimerkiksi hotell- ja ravintola-alan kurssitoiminnan laajentamista, samalla kun asianomaisen alan järjestöt katsovat, että pikakursseista on saatu heikkoja tuloksia. — Harvemmin järjestöt ilmoittavat, että omalla alalla olisi sellaista ammattityövoiman puutetta, joka edellyttäisi nimenomaan kyseisen alan laajempaa kurssitoimintaa tai ainakaan uudelleen koulutusta. Poikkeuksena tästä ovat kuitenkin eräät metalliteollisuuden sektorit — kuten autokorjaamoala yms., joilla sekä asianomaisen järjestön että muiden järjestöjen mukaan kurssitoiminnan järjestäminen katsotaan aiheelliseksi.

Useissa vastauksissa viitataan näin ollen siihen, että uudelleen kouluttamisen pitäisi tapahtua tiiviisti yhteistyössä ammatinvalinnan ohjauksen kanssa, ja tämä vuorostaan läheisessä yhteydessä yrittäjien ja koko rakennemuutokseen vaikuttavan talouspolitiikan kanssa, jotta

olisi kutakuinkin varmuus siitä, että uudella alalla todellakin on työtä tarjolla.

Aivan erityisen vaikea on työttö-
mäksi joutuneen naistyövoiman on-
gelma, ja järjestöillä on ilmeisiä
vaikeuksia osoittaa muita aloja, joil-
le varsinkin keski-ikä jo saavutta-
neen työvoiman voisi sijoittaa. Tä-
män työvoiman asemaa vaikeuttaa
kaiken lisäksi se, että naisvoittoisilla
aloilla, rationalisoinnin ja uuden
tekniikan yhteydessä, yrittäjät
yleensä pyrkivät nuorentamaan työ-
voimaansa järjestöt viittaavat pal-
veluelinkeinoihin erityisesti hotelli-
ja ravintola-alaan, kotiaputyöhön,
naisten sijoittamisen sosiaalisen
työn aloille jne., mutta on ilmeistä,
että mahdollisuudet näilläkin aloilla
ovat rajoitetut. Mikäli työtä on yri-
tetty järjestää kurssien avulla esi-
merkiksi vaatetusalalle, tämä jo hei-
jastuu kielteisesti asianomaisen teol-
lisuusalan työllisyydessä. On ilmeis-
tä — ellei turvauduta pääasiallisesti
vain sosiaaliseen linjaan — että pi-
täisi ryhtyä toimenpiteisiin naistyö-
voiman sijoittamiseksi myös sellai-
sille aloille, joilla tähän asti on ol-
lut varsin vähän naistyövoimaa.

Kun eräillä naisvaltaisilla teolli-
suusaloilla viime aikoina on saavu-
tettu varsin lupaavia vientituloksia,
olisi tällaisen viennin laajentami-
seksi ryhdyttävä tehostettuihin
kauppapoliittisiin toimenpiteisiin.

Näin ollen jäsenliitoitamme saa-
miemme tietojen mukaan tarvetta
koulutuksen lisäämiseen näyttää
varsinaisesti esiintyvän metalliteol-
lisuudessa (auto-, radio- ja sähkö-
asentajat sekä autopeltiseipät, sekä
jossain määrin myös kumi-, mylly-
ja puunjalostusteollisuuksissa, mi-
käli siis ei oteta huomioon ammatti-
koulutusmahdollisuuksien lisäämis-
tä yleensä, mikä varsinaisesti liittyy
koululaitoksemme kehittämisoingel-
miin. Myös metsäammattikoulutuk-
sen lisääminen on ajankohtaista sil-
mälläpitäen erityisesti MERA-ohjel-
man toteuttamista, joka edellyttää
samalla metsätyökoneiden valmis-

tuksessa, huollossa ja käytössä tar-
vittavan työvoiman kouluttamista.
Kun lisäksi työajan lyhennys lisää
työllisyyttä niillä aloilla, joilla teh-
dään keskeytymätöntä kolmivuoro-
työtä, kasvaa siten koulutustarve
jossain määrin kemiallisen puun-
jalostus- yms. teollisuuden piirissä.
Sen sijaan vaikka työajan lyhene-
minen vaikuttaakin ilmeisesti jos-
sain määrin palvelusten tarpeeseen
ja kysyntään, on kyseenalaista lii-
sääkö se vielä lyhyellä tähtäyksellä
palvelusten työllisyyttä ja siten kou-
lutustarvetta, lukuunottamatta jat-
kuvasti laajenevaa autohuoltoalaa.

Käsityksemme mukaan kysymys
uudelleen kouluttamisesta ja amma-
tinvalinnan ohjauksesta ja sen so-
peuttamisesta talouselämässämme
tapahtuviin tuotannon rakennemu-
toksiin on mahdollista ratkaista ai-
noastaan entistä tehokkaamman,
sektorikohtaisen työvoimabudjetoin-
nin ja ennustamisen yhteydessä, jo-
hon työmarkkinaosapuolien pitäisi
yhdessä talouselämän ja valtiovallan
kanssa keskittyä. Näinhän asia on
ymmärretty muissakin maissa, mis-
sä samanlaisia ongelmia esiintyy.
Kansainvälisen Työjärjestön vuonna
1964 hyväksymässä työllisyysso-
muksessa tämä työvoiman sektori-
kohtainen budjetointi ja siihen liit-
tyvä ennusteiden teko onkin olen-
naisin osa. Sen vuoksi keskusliit-
tomme kunnioittaen esittää,

että valtiovallan pitäisi viipy-
mättä ryhtyä toimenpiteisiin
mahdollisimman laajan työvoi-
mabudjetoinnin aikaansaamiseksi
ja tarpeellisen koulutetun työ-
voiman palkkaamiseksi tähän
tehtävään sekä tämän yhteydessä
viipymättä ratifioitava Kansain-
välisen Työjärjestön vuonna 1964
hyväksymä kansainvälinen työl-
lisyyssopimus; sekä
että työvoimapolitiikkaan olen-
naisesti sisältyvän uudelleen kou-
lutus- ja kurssitoiminnan tehos-
tamiseksi luodaan pysyvä hallin-
nollinen järjestelmä ja palkataan
riittävästi koulutettua työvoimaa
näitä tehtäviä hoitamaan."

Avoimet työpaikat työnvälityksessä, rekisteröity työttömyys sekä työttömyyskassojen jäsenet ja työttömyyskorvauksen saajat kuukauden lopussa, (perustuu kulk. ja yl.töid. min. antamiin tietoihin)

Kuukausi	Avoimet työpaikat	Työttömät työnhakijat työnvälityksessä			
		Yhteensä	Työttömyyskassojen jäseniä	Niistä	
				Työttömyyskorvauksissa	
				Yhteensä	Työttömyyskorvauksen saajia
Tammikuu	4.030	41.014	22.731	1.350	876
Helmikuu	4.304	38.231	23.208	990	653
Maaliskuu	5.140	35.042	20.362	630	537
Huhtikuu	6.604	31.290	16.908	1.408	1.012
Toukokuu	8.017	24.184	7.430	242	118
Kesäkuu	6.543	19.889	9.178	104	
Heinäkuu	6.075	17.609	9.155	108	
Elokuu	8.650	17.293	5.678	123	
Syyskuu	7.684	21.655	6.612	431	80
Lokakuu	5.729	28.526	9.232	1.859	549
Marraskuu	4.849	33.318	13.537	4.691	2.912
Joulukuu	4.706	41.481	22.151	8.118	6.149
Yhteensä	72.331	349.632	166.172	20.054	12.886
Keskimäärin kk.	6.028	29.136	13.848	1.671	1.074

Työvoiman liikkuvuutta edistävät avustukset

Vuonna 1964 työvoiman liikkuvuudesta annettuun asetukseen perustuen myönsivät työvoimaviranomaiset kertomusvuoden aikana 3.375 työnhakijalle eri muotoisia liikkuvuusavustuksia yhteensä 131.926 markkaa. Yleisin avustusmuoto oli matkakustannusten korvaus, 3.650 tapausta. Muuttokustannusten korvaamiseen osallistui valtiolta 232 tapauksessa. Perheavustuksia myönnettiin 65 tapauksessa.

Päivärahakorvaus työllisyystoissa

Muodostettaessa vasemmistolle voi-

tollisten eduskuntavaalien jälkeen vasemmistolais — keskustalaista hallitusta, tuli hallitussopimukseen kohta päivärahan maksamisesta siirtotyömaille osoitetuille työntekijöille. Sopimustekstin mukaan "Työllisyystoisiin kotiseutunsa ulkopuolelle sijoittuneiden toimeentulon parantamiseksi ryhdytään maksamaan päivärahaa." Kun mainittu hallitussopimuksen kohta ei vielä puoli vuotta hallituksen muodostamisen jälkeen ollut johtanut käytännöllisiin toimenpiteisiin, kääntyi keskusliitto marraskuun 24 päivänä valtioneuvoston puoleen kiirehtien ratkaisua ja esittäen samalla valtion matkustusohjesäännön muuttamista seuraavansisältöisellä kirjelmällä:

"SAK pitää välttämättömänä, että hallitus pyrkii mahdollisimman nopeasti aikaansaamaan ratkaisun hallitussopimukseen sisältyvässä ns. työllisyystyömaille komennettujen päivärahakorvauksen suorittamisasiassa. SAK edellyttää samalla ryhdyttäväksi toimenpiteisiin sellaisen korjauksen aikaansaamiseksi valtion matkustusohjesääntöön, että kaikki valtion työntekijät, olkoot he komennettuina ns. työllisyystyömaille tai ovat muissa matkatoissa tulevat heti samanarvoiseksi päivärahakorvausten suhteen."

SAK:n esitys ei kuitenkaan johtanut ratkaisuun. Kuukautta myöhemmin, todeten työllisyystyömaille osoitettujen työntekijöiden keskuudessa ilmenevän epätietoisuutta ja jopa levottomuutta päivärahakysymyksen ratkaisun suhteen, uudisti SAK esityksensä päivärahakysymyksen ratkaisemiseksi, mutta esitys ei ehtinyt enää johtaa tuloksiin vaan siirtyi monien muiden ratkaisemattomien kysymysten kanssa seuraavalle vuodelle.

5. Työntekijäin eläketurva

Eläkelakeihin edellisen vuoden loppupuolella tehdyt muutokset tulivat voimaan kertomusvuoden alusta alkaen ja työntekijöiden eläketurva parani tältä osin melkoisesti. Kokonaiseläketurvassa tapahtui kertomusvuoden aikana muitakin parannuksia, sillä sen lisäksi, että työeläkejärjestelmään liitettiin perhe-eläke, joka tosin tulee voimaan vasta vuoden 1967 alusta, korotettiin kansaneläkkeitä elinkustannusindeksin nousua vastaavasti toukokuun alusta lukien.¹⁾ Vanhojen työntekijäin eläketurvan paranemista merkitsi myös tammikuun 10. päivänä STK:n jäsenilleen antama suositus huoltoapulain 5 §:än perustuvien elatusmaksujen korottamista taannehtivasti tammikuun 1. päivästä alkaen.

Tukilisän korottamista ja siihen oikeutettujen vanhusten piirin laajentamista koskeva kansaneläkelain muutos tuli voimaan marraskuun 1. päivästä alkaen. Tukilisän saajien joukkoon tuli tämän lainmuutoksen kautta noin 60 000 vanhusta lisää.

Ennakkotietoja työeläkkeensaajista

31. 12. 1966

Eläketurvakeskuksesta saatujen ennakkotietojen mukaan olivat TEL- ja LEL-eläkelaitosten myöntämien 31. 12. 1966 voimassa olevien eläkkeiden lukumäärät ja eläkkeiden keskimäärät seuraavan taulukon mukaiset.

I TEL-eläkelaitosten myöntämät eläkkeet

Eläkelaji	Eläkkeensaajia			Keskimäär. eläke mk/kk		
	M	N	Yht.	M	N	Kaikki
Vanhuuseläkkeitä	7.319	4.976	12.295	185,55	92,26	147,80
Työkyvyttömyyseläkkeitä	5.953	4.843	10.796	175,22	99,39	141,20
Yhteensä	13.272	9.819	23.091	180,92	95,77	144,71

II LEL-eläkelaitosten myöntämät eläkkeet

Eläkelaji	Eläkkeensaajia			Keskimäär. eläke mk/kk		
	M	N	Yht.	M	N	Kaikki
Vanhuuseläkkeitä	3.706	235	3.941	67,93	48,21	66,75
Työkyvyttömyyseläkkeitä	8.123	635	8.758	89,28	64,59	87,49
Yhteensä	11.829	870	12.699	82,59	60,17	81,05

III Työeläkkeitä kaikkiaan

Eläkelaji	Eläkkeensaajia			Keskimäär. eläke mk/kk		
	M	N	Yht.	M	N	Kaikki
Vanhuuseläkkeitä	11.025	5.211	16.236	146,01	90,27	128,12
Työkyvyttömyyseläkkeitä	14.076	5.478	19.554	125,63	95,35	117,14
Yhteensä	25.101	10.689	35.790	134,58	92,88	122,13

Lisäksi saa 363 vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeensaajaa TEL-lisäeläkettä, joka on suuruudeltaan keskimäärin 292,62 mk/kk.
 TEL-lisäetujen mukaisia leskeneläkkeitä oli 114 ja lapseneläkkeitä 165.
 HUOM! Taulukon mukaiset eläkkeet nousevat 1. 1. 1967 alkaen palkkaindeksin muutoksen johdosta 6,6 %.

6. Työneuvostolta pyydetty ratkaisut ja lausunnot

Kertomusvuoden aikana pyydettiin keskusliiton toimesta Työneuvoston ratkaisua kahdessa työaikalain soveltamispiiriä ja kolmessa sen tulkintaa koskevassa asiassa. Molemmat ratkaisupyynnöt koskivat lämmitystyötä suorittavia työntekijöitä ja johtivat myönteiseen ratkaisuun. Lausuntapyynnöistä kaksi vedettiin takaisin ja yksi, työaikalain 16 §:n 3 momentin tulkintaa koskeva pyyntö johti myönteiseen lopputulokseen. Myös kahdessa vuosilomalain tulkintaa koskevassa tapauksessa päästiin myönteiseen lopputulokseen.

7. Sosiaaliministeriölle annetut lausunnot

Sosiaaliministeriön pyynnöstä antoi keskusliittomme lausuntonsa seuraavista työturvallisuuden ja sosiaaliturvan kehittämistä tarkoittavista asiakirjoista.

Nosturitoimikunnan mietinnöstä annettiin lausunto 14. 4. Lausunnossa esitettiin turvallisuusohjeiden eräiden kohtien kirjoittamista ehdottomaan muotoon.

Nuorten työntekijäin suojelulakikomitean mietinnöstä 16. 8. annettussa lausunnossa kiirehdyttiin lain toteuttamista sekä esitettiin lain valvontaan liittyvien toimenpiteiden tehostamista.

Ahtaustyökomitean mietinnöstä annettiin lausunto 26. 9. Lausunnossa kiinnitettiin sosiaaliministeriön huomiota mm. siihen, että ahtaustyössä olisi nuorten työntekijäin osalta noudatettava niitä säännöksiä, jotka sisältyvät nuorten työntekijäin suojelulakikomitean mietinnössään esittämiin laki- ja asetus-ehdotuksiin. Huomiota kiinnitettiin myös nuorelle henkilölle annettavaan ahtaajan ammattikoulutukseen: sen pituuteen, koulutuspaikkaan ja turvallisuuden valvontaan.

17. 11. vanhusten työhuoltokomitean mietinnöstä annetussa lausunnossa ilmoitetaan keskusliiton käsityksenä, että vanhenevien työntekijöiden työllistämiseen olisi kiinnitettävä huomiota jo "työmarkkina-vanhuuden" alkuvaiheissa, eikä vasta heidän saavutettuaan kansaneläkelain mukaisen vanhuuseläkeiän. Komitean eräistä toimenpide-ehdotuksista pääteltiin tarkoitukse-
na olevan vanhuuseläkeikärajan korottaminen ja lausuttiin, että pyrkimysten pitäisi olla päinvastaisia.

Sosiaaliministeriön ehdotuksesta terveydelle vaarallisten aineiden enimmäismääriä ja mittauksia koskeviksi ohjeiksi 29. 12. annetussa lausunnossa kiinnitettiin huomiota edellytysten luomiseksi riittävän laajamittaiselle työlääketehtäisel-
le tutkimustoiminnalle tapaturma- ja ammattitautivaaran vähentämiseksi mahdollisimman pieneksi, sekä kii-
rehdittiin sosiaaliministeriön toimenpiteitä työntekijöiden suojelua koskevien säännösten muuttamiseksi tapahtunutta kehitystä vastaaviksi.

Työeläkkeiden indeksiturva

Palkkaindeksilukuna, joka vahvistetaan vuodeksi kerrallaan ja johon työeläkkeiden kehitys on sidottu, käytettiin kertomusvuonna pistelukua 142. Edellisen vuoden palkkaindeksin pisteluku oli 130, joten nousua edelliseen vuoteen nähden tapahtui kokonaista 12 pistettä, mikä vastaa 9,2 prosenttia.

Maan yleiseen palkkatason kehitykseen sidottuja työeläkkeitä korotettiin palkkatasossa tapahtunutta kehitystä vastaavasti vuoden alusta lukien 9,2 o/oilla.¹⁾

Seuravassa taulukossa on esitetty palkkaindeksin kehitys työeläkelakien voimassaoloaikana ja indeksin sekä eläkkeiden suhteellinen muutos edelliseen vuoteen verrattuna. Vuodelle 1967 on vahvistettu indeksiluku 152, mikä merkitsee eläkkeiden korottamista 6,6%:lla vuoden 1966 tasosta.

Vuosi	Palkka- indeksi	Muutos edelli- sestä vuodesta %
1962	100	
1963	106	6,0
1964	116	9,4
1965	130	12,1
1966	142	9,2
1967	152	6,6

Perhe-eläke

Samassa yhteydessä, kun STK:n toimitusjohtaja Päiviö Hetemäki ja SAK:n puheenjohtaja Vihtori Rantanen pääsivät yksimielisyyteen työehtosopimussuosituksen sisällöstä kolmivuotiskaudeksi 1966—68, sovit-
tiin myös periaatteessa siitä, että työeläkejärjestelmää täydennetään työnantajien kustantamalla perhe-
eläkkeellä, joka päätettiin toteuttaa työeläkelakeja TEL ja LEL muuttamalla.

Viikko sen jälkeen kun periaatteel-
linen yksimielisyys perhe-eläke-
kysymyksessä oli saavutettu, päät-
tivät STK ja SAK tehdä Eläketurva-
keskukselle esityksen asian kiirei-
sistä valmistelusta niin että asia
saataisiin lainsäädäntötietä ratkai-
suun vielä kulumassaolevan vuoden
aikana ja siten, että se tulisi voi-
maan vuoden 1967 alusta lähtien.

Elinkustannusindeksi nousi palk-
katason tarkistusajanjakson ku-
luessa vuoden 1966 syyskuuhun men-
nessä vain 4 %.

Tässä tarkoituksessa jättivät työmarkkinajärjestöt jo helmikuun 22. päivänä valtioneuvostolle yhteisen kirjelmän, jossa esittivät perhe-eläkejärjestelmän valmistelun annettavaksi Eläketurvakeskuksen tehtäväksi. Ehdotusta perusteltiin sillä, että Eläketurvakeskus oli työmarkkinajärjestöjen aloitteesta jo ryhtynyt valmisteleviin toimenpiteisiin ja suorittanut eräitä alustavia suunnitteluja ja laskelmia, sekä todettiin valmistelutöiden olevan avuksi silloin, kun perhe-eläkejärjestelyjä ehkä ryhdyttäisiin valmistelemaan muita kansalaisryhmiä ajatellen.

Kesäkuun 30. päivänä, SAK:n edustajakokousedustajien istuessa samanaikaisesti Kiljavalla Kuntokeskuksessa yhdeksättä edustajakokousta, olivat valmistelut jo niin pitkällä, että Tasavallan Presidentti antoi eduskunnalle esityksen perhe-eläkkeiden liittämisestä työeläkejärjestelmään. Eduskunnassa asia sai myötätuulta osakseen. Tasavallan Presidentti vahvisti lain joulukuun 16. päivänä ja se tuli voimaan tammikuun 1. päivänä 1967.

*Perhe-eläke myös valtion
työntekijöille ja . . .*

Perhe-eläketurvan piiriin eivät kuitenkaan tulleet kaikki sitä vailla olevat palkanansaittajaryhmät. Mm. valtion palveluksessa olevat työntekijät ja tilapäiset toimihenkilöt jäivät sen soveltamispiirin ulkopuolelle. Tämän puutteen poistamiseksi kääntyi SAK marraskuun 29. päivänä päivätyllä kirjeellä valtiovalan puoleen. Kirje kuului seuraavasti:

"Eduskunnan hyväksymä ja ensi vuoden alussa voimaan tuleva perhe-eläkelaki, joka liittyy työeläkejärjestelmään, merkitsee huomattavaa yleisen sosiaaliturvan kehittymistä maassamme. Lain voimaan tultua jäävät kuitenkin vielä valtion palveluksessa olevat työntekijät ja tilapäiset toimihenkilöt perhe-eläketurvan ulkopuolelle.

Koska tällaisen tilanteen vallitessa eri työntekijäryhmät joutuvat eri-arvoiseen asemaan sosiaaliturvan suhteen, keskusjärjestömme katsoo, että asiaan tulee saada kiireisesti parannus aikaan, minkä johdosta esitämme kunnioittavasti,

että hallitus antaisi kiireisesti Eduskunnalle esityksen valtion perhe-eläkelainsäädännön uudistamiseksi siten, että kaikki valtion palveluksessa olevat, myös työntekijät ja tilapäiset toimihenkilöt, tulisivat perhe-eläketurvan piiriin. Samoin esitämme, että uudistettua valtion perhe-eläkelakia sovellettaisiin samasta ajankohdasta lukien kuin sovelletaan työeläkejärjestelmiin liittyvää työntekijäin perhe-eläkelakia."

Tutkimustoimintaa

Eläkekysymyksiin liittyen on kertomusvuoden aikana aloitettu tutkimustoiminta kahdella tärkeällä loholla. Eläketurvakeskus ja työmarkkinoiden keskusjärjestöt ovat yhdessä ryhtyneet suorittamaan laajaa tutkimusta eläkeikään liittyvistä seikoista. Tutkimus on katsottu tarpeelliseksi sen vuoksi, että työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvat työntekijät toimivat mitä moninaisimissa ammateissa, joissa ammatin heille asettamat vaatimukset samoin kuin heidän työolosuhteensakin ovat hyvin erilaisia. Ensimmäiseksi tutkittavaksi lohkoksi on valittu graafinen teollisuus.

Toinen tutkimus koskee eläkkeenhakijoiden ja -saajien kuntouttamismahdollisuuksien ja tarpeen selvittelyä, jonka tarkoituksena on työkyvyttömyyseläkettä saavien terveydenhoidon kehittäminen. Tutkimuksen järjestäminen perustuu Työeläkelaitosten Liiton jäsenlaitosten ja Työterveyslaitoksen välillä tehtyyn sopimukseen.

Ehdotus kokonaiseläkejärjestelmäksi

Keskusliittomme on kertomusvuoden aikana joutunut esiintymään, paitsi palkansaajain eläketurvan kehittämisen puolesta, myös turvataksaan aikaisemmin saavutetut edut. Toukokuun 17. päivänä kävivät SAK:n edustajat yhdessä kahdeksan muun ammatillisen keskusjärjestön edustajien kanssa jättämässä eduskunnan puhemiehelle kirjelmän, missä järjestöt ilmoittivat vastustavansa Keskustapuolueen tekemän kokonaiseläkealoitteen toteuttamista kaikin järjestöllisin keinoin, koska järjestöt katsoivat aloitteet merkitsevän niiden jäsenten jo saavuttamien etujen olennaista loukkaamista ja suurisuuntaista tulonsiirtoa palkansaajaryhmiltä muille kansalaispiireille. Kirjelmässä lausuttiin mm. seuraavaa:

"Kokonaiseläkejärjestelmän aikaansaamisesta esitetty vaatimus, joka kaikeksi on ymmärrettävä sisällöltään samanlaisiksi kuin eduskunnalle jätetty lakialoite yhtenäisen sosiaalivakuutuslain säätämisestä, merkitsisi käytännössä edellä sanottujen eläkejärjestelmien lakkauttamista ja sen myönteisen kehityksen lopettamista, joka näissä järjestelmissä on tapahtunut ja josta tulevaisuudessa voidaan odottaa vielä enemmän.

Yhdessä yhtenäisessä kokonaiseläkejärjestelmässä ei myöskään voitaisi riittävässä määrin ottaa huomioon eri ammatti- ja työalojen erityisolojen suhteita ja työmarkkinajärjestöjen keskeinen osuus näiden järjestelmien hallinnossa ja kehittämisen poistettaisiin. Tällöin ei myöskään sosiaaliturvajärjestelmän kehittämisessä voitaisi riittävästi käyttää hyväksi sitä asiantuntemusta, joka työmarkkinajärjestöillä on.

Edellä esitettyjen näkökohtien lisäksi on syytä kiinnittää huomiota eräisiin palkansaajien kannalta erityäin epäedullisiin seikkoihin, jotka

liittyvät esitettyyn kokonaiseläkesuunnitelmaan. Eduskunnalle jätetyn lakialoitteen mukaan rahoitettaisiin ehdotetun sosiaalivakuutuslain kustannukset siten, että vakuutetut, niin palkansaajat kuin yrittäjätkin maksaisivat vakuutusmaksuna 4 penniä veroäyriä, tämän lisäksi suorittaisi palkansaajan työnantaja vakuutusmaksuna 8,5 % työntekijöittensä palkoista ja valtio maksaisi loput järjestelmän kustannuksista.

Edellä selostettu sosiaalivakuutuslain rahoitustapa merkitsisi epäilemättä sangen suurisuuntaista tulonsiirtoa palkansaajaväestöltä muille väestöryhmille. Suunnitelman mukaan näet yrittäjä ja muu omaa työtään tekevä henkilö maksaisi kustannuksista vain 4 penniä veroäyriä, mutta palkansaaja ja hänen työnantajansa maksaisivat sitä vastoin 12,5 % palkansaajan palkasta.

Nykyisten työ- ja virkaeläkejärjestelmien eläketurvan kustantaa työnantaja yksin, mikä taas on otettu huomioon vuosittaisissa työehto- ja palkkasopimuksissa määriteltäessä rahallisia palkankorotuksia. Ehdotetun sosiaalivakuutuslain mukaan palkansaajat siis joutuisivat suorittamaan vakuutusmaksua sellaisesta eläketurvasta, jonka he tällä hetkellä saavat työnantajansa kustantamana ja josta he jo ovat suorittaneet maksun pienempien rahamääräisten palkankorotusten muodossa.

Erityisen konkreettisena esimerkkinä tästä on työmarkkinajärjestöjen tekemä sopimus perhe-eläkejärjestelmän toteuttamisesta kuluvan vuoden työehtosopimusten yhteydessä. Esitetyn kokonaiseläkesuunnitelman mukaan työntekijät joutuisivat kuitenkin toiseen kertaan suorittamaan maksua perhe-eläke-etUudesta, vaikka tämä kustannus jo on otettu huomioon työehtosopimuksia tehtäessä. Valtiolla tuleva menojen lisäys voidaan ehdotetussa kokonaiseläkejärjestelmässä ensialkuun arvioida n. 400 milj. markaksi, jonka palkansaajat pää-

Sihteeri Uno Hiironen kukitettiin hänen lähtiessään eläkkeelle vuoden 1966:n päättyessä. Vasemmalla puheenjohtaja Hämäläinen, keskellä Hiironen, oikealla II puheenjohtaja Hautala.

asiallisesti maksaisivat veroina, ja kokonaismenojen kasvu n. 1 mrd. markaksi.

Edellä esitetyn perusteella järjestöt toteavat esitettyjen kokonaiseläkejärjestelmävaatimusten merkitsevän järjestöjen jäsenistön jo saavuttamien etujen olennaista loukkaamista ja sängen suurisuuntaista tulonsiirtoa palkansaajaryhmiltä muille väestöryhmille.

Tämän vuoksi järjestöt eivät voi hyväksyä esitettyä kokonaiseläkevaatimusta ja vastustavat sitä kaikin järjestöllisin keinoin. Yrittäjien ja muiden omaa työtään tekevien eläketurva, jonka lakisääteistä järjestämistä järjestöt sinänsä kannattavat, on toteutettava ja voidaan toteuttaa omana järjestelmänään loukkaamatta palkansaajaväestön jo saavuttamia oikeuksia ja puuttumatta heidän eläkejärjestelmiinsä.

Sosiaalineuvos Uno Hiironen

Maanantaina lokakuun 3. päivänä 1966 pidettiin SAK:n työvaliokunnan kokous tavallista juhlavammassa merkeissä. Aiheen tämän tilaisuuden kohottamiseen tavanomaisten työvaliokunnan kokousten yläpuolelle antoi Tasavallan Presidentin avoimen kirjeen luovuttaminen Uno Hiironenille todistukseksi siitä, että hänelle oli syyskuun 9. päivänä Tasavallan Presidentin esittelyssä suotu sosiaalineuvoksen nimi ja arvo hänen suurista ansioistaan sosiaalisen lainsäädännön kehittämisessä.

Työehto- ja sosiaalipoliittisiin kysymyksiin liittyvä toiminta on kahden vuosikymmenen ajan ollut sosiaalineuvos Hiironen herpautumattoman mielenkiinnon ja huolenpidon

Tilastot

Liittojen jäsenistön jakautuminen sukupuolen mukaan vuonna 1966

Liitto	Miehiä	%	Naisia	%	Yht.
Auto- ja Kuljetustyöväen	3.436	90,6	358	9,4	3.794
Elintarviketyöläisten	4.364	39,2	6.757	60,8	11.121
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan	708	12,4	4.991	87,6	5.699
Ilmakuljetus-Unioni	380	100,0	—	—	380
Kiinteistötyöntekijäin	2.630	61,5	1.646	38,5	4.276
Kunnallis- ja sairaala-alojen työntek.	1.732	40,0	2.595	60,0	4.327
Lasi- ja posliinistyöväen	1.838	56,7	1.395	43,3	3.233
Maaseututyöväen	13.935	97,3	425	3,0	14.360
Mekanikkojen	780	99,5	4	0,5	784
Metallityöväen	40.326	87,6	5.699	12,4	46.027
Muurarien	5.583	99,9	8	0,1	5.591
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen	2.343	37,6	3.894	62,4	6.237
Paperiteollisuuden työntekijäin	22.150	75,9	7.046	24,1	29.196
Puutyöväen	9.158	67,2	4.478	32,8	13.636
Rakennustyöläisten	59.010	89,2	7.130	10,8	66.140
Rautatieväen	13.910	93,2	1.010	6,8	14.920
Satamatyöntekijäin	2.177	82,4	466	17,6	2.643
Sukeltajain	261	100,0	—	—	261
Tekstiililaitosmiesten	933	100,0	—	—	933
Tekstiilityöväen	1.851	13,8	11.530	86,2	13.381
Toimittaja	72	87,8	10	12,2	82
Työläis	7.996	73,1	2.938	26,9	10.934
Valtion Virkailijain	533	40,1	770	59,9	1.303
Yleinen Lehtimies	134	70,0	55	29,1	189
	196.240	75,6	63.205	24,4	259.445

kohteena. Tässä tehtävässään hän on ollut luomassa perustaa ja edelleen kehittämässä maamme sosiaaliturvajärjestelmää kaikkien palkanansaittajien ja heidän perheittensä turvaksi. Uutteralla ja tuloksia tuottaneella toiminnallaan on sosiaalineuvos Hiironen hankkinut itselleen kaikkien ammatillisesti järjestäyty-

neiden palkanansaittajien varaukselloman kunnioituksen ja kiitollisuuden. Sosiaalineuvos Hiironen lähti kertomusvuoden päättyessä hyvin ansaitsemaansa viisaan lepoon jättäen paikkansa sosiaaliturvan kehitystyössä nuorempien miesten täytettäväksi.

Liittojen jäsenmäärät vuonna 1966 verrattuna vuoteen 1965

Liitto	Jäsenmäärä		Lisäys tai vähennys		
	1965	1966	v. 1964 verraten lukumäärä	%	
Auto- ja kuljetustyöväen	3.616	3.794	+	178	4,9
Elintarviketyöläisten	10.890	11.121	+	231	2,1
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan	5.216	5.699	+	483	9,5
Ilmakuljetus Unioni	348	380	+	32	9,2
Kiinteistötyöntekijäin	4.260	4.276	+	16	0,4
Kunnallis- ja sairaala-alojen työntek.	3.531	4.327	+	796	22,5
Lasi- ja Posliinityöväen	3.002	3.233	+	231	7,7
Maaseututyöväen	14.211	14.360	+	149	1,0
Mekanikkojen	782	784	+	2	0,3
Metallityöväen	45.955	46.025	+	70	0,1
Muurarien	5.644	5.591	-	53	0,9
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen ..	6.337	6.237	-	100	1,6
Paperiteollisuudentyöntekijäin	27.146	29.196	+	2.050	7,5
Puutyöväen	12.393	13.636	+	1.243	10,0
Rakennustyöläisten	61.275	66.140	+	4.865	7,9
Rautatieläisten	15.166	14.920	-	246	1,6
Satamatyöntekijäin	2.801	2.643	-	158	5,6
Sukeltajain	269	261	-	8	
Tekstiililaitosmiesten	956	933	+	23	2,4
Tekstiilityöväen	12.531	13.381	+	850	6,8
Toimittaja	64	82	+	18	2,8
Työläisliitto	10.297	10.934	+	637	6,2
Valtion Virkailijain	1.096	1.303	+	207	18,9
Yleinen Lehtimies	197	189	-	8	4,0
	247.983	259.445	+11.462		4,6

Kuntokeskusesittely

Maan ensimmäinen kuntoliikuntaa palveleva urheiluopistomainen laitos, Kiljavan Kuntokeskus valmistui kesäkuussa 1966. Kuntokeskus on Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliiton omistama ja liittyy läheisesti SAK:n Ammattiyhdistysopiston toimintaan ja kiinteistöihin Kiljavalla.

Laitoksen ensisijaisena tarkoituksena on käynnistää ja virittää monipuolista ja taroituksenmukaista kuntoliikuntatoimintaa ja kuntotutkimusta palkansaajien keskuudessa yhteistyössä Kansanurheilun Keskusliiton kanssa ja tarjota mahdollisuuksia yksityisille ja yhteisöille virkistävään ja kuntouttavaan liikuntaan. Kuntokeskuksen ajanmukainen rakennus sijaitsee Kiljavalla Sääksjärven rannalla, n. 4 km:n päässä Rajamäeltä Ammattiyhdistysopiston vieressä. Tasakattoinen, kauniisti maastoon sijoittuva rakennus sisältää noin 15 000 m³ erilaisia tiloja, joista mainittakoon suuri palloilu- ja voimistelusalit, kuntokoulusalit, luentosalit, lääkärin tutkimushuoneet, kahvila-aula, neuvotteluhuone, takka-aula, puhe- ja peseytymistilat sekä majoitustiloja tarvittaessa 70 hengelle.

Kuntoliikuntaa ja kuntotutkimusta

Tähänastinen toiminta Kuntokeskuksessa on ollut vilkasta kokeilevaa ja suunnittelevaa toimintaa. Sen suojissa on työskennellyt kymmeniä erilaisia kursseja, kokouksia ja seminaareja, joiden ohjelmaan on sisällytetty kuntoliikuntaa ja kuntotutkimusta, se on ollut useiden polku- ja laturetkien tukikohtana sekä työpaikkakilpailujen pitopaikkana. Kuntokeskuksen erinomaista palloiluhallia ovat käyttäneet useat lähikuntien, kauppaloitten ja kaupunkien seurat ja yksityiset harjoituksiinsa ja kuntoliikuntaan. Kuntokoulusalissa on tutkittu useiden satojen henkilöiden kuntoa ergo-

metri- ja voimamittauksin ja luentosalissa on luennoitu fyysiseen kuntoon, bioteknologiaan ja terveyskasvatukseen liittyvistä aiheista.

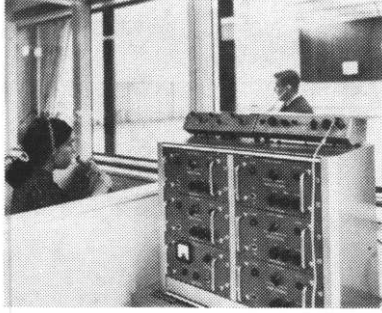
Vierailujen ja retkeilyjen kohteena Kuntokeskus on jo nyt saavuttanut suurta suosiota erinomaisesti suunniteltujen tilojensa ja monipuolisten mahdollisuuksiensa takia.

Kuntokeskuksen toimintasuunnitelmiin kuuluu pysyvän kuntoutuksikurssitoiminnan aloittaminen laitoksen suojissa, kuntotutkimusklinikan avaaminen, kuntokoulutustoiminnan laajentaminen sekä työpaikkaliikunnan ja taukovoimistelun ohjaajakoulutuksen aloittaminen. Kuntokeskuksen maastoon Kiljavan nummelle viitoitetaan retkeily- ja laturetkireitit sekä kuntorata. Soudun ja melonnan ystäville hankitaan mahdollisuudet näiden lajien harrastamiseen kirkasvetisen Sääksjärven laineilla, jotka houkuttelevat myös uinnin ystäviä.

Kiljava kutsuu kongresseihin

Kiljavan Kuntokeskuksen suunnittelussa on otettu huomioon myös järjestöjen ja muiden yhteisöjen tarpeet, sillä sen tilat soveltuvat erinomaisesti myös vaativien kokousten, kongressien ja seminaarien käyttöön. Myöskin kansainvälisen kanssakäymisen laajeneminen on huomioitu, sillä laitokseen on hankittu simultaanitulkkauslaitteet, joilla voidaan kääntää neljälle kielelle samanaikaisesti.

Automatisoituvassa, teollistuvassa ja kaupungistuvassa yhteiskunnassa ovat ihmistä uhkaamassa aivan uudenlaiset terveydelliset vaarat. Yksipuolisten työliikkeiden aiheuttamat vaivat ja muutokset elimis-

tössä ja nivelissä, sydämen ja verenkiertoelimistön rappeutuminen, suurta tarkkuutta vaativien työ- ja valvontasuoritusten sekä kiristyvän kilpailun aiheuttama henkinen paine ja sen mielenterveydelliset vaarat ovat esimerkkejä siitä ongelma- kentästä, jonka ratkaiseminen on välttämätöntä hyvinvoinnin edistymiseksi. Teknillisen kehityksen mahdollistaessa yhä "mukavamman" ja "helpomman" elämän, unohtuvat ihmisruumiin ja sielunelämän peruslait, jotka mm. vaativat riittä- vää rasitusta ja rentoutumista py- syäkseen toimintakuntoisena.

Kiljavan Kuntokeskus on esimerkki niistä keinoista, joita yhteiskunnalla on ohjata ihmistä rentouttavaan ja kuntouttavaan lii- kuntaan, jonka tulisi olla vähitellen lisään- tyvän vapaa-ajan käytössä rentouttavana ja voimistavana osana.

Yllä vasemmalla: Kuntokeskuksen simul- taanitulkkauslaitteita, joiden avulla kään- täminen käy samanaikaisesti 4:lle kie- lelle. — Oikealla Kuntokeskuksen aisti- kas luentosali.

Kansikuvamme: Kuntokeskuksen julkisivua